

Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w Gminie Dobczyce

**Lokalne Badania Społeczne dla Miejsko-Gminnego
Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobczycach**

Dobczyce, maj 2025 r.

Spis treści

1. Wprowadzenie i metodologia	3
2. Usługi społeczne w kontekście przeobrażeń polityki społecznej	7
3. Analiza danych zastanych	11
4. Analiza wyników badania ilościowego	30
5. Analiza wyników badania jakościowego	46
6. Wnioski i rekomendacje	47

1. Wprowadzenie i metodologia

Firma Lokalne Badania Społeczne przeprowadziła badanie ilościowe i jakościowe na zlecenie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobczycach. Głównym celem wspomnianego przedsięwzięcia było przeprowadzenie diagnozy potencjału i potrzeb pod kątem usług społecznych. Zrealizowany został cykl badawczy z zastosowaniem różnych, wzajemnie powiązanych metod i technik badawczych. Termin realizacji badania: kwiecień-maj 2025 r.

Problemy i pytania badawcze:

Głównym celem badania było rozpoznanie potrzeb mieszkańców i zbadanie lokalnego potencjału usługowego, w tym m.in:

- rodzajów usług, na które jest zapotrzebowanie,
- skali zapotrzebowania na poszczególne usługi społeczne,
- stanu zasobów w zakresie świadczenia usług społecznych m.in. przez lokalne organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej i podmioty zatrudnienia socjalnego,
- dodatkowym celem była edukacja kadry MGOPS (docelowo – CUS).

Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej stanie się podstawą rozwoju usług społecznych w Gminie Dobczyce, określenia sposobu ich realizacji oraz możliwości zaangażowania w ten proces różnych interesariuszy: instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej, biznesu i – wreszcie – samych mieszkańców. Diagnoza posłuży opracowaniu Planu Wdrażania CUS i Programu Usług Społecznych, jak również będzie podstawą do opracowania Planu Organizowania Społeczności Lokalnej, który powinien uwzględniać wyniki rozpoznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie działań wspierających, uzupełniających usługi społeczne w sposób funkcjonalny. Informacje zintegrowane w raporcie wspomogą również programowanie lokalnych polityk publicznych, wyznaczając priorytetowe kierunki interwencji. Co za tym idzie, diagnoza będzie narzędziem dla władz Gminy i innych podmiotów lokalnych, działających na rzecz zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców i skutecznego rozwiązywania problemów społecznych.

Kluczowe pytania badawcze:

- Jaki jest zakres, skala i tendencje (wzrostowe/spadkowe) zapotrzebowania na konkretne usługi społeczne na podstawie analizy dostępnych danych zastanych ?
- Z jakimi głównymi problemami/wyzwaniami społecznymi, dla których rozwiązaniem może być wsparcie w zakresie usług społecznych, spotykają się mieszkańcy gminy?
- Jakiego wsparcia w rozwiązaniu zdiagnozowanych problemów oczekują mieszkańcy gminy?
- Jakie grupy społeczne wymagają priorytetowego zaplanowania i zorganizowania wsparcia?

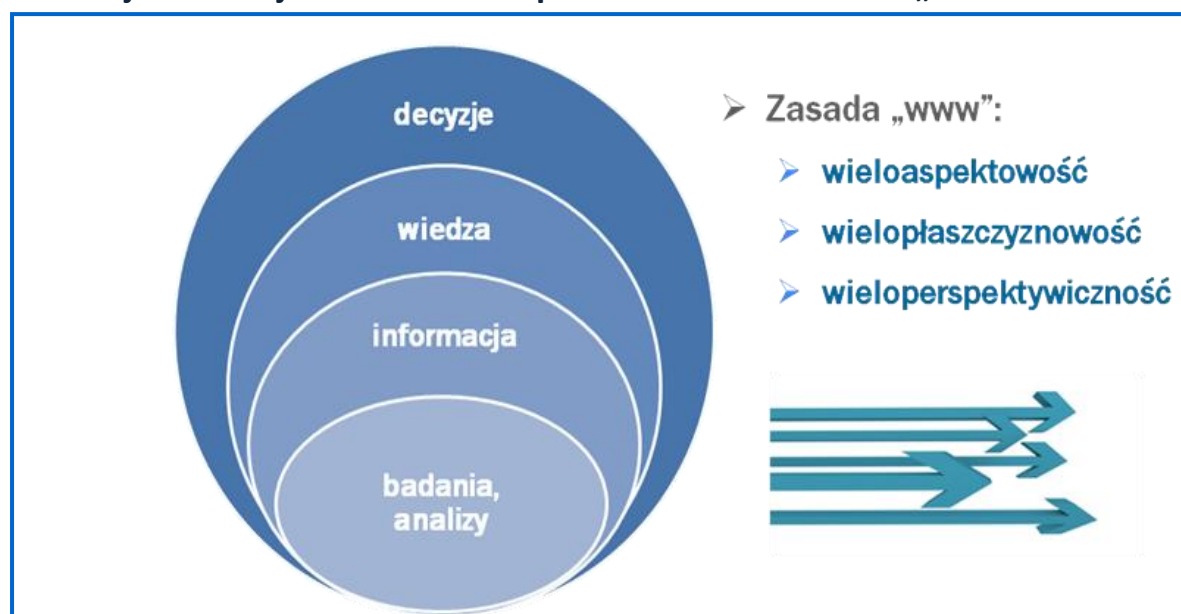
- Jakie usługi społeczne powinno się dostarczyć w pierwszej kolejności?
- Jakie są główne problemy społeczne oraz zapotrzebowanie na usługi społeczne według pracowników instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz danych grup docelowych (m.in. MGOPS, PCPR, szkoła, PES, itp.)?
- Jakimi zasobami infrastrukturalnymi, finansowymi i organizacyjnymi dysponuje gmina i lokalni partnerzy społeczni, na bazie których można rozwijać podaż usług społecznych?
- Jaki jest potencjał w zakresie zaangażowania społecznego (m.in. wolontariatu) wśród mieszkańców gminy, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży i seniorów?

Metody, techniki i narzędzia badawcze (w tym projekty narzędzi badawczych):

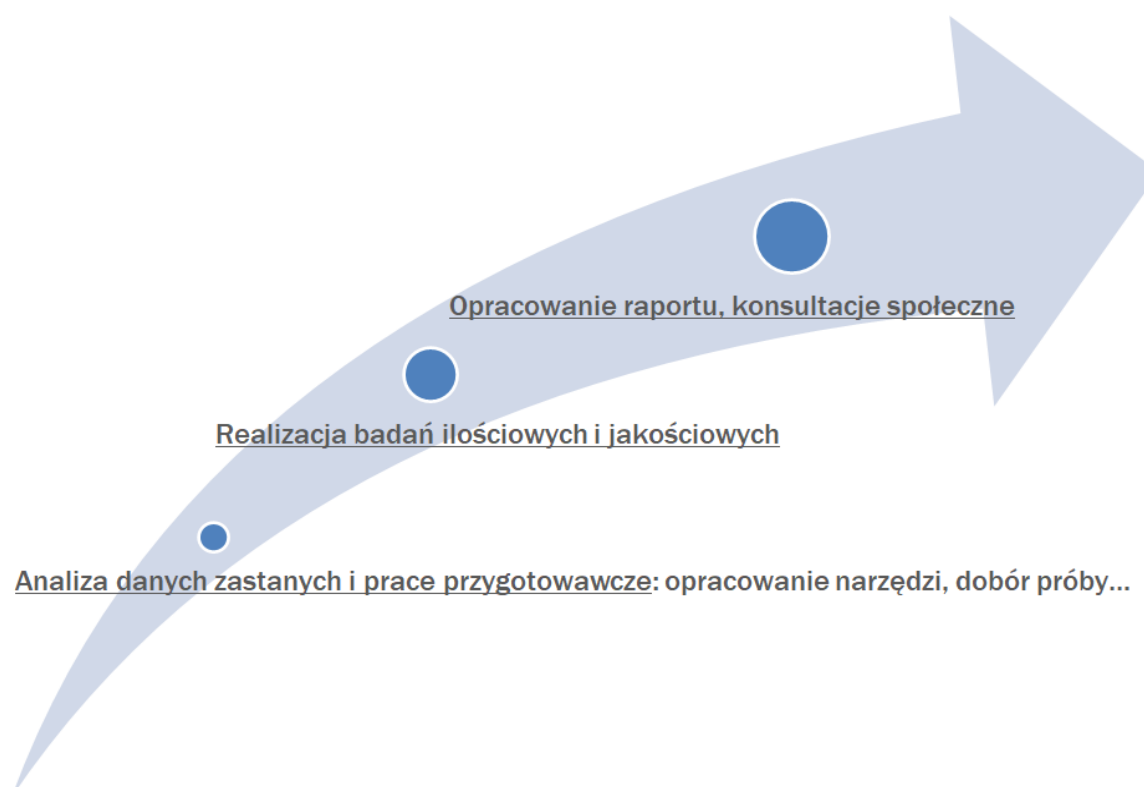
Podejście metodologiczne:

W badaniu zastosowana została **triangulacja metodologiczna**, a więc połączenie różnych, wzajemnie komplementarnych metod i technik badawczych (ilościowych i jakościowych). Co istotne, triangulacja dotyczyła nie tylko kwestii związanych z podejściem metodologicznym, ale również powiązaniem różnych źródeł danych oraz perspektyw (grup docelowych). Takie podejście pozwoliło na uzyskanie możliwie pełnej wiedzy, przyczyniając się do sformułowania trafnych wniosków i rekomendacji.

Ilustracja 1. Podejście badawcze oparte na zasadzie trzech „w”

Ilustracja 2. Ogólny schemat procesu badawczego

Uzyskany obraz jest wielowątkowy, wielopłaszczyznowy, a także – ze względu na możliwość zestawienia i porównania opinii różnych grup respondentów – wieloperspektywiczny („zasada WWW”). Innymi słowy, niniejszy projekt badawczy ma charakter kompleksowego, wieloetapowego i rozłożonego w czasie przedsięwzięcia. Badania ilościowe pozwoliły na uzyskanie danych statystycznych, przydatnych do zdiagnozowania sytuacji pod kątem sposobu świadczenia i organizacji usług społecznych w Gminie Dobczyce. Badania jakościowe dostarczyły bardziej szczegółowych informacji, które pozwoliły na uzyskanie pogłębionej wiedzy, m.in. z perspektywy lokalnych ekspertów, usługodawców, a także (różnych grup) odbiorców usług społecznych.

Nawiązując do powyższych zagadnień, zrealizowane przedsięwzięcie objęło następujące obszary badawcze:

- kapitał społeczny, aktywność, partycypacja, włączanie mieszkańców,
- ocena jakości życia,
- ranking problemów społecznych,
- potencjały i zasoby społeczności lokalnej,
- korzystanie z usług społecznych i poziom satysfakcji,
- ocena jakości pracy dotychczasowych i potencjału usługodawców,
- zapotrzebowanie na usługi społeczne,
- określenie grup docelowych i ich potrzeb,
- kwestia odpłatności usług,

- pakiety usług i sposób ich świadczenia,
- relacje MGOPS/CUS z podmiotami zewnętrznymi i współpraca z usługodawcami,
- komunikacja społeczna, edukacja, upowszechnianie wiedzy.

Metody i etapy badawcze:

- Analiza danych zastanych (desk research),
- Badanie ilościowe, miks metodologiczny CAWI + PAPI, N=539,
- Badanie jakościowe:
 - ✓ Zogniskowane Wywiady Grupowe (N=2) – spotkania z kluczowymi interesariuszami procesu tworzenia CUS,
 - ✓ Zogniskowane Wywiady Grupowe (N=5) z przedstawicielami pięciu grup odbiorców usług

Tabela 3. Zrealizowane metody i etapy badawcze

Zrealizowane metody i etapy badawcze	Sposób realizacji
Analiza danych zastanych (desk research)	Analiza dostępnych danych statystycznych oraz dokumentów strategicznych i programowych, raportów, analiz i opracowań...
Badanie ilościowe: CAWI	N=539
Badanie jakościowe: Zogniskowane Wywiady Grupowe (N=2 FGI)	2 spotkania z kluczowymi interesariuszami procesu tworzenia CUS: - organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej (potencjalni realizatorzy usług społecznych), instytucje lokalne
Badanie jakościowe: Zogniskowane Wywiady Grupowe (N=5 FGI)	5 spotkań z przedstawicielami wybranych grup odbiorców usług społecznych: - przedstawiciele rodzin posiadających dzieci (w tym z OzN, doświadczające trudności opiekuńczo-wychowawczych lub w kryzysie) - osoby starsze (wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, stan zdrowia i stopień niepełnosprawności) i ich opiekunowie - osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie

- osoby z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie psychicznym i ich opiekunowie
- młodzież

2. Usługi społeczne w kontekście przeobrażeń polityki społecznej

Konieczność rozwoju usług społecznych stanowi odpowiedź na aktualne wyzwania społeczne w Polsce i Unii Europejskiej. Rozwiązania oparte na usługach społecznych (szerzej publicznych) bardziej pasują do postindustrialnej rzeczywistości i nowego modelu społecznego. Dlatego współcześnie termin państwo opiekuńcze (*welfare state*) coraz częściej zastępuje się pojęciem „*social services state*”, bardziej oddającym specyfikę skoncentrowaną na usługach polityki społecznej. W stopniowo wyłaniającym się nowym podejściu do polityki społecznej warto zaznaczyć przynajmniej trzy istotne trendy, które są realnym powodem do inwestowania w sektor usług społecznych.

- różnorodność instytucjonalna w dostarczaniu i produkcji usług społecznych (*welfare pluralism*):

Odpowiedzialność za realizację zadań i usług społecznych rozkłada się na większą liczbę podmiotów działających w ramach różnych sektorów. Pluralizacja dotyczy szczególnie trzech obszarów – po pierwsze, instytucji realizujących zadania społeczne, po drugie, instrumentów finansowania, po trzecie, sposobów realizacji usług społecznych. Zakłada się, że w celu większej skuteczności działań społecznych administracja publiczna powinna w większym stopniu wykorzystywać aktywne społeczeństwo obywatelskie (np. poprzez tworzenie partnerskich relacji między państwem a organizacjami pozarządowymi). Z kolei na styku rynku i polityki społecznej tworzy się specyficzna forma przedsiębiorczości – ekonomia społeczna.

- ekonomizacja usług społecznych:

Kolejnym ważnym kierunkiem współczesnej polityki społecznej jest postępujący proces jej ekonomizacji. Polega on na powiązaniu różnych aktywizujących działań polityki społecznej z rynkiem pracy. Praca staje się kluczem do rozwiązywania różnorodnych problemów ekсклюzyi społecznej i ubóstwa, gdyż poprzez działania aktywizujące próbuje się rozwiązywać różnorodne kwestie socjalne dzięki integracji ludzi z rynkiem pracy. Z pewnością odpowiedzią na tę potrzebę są rozwiązania realizowane w duchu ekonomii społecznej.

Ekonomizacja polityki społecznej to także wprowadzanie do niej różnorodnych mechanizmów, które są związane z rozwiązaniami klasycznie rynkowymi. Chodzi tu przede wszystkim o takie procesy jak prywatyzacja i urynkowienie zadań społecznych, wprowadzanie konkurencyjności wśród producentów i dostawców świadczeń społecznych. Pojawia się też zjawisko tzw. quasi rynków

w sferze społecznej, na których motywem działania nie musi być chęć zysku; z kolei nabywcy (mieszkańcy korzystający z usług) nie zużywają własnych zasobów; źródłem finansowania pozostają bardzo często środki publiczne.

- uspołecznienie usług społecznych:

W nowych podejściach do polityki społecznej zauważa się, że do pozytywnej zmiany roli i znaczenia usług społecznych przyczynia się w poważnym stopniu ich uspołecznienie, czyli wykorzystanie potencjału podmiotów ekonomii społecznej. Można nawet stwierdzić, że sektor ekonomii społecznej (rozumiany szeroko czyli łącznie z organizacjami pozarządowymi) jest właściwie niezastąpiony, ze względu na fakt, że szybciej i skuteczniej dociera do odbiorców pomocy, jest bardziej elastyczny, innowacyjny, efektywniejszy finansowo. Ponadto sektor ekonomii społecznej łączy świadczenie usług społecznych z zacieśnianiem więzi społecznych i pogłębiania integracji społecznej, a także ze wzmacnianiem społeczeństwa obywatelskiego.

Kreowanie koncepcji usług socjalnych przez Unię Europejską

Komisja Europejska scharakteryzowała obszar tzw. usług interesu ogólnego w Zielonej Księdze (Green Paper Services on General Interest, 2003) oraz Białej Księdze (White Paper Services on General Interest, 2004) wskazując, że zagadnienia związane z usługami stanowią dla instytucji europejskich niezwykle ważny obszar rozwoju polityki społecznej. Usługi w interesie ogólnym (*Services of General Interest*), obejmują usługi zarówno o charakterze gospodarczym, jak i niegospodarczym. Są to usługi, które bez interwencji publicznej nie byłyby świadczone, lub byłyby świadczone na innych warunkach. Realizowanie takich usług na zlecenie władzy publicznej wpływa na ich jakość, oraz umiarkowaną cenę z uwagi na dofinansowanie ze źródeł publicznych.

Z kolei usługi socjalne użyteczności publicznej są istotną częścią Europejskiego Modelu Społecznego. Dokument uzupełniający do komunikatu dotyczącego jednolitego rynku na miarę Europy XXI wieku „Usługi świadczone w interesie ogólnym, w tym usługi socjalne świadczone w interesie ogólnym: nowe zobowiązanie europejskie” z roku 2007 wskazuje, że usługi socjalne są postrzegane jako środek do osiągnięcia następujących celów:

- są to usługi zorientowane na osobę, przeznaczone do zaspokajania życiowych potrzeb człowieka, zwłaszcza potrzeb słabszych grup w społeczeństwie,
- zapewniają ochronę przed ogólnymi i szczególnymi zagrożeniami dla życia oraz pomagają w realizacji osobistych wyzwań i w sytuacjach kryzysowych,
- świadczone są również na rzecz rodzin, w kontekście zmiany wzorców rodziny, wspierania ich roli w opiece nad młodymi i starszymi członkami rodziny, jak również nad osobami niepełnosprawnymi, oraz kompensują ewentualny rozpad rodzin,

- są to kluczowe instrumenty ochrony podstawowych praw człowieka i ludzkiej godności; przyczyniają się do zwalczania dyskryminacji, zapewnienia równości płci, poprawy warunków życia i tworzenia równych szans dla wszystkich.

W realizacji usług społecznych użyteczności publicznej Komisja Europejska przewiduje preferencję dla konkretnych lokalnych realizatorów. Obok dotychczasowych klauzul społecznych pozwalających, by wykonawca do realizacji zamówienia publicznego zatrudnił osoby mające utrudniony dostęp do rynku pracy (art. 94 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych) dodatkowo preferowane będzie wsparcie kierowane do lokalnych podmiotów ekonomii społecznej. Usługi tego rodzaju powinny być zorganizowane w następujący sposób:

- zaspokojenie wielorakich potrzeb poszczególnych jednostek wymaga wszechstronności i personalizacji usług socjalnych, które muszą być opracowane i świadczone w sposób zintegrowany; często między odbiorcą usługi i usługodawcą istnieje osobista relacja,
- przy definiowaniu i świadczeniu usługi trzeba uwzględniać różnorodność ich adresatów,
- usługi socjalne świadczone w celu zaspokojenia potrzeb osób należących do słabszych grup społeczeństwa charakteryzuje często asymetryczny stosunek między usługodawcami i beneficjentami, odmienny od relacji mających miejsce między dostawcą handlowym a konsumentem,
- z uwagi na fakt, że usługi te często osadzone są w (lokalnych) tradycjach kulturowych, wybiera się rozwiązania dostosowane do szczególnych cech lokalnej sytuacji, gwarantujące bliskość między usługodawcą a użytkownikiem, zapewniając jednocześnie równy dostęp do usług na całym terytorium,
- usługodawcy często potrzebują dużej autonomii, by zaspokoić różne i zmieniające się potrzeby socjalne,
- z reguły usługi te opierają się na zasadzie solidarności i w dużym stopniu są one uzależnione od publicznego finansowania, co zapewnia równy dostęp, niezależnie od stanu posiadania czy dochodów,
- usługodawcy nienastawieni na zysk oraz pracownicy wolontariatu często odgrywają ważną rolę w świadczeniu usług socjalnych, wyrażając tym samym postawę obywatelską i przyczyniając się do integracji społecznej, spójności społecznej wspólnot lokalnych oraz do solidarności międzypokoleniowej.

Wprowadzenie usług społecznych jako kategoria obrotu prawnego w Polsce

W 2019 r. po przyjęciu przez Sejm RP ustawy „O realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych” (19.07.2019 r.) nastąpiło uporządkowanie definicyjne i prawne sfery usług społecznych. Do tej pory pojęcie „usługi społeczne” było powszechnie używane w dyskursie naukowym i literaturze przedmiotu, ale było nieobecne w krajowym obrocie prawnym. Wprowadzenie legalnej definicji usług społecznych ma charakter opisowy i polega na wyliczeniu usług zaliczanych do tej kategorii. Definicją, z założenia, objęte zostały wszystkie usługi pomocy

społecznej (w tym praca socjalna), ale także inne usługi, a w pierwszej kolejności asystentura rodziny i usługi opiekuńcze dla seniorów.

„Usługi społeczne” jako pojęcie prawne jest kategorią szerszą niż „usługi pomocy społecznej”, ale węższą niż „usługi świadczone w interesie ogólnym” czy „usługi użyteczności publicznej”. Kategorią tą zostały objęte usługi świadczone w bezpośrednim kontakcie z mieszkańcami. Zakres przedmiotowy pojęcia „usługi społeczne” został powiązany z definicją legalną zawodów pomocowych w ten sposób, że docelowo usługami społecznymi będą usługi świadczone co do zasady przez przedstawicieli zawodów pomocowych. Zapisy dotyczące zawodów pomocowych ujęte są w odrębnej ustawie regulującej funkcjonowanie Centrów Usług Społecznych. Celem tego aktu prawnego jest integracja i profesjonalizacja usług społecznych i zarazem zwiększenie elastyczności władz samorządowych w organizacji ich świadczenia na poziomie lokalnym i w konsekwencji zapewnienie mieszkańcom szerszej i łatwiejszej dostępności tychże usług.

Definicja legalna ma charakter opisowo-enumeratywny. Usługi społeczne to:

- działania podejmowane przez Gminę w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, świadczone w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych lub ogółu mieszkańców,
- z zakresu 14 obszarów kompetencyjnych Gminy, które zostały wymienione poniżej,
- na podstawie ustaw, których przykłady również zostały przedstawione poniżej,
- są świadczone przez osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje, jeżeli wymogi w tym zakresie wynikają z przepisów odrębnych.

Usługi społeczne to termin szerszy niż usługi pomocy społecznej, ale węższy niż usługi użyteczności publicznej. Obejmują problematykę z zakresu:

- 1) polityki prorodzinnej,
- 2) wspierania rodziny,
- 3) systemu pieczy zastępczej,
- 4) pomocy społecznej,
- 5) promocji i ochrony zdrowia,
- 6) wspierania osób z niepełnosprawnością,
- 7) edukacji publicznej,
- 8) przeciwdziałania bezrobociu,
- 9) kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki,
- 11) pobudzania aktywności obywatelskiej,
- 12) mieszkalnictwa,
- 13) ochrony środowiska,
- 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Usługi społeczne odnoszą się w szczególności do następujących ustaw:

- 1) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 2) ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw,
- 3) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- 4) ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- 5) ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- 6) ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym,
- 7) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- 8) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- 9) ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- 10) ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe,
- 11) ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- 12) ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- 13) ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej,
- 14) ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie,
- 15) ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji,
- 16) ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3,
- 17) ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny.

3. Analiza danych zastanych

Dobczyce są gminą miejsko-wiejską położoną w południowej części województwa małopolskiego, w powiecie myślenickim, w odległości ok. 30 km od stolicy regionu - Krakowa. Powierzchnia Gminy wynosi 66,4 km², co stanowi 32 proc. powierzchni powiatu. Gmina Dobczyce sąsiaduje z następującymi jednostkami samorządu terytorialnego: od północy z gminą miejsko-wiejską Wieliczka, od wschodu z gminą wiejską Gdów, od południa z gminami wiejskimi: Raciechowice i Wiśniowa, a od zachodu z gminą miejsko-wiejską Myślenice i gminą wiejską Siepraw. W skład Gminy Dobczyce wchodzi 13 sołectw: Bieńkowice, Brzączowice, Brzezowa, Dziekanowice, Kędzierzynka, Kornatka, Niezdów, Nowa Wieś, Rudnik, Sieraków, Skrzynka, Stadniki, Stojowice.

Ilustracja 4. Położenie Gminy Dobczyce na tle powiatu myślenickiego¹

Tabela 5. Stan ludności gminy na tle sąsiednich JST, powiatu, województwa i kraju

Jednostka terytorialna	2019	2020	2021	2022	2023
POLSKA	38 382 576	38 088 564	37 907 704	37 766 327	37 636 508
MAŁOPOLSKIE	3 410 901	3 432 692	3 430 370	3 429 014	3 429 632
Powiat myślenicki	127 600	129 108	129 391	129 538	129 843
Dobczyce	15 321	15 482	15 492	15 509	15 530
Ryglice	11 652	11 322	11 286	11 256	11 205
Tuchów	17 916	17 375	17 180	17 064	16 985
Alwernia	12 529	12 507	12 407	12 361	12 354

Struktura ludności Gminy Dobczyce charakteryzuje się równym udziałem kobiet i mężczyzn². Wyraźnie widać, że liczba mieszkańców Gminy pozostaje na zbliżonym poziomie, a nawet minimalnie rośnie w ostatnich latach. Podobna sytuacja występuje również w powiecie myślenickim, jak również w województwie małopolskim. Warto zauważyć, że populacja ogólnopolska systematycznie się zmniejsza, minimalny spadek liczby ludności został odnotowany również w wybranych gminach, uwzględnionych w powyższym zestawieniu (są to gminy miejsko-wiejskie w województwie małopolskim o zbliżonej populacji).

¹ Źródło: „Raport z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobczyce na lata 2017–2021 z perspektywą do 2025” za lata 2021–2022, Dobczyce, 2023, str. 6

² Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 6. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na tle sąsiednich JST, powiatu, województwa i kraju³

Jednostka terytorialna	w wieku przedprodukcyjnym					w wieku produkcyjnym					w wieku poprodukcyjnym				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
POLSKA	18,1	18,4	18,4	18,4	18,2	60	59,4	59,1	58,7	58,4	21,9	22,2	22,5	22,9	23,3
MAŁOPOLSKIE	19	19,2	19,3	19,3	19,2	60,6	60,3	60	59,7	59,4	20,4	20,5	20,7	21	21,4
Powiat myślenicki	21,4	22,2	22,2	22	21,8	61,7	60,4	60	59,7	59,4	16,9	17,5	17,8	18,3	18,8
Dobczyce	20,9	21,7	21,6	21,5	21,3	62,9	61	60,6	60,2	59,7	16,2	17,3	17,8	18,3	19
Ryglice	20,3	20,6	20,5	20,5	20,2	62,3	61,8	61,7	61,6	61,4	17,4	17,6	17,8	17,9	18,5
Tuchów	19,8	19,9	19,5	19,4	19,1	61,7	60,8	60,5	60,2	59,9	18,6	19,3	20	20,4	21
Alwernia	16,8	18,0	17,7	17,6	17,7	61,8	60,1	59,9	59,2	58,5	21,4	21,9	22,4	23,2	23,8

Najbardziej istotnym zjawiskiem demograficznym jest zmiana struktury ludności ze względu na wiek. Według danych na koniec 2023 roku 21,3 proc. mieszkańców Gminy Dobczyce stanowiły osoby w wieku przedprodukcyjnym (jest to relatywnie wysoki udział na tle gmin miejsko-wiejskich: Ryglice, Tuchów i Alwernia, jak i w porównaniu do danych ogólnokrajowych i regionalnych), 59,7 proc. – osoby w wieku produkcyjnym (co jest wynikiem zbliżonym do wartości dla powiatu myślenickiego, województwa małopolskiego oraz gminy Tuchów, zaś nieco wyższym względem wartości dla kraju i gminy Alwernia), natomiast 19 proc. – osoby w wieku poprodukcyjnym (stanowiący nieco niższy udział od danych dla kraju, regionu oraz gmin miejsko-wiejskich: Tuchów i Alwernia, zbliżony zaś do wyników dla powiatu). W perspektywie lat 2021-2023 widoczny jest utrzymujący spadek poziomu populacji w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Trend ten wskazuje na stopniowe „starzenie się” populacji (zwiększania się odsetka seniorów) Gminy Dobczyce. Również na poziomie ogólnopolskim, powiatowym i regionalnym można mówić o trwałej tendencji „starzenia się” społeczeństwa, która – według wszelkich dostępnych prognoz – ma charakter trwały i będzie kontynuowana w przyszłości.

Pomoc społeczna

W roku 2023 Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobczycach udzielił pomocy i wsparcia 590 osobom, co stanowi 4 proc. mieszkańców Gminy. Od 2017 roku liczba osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej w Gminie Dobczyce systematycznie malała, np. w roku 2017 było ich 536, z w roku 2023 - 356. W 2023 roku 371 rodzin skorzystało z pomocy społecznej (827 osób w rodzinach), a liczba ta sukcesywnie malała z roku na rok. W 2023 roku 198 osób skorzystało ze

³ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

świadczeń niepieniężnych (liczba ww. świadczeń wyniosła 9 687), a 169 osób – ze świadczeń pieniężnych (1 236 świadczeń). Kwota świadczeń pieniężnych w roku 2023 wyniosła 554 313,13 zł⁴.

W 2023 r. do najważniejszych powodów korzystania z pomocy społecznej należały: długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, niepełnosprawność oraz bezrobocie. Na kolejnych miejscach w hierarchii przyczyn korzystania z pomocy społecznej znalazły się: potrzeba ochrony macierzyństwa, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, alkoholizm, bezdomność oraz trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego.

Tabela 7. Powody przyznania pomocy społecznej w 2023 r.⁵

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN OGÓŁEM
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	141
UBÓSTWO	88
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	68
BEZROBOCIE	51
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	33
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - W TYM: POTRZEBA OCHRONY WIELODZIETNOŚCI	26
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	15
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	14
ALKOHOLIZM	5
BEZDOMNOŚĆ	3
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	3
SYTUACJA KRYZYSOWA	1
ZDARZENIE LOSOWE	1

W ramach wsparcia udzielanego przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizowane są ustawowe świadczenia i usługi m.in. w postaci: pomocy finansowej, usługowej i rzeczowej dla osób potrzebujących, pracy socjalnej, zasiłków celowych, zasiłków okresowych, zasiłków stałych,

⁴ „Ocena zasobów pomocy społecznej za 2023 rok”, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobczycach, Dobczyce, 2024, str. 11-34

⁵ „Ocena zasobów pomocy społecznej za 2023 rok”, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobczycach, Dobczyce, 2024, str. 23

wydawania posiłków dla dzieci w szkołach, czy wypłacania dodatków mieszkaniowych i energetycznych. MGOPS organizuje również usługi opiekuńcze dla osób doświadczających trudności w codziennym funkcjonowaniu. W roku 2023 z tej formy wsparcia skorzystało 20 mieszkańców Gminy Dobczyce. Realizowane są również specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi (w roku 2023 z tej usługi skorzystało 14 osób). Prowadzone jest poradnictwo specjalistyczne (50 rodzin w 2023 r.), a także asystentura rodziny (1 asystent w roku 2023, z którego wsparcia skorzystało 18 rodzin). M-GOPS obejmuje również wsparciem rodziny z dziećmi poprzez takie formy pomocy, jak np. zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, których odbiorcami było w sumie 257 rodzin (o 49 rodzin mniej niż w roku poprzednim), a łączna kwota przeznaczona na tę formę pomocy wyniosła 1 356 290,81 zł (w porównaniu do roku poprzedniego zmniejszyła się o 244 591,75 zł), a także świadczenia opiekuńcze w postaci: świadczeń pielęgnacyjnych, zasiłków pielęgnacyjnych i specjalnych zasiłków opiekuńczych⁶.

Ponadto Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobczycach aktywnie wspiera seniorów, osoby z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów w ramach następujących programów:

- „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2023”, którego celem było wsparcie niesamodzielnych mieszkańców Gminy Dobczyce w wykonywaniu codziennych czynności, uczestnictwie w wydarzeniach sportowych i kulturalnych oraz włączenie w życie społeczne. Wsparciem asystenta objęto 23 osoby, w tym 6 dzieci. Całkowity koszt realizacji zadania wyniósł 238 942 zł.
- „Opieka 75+”, w ramach którego usługami opiekuńczymi objęto 7 seniorów. Łączna kwota realizacji tego zadania wyniosła 14 956 zł.
- „Opieka Wytchnieniowa na rok 2023”, celem programu MRPiPS było wsparcie opiekunów osób z niepełnosprawnościami poprzez czasowe przejęcie części codziennych obowiązków, umożliwiając im odpoczynek, regenerację lub załatwienie spraw osobistych. W 2023 roku 22 osoby uczestniczyły w czternastodniowym, całodobowym pobycie w Centrum Seniora w Droginie, a całkowity koszt programu wyniósł 66 714 zł⁷.

Poniżej prezentujemy dane na temat korzystania z pomocy społecznej w szerszym kontekście, tj. w ujęciu porównawczym.

⁶ „Ocena zasobów pomocy społecznej za 2023 rok”, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobczycach, Dobczyce, 2024, str. 28-43

⁷ „Ocena zasobów pomocy społecznej za 2023 rok”, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobczycach, Dobczyce, 2024, str. 65

Tabela 8. Beneficjenci pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców⁸

jednostka terytorialna	2019	2020	2021	2022	2023
POLSKA	463	416	373	344	338
MAŁOPOLSKIE	413	369	336	304	296
Powiat myślenicki	383	326	282	259	254
Dobczyce	508	407	303	357	321
Ryglice	516	492	436	435	386
Tuchów	337	298	255	232	243
Alwernia	291	302	285	282	255

Dane zamieszczone w powyższej tabeli obejmują zasięg korzystania z pomocy społecznej, a więc udział beneficjentów pomocy społecznej w populacji. Wyraźnie widać, że przedmiotowy wskaźnik dla Gminy Dobczyce w roku 2023 wyniósł 321, zatem był wyższy od danych dla województwa małopolskiego, powiatu myślenickiego oraz gmin: Tuchów i Alwernia, natomiast niższy od wartości tego wskaźnika dla kraju i gminy Ryglice. Zestawiając dane za lata 2019-2023, można dostrzec wyraźny trend spadkowy, który jest widoczny w niemal wszystkich porównywanych jednostkach terytorialnych.

Tabela 9. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej⁹

jednostka terytorialna	2019	2020	2021	2022	2023
POLSKA	825 006	762 536	704 117	656 746	639 737
MAŁOPOLSKIE	60 237	55 975	52 842	48 727	47 760
Powiat myślenicki	1 955	1 740	1 536	1 471	1 494
Dobczyce	308	256	159	227	224
Ryglice	222	223	207	214	197
Tuchów	295	275	238	225	230
Alwernia	202	203	192	189	180

Dane prezentowane w powyższej tabeli zawierają rzeczywistą liczbę gospodarstw domowych, które w danym roku skorzystały z pomocy społecznej. Gospodarstwo domowe korzystające z pomocy społecznej to takie, które otrzymało pomoc pieniężną, rzeczową lub w formie usług zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Warunkiem przyznania pomocy jest zaistnienie jednego z problemów wymienionych w artykule 7. ww. ustawy, a w przypadku świadczeń pieniężnych podstawowym warunkiem ich przyznania jest kryterium dochodowe. W roku 2023 w Gminie Dobczyce z różnego rodzaju wsparcia, świadczonego przez pomoc społeczną, skorzystało 224 gospodarstwa domowe. Liczba ta zmniejszyła się w porównaniu z latami poprzednimi. Podobny trend odnotowano również w większości jednostek terytorialnych ujętych w powyższym zestawieniu.

⁸ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

⁹ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Sytuacja mieszkaniowa

Według stanu na rok 2023 w Gminie Dobczyce mieszkaniowy zasób gminny stanowiło 31 lokali komunalnych. Jak wynika z dokumentu „Ocena zasobów pomocy społecznej za 2023 rok”, na koniec roku 2023 złożono 7 wniosków na mieszkanie komunalne z zasobów gminy, natomiast nie zarejestrowano żadnych wniosków o mieszkanie socjalne¹⁰.

W uzupełnieniu powyższych informacji warto zaznaczyć, że w roku 2023 w Gminie Dobczyce dostępnych było 323 mieszkań na 1000 mieszkańców, nieco więcej niż w powiecie myślenickim (303) oraz znacznie mniej niż województwie małopolskim (391) i w całej Polsce (419). Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w Gminie jest nieco wyższa w porównaniu do danych powiatowych, regionalnych i ogólnopolskich. Przeciętna liczba osób na jedną izbę jest zbliżona do danych dla powiatu, regionu i kraju. Z kolei przeciętna liczba izb w jednym mieszkaniu jest nieco wyższa od wartości dla kraju i województwa małopolskiego, zaś zbliżona od danych dla powiatu myślenickiego¹¹.

Ochrona zdrowia

Poniżej prezentujemy najważniejsze informacje z obszaru ochrony zdrowia. W tabeli zostało zestawione 8 placówek medycznych prowadzących działalność w Gminie Dobczyce.

Tabela 10. Placówki medyczne z siedzibą na terenie Gminy Dobczyce¹²

Lp.	nazwa placówki medycznej	adres placówki medycznej
1	NZOZ PIELĘGNIAREK I POŁOŻNEJ „TROSKA” JADWIGA PIEKARZ I PARTNERZY	32-410 Dobczyce, Rynek 16
2	NIEPUBLICZNY ZAKŁAD PODSTAWOWEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ DOB-MED PIOTR STOPNICKI I PARTNERZY	32-410 Dobczyce, Rynek 16
3	NIEPUBLICZNY ZAKŁAD OPIEKI ZDROWOTNEJ SAMO ZDROWIE SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	32-410 Dobczyce, Rynek 34
4	PORADNIA NEUROLOGICZNA MACIEJ LUBA SPÓŁKA JAWNA	32-410 Dobczyce, Rynek 16
5	SPECJALMED SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	32-410 Dobczyce, ul. Zarabie 35C
6	MONIKA LUBA	32-410 Dobczyce, Rynek 16
7	SPECJALMED II SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	32-410 Dobczyce, ul. Zarabie 35C
8	SPECJALMED I SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ	32-410 Dobczyce, ul. Zarabie 35C

¹⁰ „Ocena zasobów pomocy społecznej za 2023 rok”, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobczycach, Dobczyce, 2024, str. 11

¹¹ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

¹² Źródło: Rejestr Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą, <https://rpwdl.ezdrowie.gov.pl/RPM/RegistryList?page=2>, data dostępu: 28.04.2025 r.

Według Banku Danych Lokalnych GUS w roku 2023 w Gminie Dobczyce nie funkcjonowała żadna przychodnia POZ podległa samorządowi terytorialnemu¹³.

Tabela 11. Liczba przychodni ogółem, praktyki lekarskie, przychodnie na 10 tys. ludności w roku 2023¹⁴

Jednostka terytorialna	przychodnie ogółem	praktyki lekarskie w miastach	praktyki lekarskie na wsi	przychodnie na 10 tys. ludności
POLSKA	23 460	2 342	832	6
MAŁOPOLSKIE	2 165	64	55	6
Powiat myślenicki	103	0	0	8
Dobczyce	13	0	0	8
Ryglice	4	0	2	4
Tuchów	10	0	0	6
Alwernia	7	0	0	6

Na podstawie powyższych informacji można stwierdzić, że dostęp do usług z obszaru ochrony zdrowia w Gminie Dobczyce (mierzony liczbą przychodni w przeliczeniu na populację) jest wyższy od średniej dla kraju, regionu oraz gmin: Ryglice, Tuchów i Alwernia, zaś zbliżony do wyników zanotowanych dla powiatu myślenickiego. Co istotne, na obszarze wiejskim Gminy Dobczyce nie odnotowano praktyk lekarskich (analogiczna sytuacja występuje w niemal wszystkich gminach miejsko-wiejskich ujętych w zestawieniu oraz w powiecie myślenickim).

Powyższe dane (gromadzone przez instytucje statystyki publicznej) ukazują niepełny obraz sytuacji, np. brakuje informacji na temat stanu personelu medycznego (liczby etatów przeliczeniowych lekarza, pielęgniarki lub położnej) w relacji do liczby mieszkańców oraz liczby zadeklarowanych pacjentów do poszczególnych jednostek ochrony zdrowia w przeliczeniu na populację. Ponadto nie wiemy, ilu mieszkańców korzysta z usług medycznych poza terenem Gminy i odwrotnie – ilu mieszkańców sąsiednich jednostek administracyjnych korzysta z usług ochrony zdrowia na terenie Gminy Dobczyce. Z pewnością obszar ochrony zdrowia powinien zostać objęty osobną analizą.

Tabela 12. Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną w roku 2023¹⁵

Jednostka terytorialna	Liczba aptek
POLSKA	3 280
MAŁOPOLSKIE	3 433
Powiat myślenicki	4 188
Dobczyce	2 588

¹³ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

¹⁴ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

¹⁵ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Ryglice	3 735
Tuchów	4 246
Alwernia	6 177

Wyraźnie widać, że mieszkańcy Gminy Dobczyce mają relatywnie wysoki dostęp do placówek aptecznych na tle kraju, regionu, powiatu, a także wszystkich gmin miejsko-wiejskich ujętych w powyższej analizie. Tym samym, największym nasyceniem placówkami aptecznymi w przeliczeniu na liczbę ludności charakteryzuje się Gmina Dobczyce.

Gospodarka i rynek pracy

Poniżej prezentujemy kluczowe informacje odnośnie sfery gospodarczej, a także kondycji lokalnego rynku pracy w Gminie Dobczyce. Warto zaznaczyć, że niektóre dane dotyczące drugiej z wymienionych kwestii są zbierane w ujęciu powiatowym.

Tabela 13. Wybrane wskaźniki aktywności gospodarczej mieszkańców w roku 2023¹⁶

Jednostka terytorialna	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców
POLSKA	1 368	973
MAŁOPOLSKIE	1 403	1 031
Powiat myślenicki	1 247	1 012
Dobczyce	1 234	985
Ryglice	780	670
Tuchów	917	762
Alwernia	1 094	855

Powyższe dane pokazują, że liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Dobczyce jest relatywnie wysoka na tle wskaźników zanotowanych dla gmin ujętych w powyższym zestawieniu, natomiast nieco niższa od danych ogólnokrajowych i regionalnych, zaś zbliżona do wartości powiatowych. Analogiczną sytuację odnotowano również w odniesieniu do liczby osób prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na populację, choć wartość tego wskaźnika zanotowana dla Polski była nieco niższa, niż w przypadku Gminy Dobczyce.

¹⁶ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 14. Stopa bezrobocia rejestrowanego (w proc.)¹⁷

Jednostka terytorialna	2019	2020	2021	2022	2023
POLSKA	5,2	6,3	5,8	5,2	5,1
MAŁOPOLSKIE	4,1	5,3	5,0	4,4	4,2
Powiat myślenicki	2,4	3,8	3,2	3,3	3,0
Powiat chrzanowski	6,3	7,8	7,4	6,3	6,1
Powiat tarnowski	5,7	7,0	8,2	7,1	6,7

Ponieważ informacje na temat stopy bezrobocia rejestrowanego zbierane są na poziomie powiatów, nie mamy możliwości zaprezentowania danych dla poszczególnych gmin (w tym dla Gminy Dobczyce). Powyżej zaprezentowane zostały dane dla powiatu myślenickiego i dwóch powiatów na tle parametrów regionalnych, jak również ogólnopolskich. Stopa bezrobocia dla powiatu myślenickiego jest zdecydowanie niższa niż na poziomie ogólnopolskim i regionalnym oraz na tle powiatów: chrzanowskiego i tarnowskiego. Analizując powyższe dane warto zwrócić uwagę na dynamikę zmian porównywanych wskaźników. Po roku 2019 obserwujemy pogorszenie sytuacji na rynku pracy w ujęciu krajowym, regionalnym i lokalnym. Powyższa tendencja związana jest z kryzysem wywołanym pandemią COVID-19. Ponowny trend spadkowy stopy bezrobocia rejestrowanego obserwujemy od roku 2021.

Tabela 15. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych¹⁸

Jednostka terytorialna	2019	2020	2021	2022	2023
POLSKA	866 374	1 046 432	895 203	812 301	788 229
MAŁOPOLSKIE	62 610	83 050	69 948	64 379	60 947
Powiat myślenicki	1 195	1 923	1 294	1 527	1 415
Powiat chrzanowski	2 663	3 311	2 838	2 440	2 339
Powiat tarnowski	4 064	5 083	4 205	4 286	4 014

W roku 2023 w powiecie myślenickim zarejestrowanych było 1 415 osób bezrobotnych. W tej grupie było 759 kobiet i 656 mężczyzn. 263 osób nie przekroczyło 24. roku życia, zaś 365 osób miało co najmniej 50 lat, ponadto odnotowano 366 osób pozostające bez pracy dłużej niż rok, co stanowi prawie 26 proc. bezrobotnych ogółem¹⁹.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Myślenicach na koniec marca 2025 r. w powiecie myślenickim zarejestrowanych było 1 634 bezrobotnych, w tym 811 kobiet (52 proc. ww. populacji), a także 364 osoby z prawem do zasiłku (21 proc. zarejestrowanych bezrobotnych). W grupie zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie myślenickim najczęściej występują osoby do 30. roku

¹⁷ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

¹⁸ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

¹⁹ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

życia (501 osób, co stanowi 31 proc.), długotrwale bezrobotni (452 osoby, 28 proc.), osoby powyżej 50. roku życia (400 osób, 24 proc.) oraz osoby do 25. roku życia i osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6. roku życia (w obu przypadkach po 295 osób, czyli 18 proc.)²⁰.

Niektóre z wymienionych grup społecznych określane są mianem pozostających w szczególnej sytuacji na rynku pracy, czy też defaworyzowanych. W tym miejscu warto doprecyzować pojęcie defaworyzacji. „Grupy wykluczone – inaczej (...) defaworyzowane, grupy będące w trudnej sytuacji/położeniu na rynku pracy, czy też grupy problemowe na rynku pracy. Są to grupy osób związanych z tzw. wtórnym (drugorzędnym, pobocznym) rynkiem pracy, gdzie fluktuacja zatrudnienia jest bardzo wysoka, warunki pracy (wynagrodzenie, podnoszenie kwalifikacji itd.) zdecydowanie gorsze, a okresy bezrobocia częstsze (wielokrotne bezrobocie) i/lub dłużej trwające (długotrwale bezrobocie). Do niektórych grup wykluczonych zaliczamy całe grupy społeczne (np. młodzież), a czasem osoby (...) z bardzo specyficznymi problemami (np. opuszczające zakłady karne)...”²¹.

Aktywność społeczna

Jednym z wyznaczników aktywności społecznej jest liczba organizacji pozarządowych. W zestawieniu zamieszczonym na oficjalnej stronie internetowej Urzędu Gminy i Miasta Dobczyce znajduje się 50 organizacji społecznych (w tym 12 klubów sportowych)²². Według danych GUS liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców Gminy Dobczyce wynosi 57. Jest to wynik wyższy od wartości dla kraju, województwa, powiatu oraz wszystkich gmin ujętych w poniższym zestawieniu.

Tabela 16. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców²³

Jednostka administracyjna	2019	2020	2021	2022	2023
POLSKA	38	40	41	43	46
MAŁOPOLSKIE	39	40	41	42	45
Powiat myślenicki	31	31	33	35	37
Dobczyce	44	46	50	54	57
Ryglice	23	26	27	28	28
Tuchów	35	36	37	38	39
Alwernia	31	32	34	34	37

²⁰ Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Myślenicach, <https://myslenice.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy/statystyki-graficzne#/statistics/12090/2>, data dostępu: 28.04.2025 r.

²¹ Źródło: <http://www.ekonomiaspoleczna.pl/>

²² Źródło: <https://www.dobczyce.pl/dla-mieszkancow/organizacje-pozarz-dowe>, data dostępu: 28.04.2025 r.

²³ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Lokalny samorząd inicjuje działania wspierające organizacje pozarządowe w oparciu o przyjmowany corocznie „Program Współpracy Gminy Dobczyce z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”. Należy nadmienić, że przedmiotowy dokument jest poddawany konsultacjom społecznym przed przyjęciem przez Radę Miejską. W 2025 roku zaplanowano przeznaczyć na działania wspierające organizacje pozarządowe co najmniej 500 000 zł. Program współpracy z organizacjami „trzeciego sektora” na 2025 rok obejmował zadania publiczne, do których należą:

- upowszechnianie zajęć sportowych i turystyki oraz rozwój bazy sportowej i turystycznej,
- działalność na rzecz kultury, sztuki, folkloru i ochrony dóbr kultury,
- działania z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym,
- działania na rzecz osób niepełnosprawnych,
- działania na rzecz ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego,
- działania na rzecz edukacji, oświaty i wychowania,
- działania w zakresie pomocy społecznej,
- działania z zakresu rewitalizacji, tj. ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji,
- promocja i organizacja wolontariatu,
- działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
- działalność na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży,
- działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym²⁴.

W 2023 roku Rada Miejska w formie wspierania i powierzenia zadań publicznych dofinansowała (w trybie konkursowym lub pozakonkursowym) projekty/zadania na łączną kwotę 691 395,64 zł. Największą kwotę przeznaczono na realizację zadania własnego gminy Dobczyce w zakresie sprzyjania rozwojowi sportu (360 000 zł przekazano dla 8 klubów sportowych: KS Raba, LKS Rokita, LKS Dziecanovia, LKS Iskra, UKS Orzeł, KS Futbol Brzączowice, Stowarzyszenie Łucznicze Achilles, Ognisko TKKF w Dobczycach). Ważną pozycję w budżecie stanowiło zadanie z obszaru wspierania i upowszechniania kultury fizycznej (111 700 zł, z czego wykorzystano 108 880 zł). W ramach tego zadania zorganizowano szereg wydarzeń sportowych (m.in. VIII Dobczycką Olimpiadę Gimnastyczną, „Rowerem przez świat z Dobczyc”, prowadzono zajęcia sportowe (m.in. treningi i turnieje tenisa ziemnego, zajęcia gimnastyki profilaktycznej dla kobiet 60+ oraz marsze nordic walking²⁵.

Kolejnym istotnym wskaźnikiem, na podstawie którego można zdiagnozować poziom kapitału społecznego oraz partycypacji społecznej jest frekwencja wyborcza.

²⁴ „Roczny Program Współpracy Gminy Dobczyce z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2025”, Dobczyce, 2024, źródło: <https://www.dobczyce.pl/roczny-program-wspolpracy-gminy-dobczyce-z-organizacjami-pozarzadowymi-konsultacje.html>, data dostępu: 28.04.2025 r.

²⁵ „Raport o stanie Gminy Dobczyce za 2023 rok”, Dobczyce, 2024, str. 68-74

Tabela 17. Frekwencja wyborcza (%)²⁶

jednostka terytorialna	Wybory samorządowe (wójtów, burmistrzów, prezydentów) (2018) – I tura	Wybory parlamentarne - sejm (2019)	Wybory Prezydenta (2020) – II tura	Wybory parlamentarne - sejm (2023)	Wybory samorządowe (wójtów, burmistrzów, prezydentów) (2024) – I tura
POLSKA	54,90	61,74	68,18	74,38	51,99
MAŁOPOLSKIE	55,26	63,78	70,38	75,38	52,63
Powiat myślenicki	58,12	63,97	73	76,50	55,61
Dobczyce	58,78	63,90	72,27	76,70	56,12
Ryglice	56,88	56,72	64,14	68,06	52,13
Tuchów	53,16	58,53	66,64	69,43	48,49
Alwernia	58,38	61,84	71	74,15	54,23

Według danych Państwowej Komisji Wyborczej mieszkańcy Gminy Dobczyce wyróżniają się wysoką aktywnością wyborczą. Przede wszystkim zwraca uwagę ponadprzeciętnie wysoka frekwencja w wyborach samorządowych, zarówno w 2018, jak i w 2024 roku (na tle danych ogólnopolskich, regionalnych i powiatowych). Dodajmy, że na wskaźniki w wyborach samorządowych mogą oddziaływać czynniki o charakterze lokalnym (np. sytuacja na miejscowej scenie politycznej). W przypadku uczestnictwa w wyborach parlamentarnych w latach 2019 i 2023 oraz prezydenckich (w 2020 r.) mieszkańcy Gminy Dobczyce charakteryzowali się równie wysoką frekwencją w porównaniu do wyników dla kraju, regionu i gmin miejsko-wiejskich ujętych w zestawieniu, zaś zbliżoną do danych powiatowych. Jednocześnie warto zwrócić uwagę, że zarówno na poziomie lokalnym, jak i regionalnym czy ogólnopolskim frekwencja w kolejnych wyborach parlamentarnych (2019 i 2023 r.) zdecydowanie wzrosła.

Edukacja

W poniższych tabelach zamieszczamy listę publicznych i niepublicznych placówek edukacyjnych funkcjonujących w Gminie Dobczyce, przygotowaną na podstawie Systemu Informacji Oświatowej Ministerstwa Edukacji Narodowej.

²⁶ Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza, <https://pkw.gov.pl/>, data dostępu: 28.04.2025 r.

Tabela 18. Zestawienie placówek edukacyjnych w Gminie Dobczyce²⁷

LP.	RODZAJ PLACÓWKI	NAZWA	MIEJSCOWOŚĆ	ULICA	NR BUDYNKU	STATUS
1	PRZEDSZKOLE	PRZEDSZKOLE ACTIVEKIDS	SIERAKÓW		138	NIEPUBLICZNA
2	SZKOŁA PODSTAWOWA	SZKOŁA PODSTAWOWA IM. BOHATERÓW TAJNEGO NAUCZANIA W DZIEKANOWICACH	DZIEKANOWICE		48A	PUBLICZNA
3	SZKOŁA PODSTAWOWA	SZKOŁA PODSTAWOWA IM. MARII KONOPNICKIEJ W BRZĄCZOWICACH	BRZĄCZOWICE		186	PUBLICZNA
4	SZKOŁA PODSTAWOWA	SZKOŁA PODSTAWOWA IM. STEFANA KARDYNAŁA WYSZYŃSKIEGO W STADNIKACH	STADNIKI		148	PUBLICZNA
5	SZKOŁA PODSTAWOWA	SZKOŁA PODSTAWOWA IM. ŚW. JADWIGI KRÓLOWEJ POLSKI W KORNATCE	KORNATKA		105	PUBLICZNA
6	SZKOŁA PODSTAWOWA	SZKOŁA PODSTAWOWA IM. TADEUSZA KOŚCIUSZKI W NOWEJ WSI	NOWA WIEŚ		16	PUBLICZNA
7	BRANŻOWA SZKOŁA I STOPNIA	BRANŻOWA SZKOŁA I STOPNIA NR 1 W DOBCZYCACH, UL. SZKOLNA 20A	DOBCZYCE	UL. SZKOLNA	20A	PUBLICZNA
8	CENTRUM KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO	CENTRUM KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO W DOBCZYCACH	DOBCZYCE	UL. SZKOLNA	20A	PUBLICZNA
9	LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE	I LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE W DOBCZYCACH, UL. SZKOLNA 20 A	DOBCZYCE	UL. SZKOLNA	20A	PUBLICZNA
10	LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE	LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE	DOBCZYCE	UL. SZKOLNA	20A	PUBLICZNA

²⁷ Źródło: System Informacji Oświatowej, Centrum Informatyczne Edukacji MEN, Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych, <https://rspo.men.gov.pl/>, data dostępu: 28.04.2025 r.

		DLA DOROSŁYCH W DOBCZYCACH				
11	PRZEDSZKOLE	NIEPUBLICZNE PRZEDSZKOLE „BAJKOLAND”	DOBCZYCE	UL. ZARABIE	31	NIEPUBLICZNA
12	PORADNIA PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNA	PORADNIA PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNA W DOBCZYCACH	DOBCZYCE	UL. SZKOLNA	20B	PUBLICZNA
13	PRZEDSZKOLE	PRZEDSZKOLE SAMORZĄDOWE NR 1	DOBCZYCE	PL. ZGODY	9	PUBLICZNA
14	PRZEDSZKOLE	PRZEDSZKOLE SAMORZĄDOWE NR 3 W DOBCZYCACH	DOBCZYCE	UL. SZKOLNA	27	PUBLICZNA
15	SZKOŁA MUZYCZNA I STOPNIA	SZKOŁA MUZYCZNA I STOPNIA W DOBCZYCACH	DOBCZYCE	UL. SZKOLNA	43	PUBLICZNA
16	SZKOŁA PODSTAWOWA	SZKOŁA PODSTAWOWA NR 1 IM. KRZYSZTOFA KAMIŁA BACZYŃSKIEGO W DOBCZYCACH	DOBCZYCE	UL. PARKOWA	4	PUBLICZNA
17	SZKOŁA PODSTAWOWA	SZKOŁA PODSTAWOWA NR 2 IM. JANA PAWŁA II W DOBCZYCACH	DOBCZYCE	UL. SZKOLNA	43	PUBLICZNA
18	SZKOŁA POLICEALNA	SZKOŁA POLICEALNA DLA DOROSŁYCH NR 2 ZS W DOBCZYCACH	DOBCZYCE	UL. SZKOLNA	20 A	PUBLICZNA
19	TECHNIKUM	TECHNIKUM NR 1 W DOBCZYCACH, UL. SZKOLNA 20A	DOBCZYCE	UL. SZKOLNA	20 A	PUBLICZNA

Na terenie Gminy Dobczyce działalność prowadzą 2 żłobki:

- Żłobek Gminny w Dobczycach, Dobczyce, ul. Szkolna 27,
- Żłobek „Malucholandia”, Dobczyce, ul. Piastowska 26D²⁸.

²⁸ Źródło: <https://empatia.mpips.gov.pl/dla-swadczeniobiorcow/rodzina/d3/rejestr-zlobkow-i-klubow>, data dostępu: 28.04.2025 r.

Tabela 19. Wyniki egzaminu ósmioklasisty w 2024 roku (proc.)²⁹

Jednostka administracyjna	język polski		matematyka		język angielskie	
	liczba zdających	średni wynik	liczba zdających	średni wynik	liczba zdających	średni wynik
MAŁOPOLSKIE	205 47	66,71	205 49	58,78	208 44	70,06
Powiat myślenicki	945	67,33	945	59,45	946	68,87
Dobczyce (obszar wiejski)	55	66,36	55	48,36	58	64,47
Dobczyce (miasto)	57	66,42	57	56,77	57	73,32
Ryglice (obszar wiejski)	42	56,50	42	45,62	42	51,43
Ryglice (miasto)	10	61,70	10	52,00	10	61,30
Tuchów (obszar wiejski)	72	67,94	72	58,11	69	60,61
Tuchów (miasto)	48	70,79	48	54,25	48	67,46
Alwernia (obszar wiejski)	50	64,46	50	55,04	50	73,70
Alwernia (miasto)	12	80,92	12	67,67	12	89,17

W roku szkolnym 2023/24 wyniki egzaminów końcowych uczniów szkół podstawowych na terenie Miasta Dobczyce z języka polskiego były zbliżone do danych dla regionu i powiatu, niższe od tych zanotowanych w Alwerni i Tuchowie, zaś wyższe od Ryglic. W przypadku matematyki rezultaty były nieco niższe od wyników dla województwa małopolskiego, powiatu myślenickiego oraz Alwerni, natomiast wyższe od miast: Ryglic oraz Tuchowa. Relatywnie dobre były wyniki egzaminu z języka angielskiego – na tle regionu oraz powiatu, jak również większości miast ujętych w powyższym zestawieniu.

W kontekście danych zanotowanych na terenach wiejskich, uczniowie szkół Gminy Dobczyce uzyskali z języka polskiego wyniki zbliżone do wartości dla regionu i powiatu, natomiast wyższe od tych z obszarów wiejskich gmin: Alwernia i Ryglice. W przypadku średnich wyników z matematyki oraz języka angielskiego, rezultaty były niższe od danych regionalnych i powiatowych. Niższe wyniki zanotowano w przypadku uczniów z obszarów wiejskich gminy Ryglice. Warto zauważyć, że spośród porównywanych jednostek terytorialnych najwyższe rezultaty egzaminów ósmoklasisty odnotowano w Alwerni.

Kultura

Samorządową instytucją odpowiedzialną za organizację życia kulturalnego w Gminie Dobczyce jest Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Dobczycach (MGOKIS). Placówka ta aktywnie wspiera rozwój lokalnej twórczości, organizując wydarzenia artystyczne, sportowe i rozrywkowe oraz animując życie kulturalne mieszkańców. Ważnym obszarem działalności MGOKIS jest edukacja kulturalna, obejmująca prowadzenie kursów językowych, zajęć artystycznych oraz warsztatów rękodzielniczych. Instytucja angażuje się w organizację przeglądów, konkursów i wystaw, promując

²⁹ Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie <https://www.oke.krakow.pl/inf/> data dostępu: 28.04.2025 r.

w ten sposób lokalne dziedzictwo oraz amatorską twórczość artystyczną. Współpracuje również z placówkami oświatowymi, organizacjami społecznymi oraz stowarzyszeniami sportowymi, tworząc szeroką ofertę dla różnych grup wiekowych. Ważną częścią działalności MGOKiS jest także rozwijanie współpracy międzynarodowej, w szczególności z miastami partnerskimi, a także realizacja działań promujących kulturę i sport w środowisku lokalnym³⁰. W 2023 roku działalność kulturalna Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Dobczycach była szczególnie intensywna i bogata w wydarzenia, m.in. ze względu na jubileusz 50-lecia istnienia placówki. Z tej okazji zorganizowano szereg wydarzeń artystycznych i okolicznościowych, zwieńczonych galą jubileuszową „50 lat minęło jak jeden dzień”, podczas której zaprezentowano film dokumentalny o historii MGOKiS oraz otwarto wystawę archiwalnych fotografii i kronik. W ciągu roku odbywały się liczne koncerty, spektakle, występy kabaretowe, konkursy plastyczne, wystawy, prelekcje edukacyjne, warsztaty artystyczne oraz wydarzenia integracyjne i profilaktyczne. Wśród nich znalazły się m.in. koncerty kolęd, Powiatowy Przegląd Grup Kolędniczych, Festiwal Talentów Osób z Niepełnosprawnościami, wakacyjne pokazy filmowe czy spotkanie ze św. Mikołajem. Ośrodek prowadził również bogatą ofertę zajęć stałych – wokalnych, baletowych, plastycznych oraz teatralnych – a jego przestrzeń gościły lokalne stowarzyszenia, grupy artystyczne i mieszkańców. MGOKiS opiekował się także amatorskim ruchem artystycznym oraz aktywnie współpracował z placówkami oświatowymi i instytucjami lokalnymi, zapewniając wsparcie organizacyjne i techniczne w przygotowaniu wydarzeń³¹.

Ważnym podmiotem kulturalnym w Gminie jest również Miejska Biblioteka Publiczna im. Józefy Bergelówny w Dobczycach. Jej działania koncentrują się na gromadzeniu, opracowywaniu i udostępnianiu różnorodnych zbiorów – od książek i czasopism po materiały informacyjne. Placówka umożliwia korzystanie z zasobów zarówno na miejscu, jak i poprzez wypożyczenia domowe i międzybiblioteczne, uwzględniając potrzeby dzieci, młodzieży oraz osób z niepełnosprawnościami. Biblioteka aktywnie promuje czytelnictwo, organizując działania edukacyjne, wydarzenia kulturalne, warsztaty i kursy, a także wspiera lokalną twórczość literacką i artystyczną. Współpracuje z przedszkolami, szkołami, organizacjami społecznymi oraz instytucjami kultury i nauki, tworząc przestrzeń do rozwoju osobistego, edukacyjnego i zawodowego mieszkańców. Biblioteka posiada jedną filię, zlokalizowaną w miejscowości Stadniki³².

³⁰ Źródło: <https://www.mgokis.dobczyce.pl/o-nas/> data dostępu: 28.04.2025 r.

³¹ „Raport o stanie Gminy Dobczyce za 2023 rok”, Dobczyce, 2024, str. 104-108

³² Uchwała nr XIV/105/2025 Rady Miejskiej w Dobczycach z dnia 26 lutego 2025 r. w sprawie uchwalenia statutu Miejskiej Biblioteki Publicznej imienia Józefy Bergelówny w Dobczycach, Dobczyce, 2025, str. 2-3

Tabela 20. Wybrane wskaźniki dot. usług bibliotecznych w roku 2023³³

Jednostka adm.	biblioteki publiczne na 10 tys. ludności	ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)	księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach
POLSKA	2	4 523	3 303	141	18,4
MAŁOPOLSKIE	2,1	4 673	3 308,1	181	16
Powiat myślenicki	1,5	6 183	2 616,8	126	19,1
Dobczyce	0,6	15 530	2 551,2	152	17,1
Ryglice	2,7	3 735	4 335,7	230	31,5
Tuchów	1,8	5 662	5 045	180	27,6
Alwernia	4,9	2 059	6 946,7	215	18,2

Wyraźnie widać, że mieszkańcy Gminy Dobczyce mają najniższy dostęp do usług bibliotecznych na tle danych ogólnopolskich, wojewódzkich, powiatowych oraz gmin miejsko-wiejskich ujętych w powyższej tabeli. Według Banku Danych Lokalnych GUS w latach 2019-2021 liczba czytelników bibliotek na 1000 mieszkańców w Gminie Dobczyce stale malała, co z pewnością miało związek z ograniczeniami wprowadzonymi w związku z pandemią COVID-19 – w 2019 roku wskaźnik wynosił 197 czytelników, a w 2021 roku analogiczny wskaźnik wynosił 149 osób. Jednocześnie liczba czytelników w Gminie Dobczyce w przeliczeniu na populację jest niższa od wartości dla wszystkich gmin ujętych w zestawieniu oraz od parametrów dla regionu, natomiast nieco wyższa od wyników dla kraju i regionu. Nieliczna grupy czytelników przekłada się na małą liczbę wypożyczeń - mieszkańcy Gminy Dobczyce średnio wypożyczają mniej książek na tle mieszkańców gmin ujętych w zestawieniu (zwłaszcza w porównaniu z gminą Ryglice), a także w odniesieniu do danych dla powiatu i kraju, co może wynikać z relatywnie niskiego dostępu do księgozbiorów w przeliczeniu na liczbę ludności³⁴.

³³ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

³⁴ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 21. Wybrane wskaźniki dot. usług kulturalnych w roku 2023³⁵

Jednostka administracyjna	liczba uczestników imprez na 1000 ludności	liczba osób na placówkę (centrum kultury, dom kultury, ośrodek kultury, klub, świetlicę)	centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na 10 tys. ludności
POLSKA	888,3	9 501,77	1,1
MAŁOPOLSKIE	1 109,0	7 957,38	1,3
Powiat myślenicki	1 835,5	14 427	0,7
Dobczyce	1 900,3	15 530	0,6
Ryglice	2 085,9	3 735	2,7
Tuchów	1 018,2	16 985	0,6
Alwernia	1 095,5	12 354	0,8

W analizie wzięto również pod uwagę wskaźniki dotyczące innych usług kulturalnych, świadczonych przez podmioty lokalne. W powyższej tabeli na uwagę zasługują dane dotyczące liczby uczestników imprez masowych. Są one zdecydowanie wyższe od wartości analogicznych wskaźników dla kraju, regionu, powiatu i gmin: Tuchów i Alwernia. Wśród analizowanych jednostek administracyjnych wyższe wskaźniki niż w Gminie Dobczyce odnotowano w gminie Ryglice. Reaktywnie niskie wyniki zanotowano w przypadku liczby obiektów kulturalnych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Identyczną i jednocześnie najniższą wartość tego wskaźnika, co dla Gminy Dobczyce, odnotowano w gminie Tuchów. W pozostałych gminach, a także na poziomie powiatowym, regionalnym i ogólnopolskim liczba instytucji kulturalnych w przeliczeniu na populację jest znacznie wyższa. Co za tym idzie, w Gminie Dobczyce oraz gminie Tuchów największa liczba osób przypada na placówkę kulturalną. Powyższe dane mogą świadczyć o relatywnie niskim dostępie mieszkańców Gminy Dobczyce do usług kulturalnych, ale również mogą być rezultatem specyficznych rozwiązań organizacyjnych w sferze kultury, przyjętych na poziomie lokalnym.

Sport i rekreacja

Sportem i rekreacją w Gminie Dobczyce w głównej mierze zajmuje się Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Dobczycach (MGOKiS). W 2023 roku w ofercie MGOKiS znalazły się m.in. turnieje piłki nożnej w różnych kategoriach wiekowych, rozgrywki Podokręgu Piłki Nożnej, Turniej Wiosny w Gimnastyce Artystycznej, turnieje siatkówki oraz amatorski turniej piłki koszykowej. Ośrodek był również zaangażowany w organizację Ogólnopolskiego i Wojewódzkiego Turnieju Tańców Polskich, Zawodów Speed-Ball oraz Mistrzostw Małopolski Dzieci i Młodzików w Łucznictwie. Dodatkowo, zorganizowano Sztafetę Szlakiem Walk Partyzantów AK i BCh oraz półkolonie sportowe. W ramach

³⁵ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

działań wspierających aktywność fizyczną, efektywnie funkcjonował system rejestracji wynajmu boiska orlik, co przyczyniło się do lepszej organizacji i redukcji kosztów związanych z jego obsługą³⁶.

W Gminie Dobczyce funkcjonuje 12 klubów sportowych, prowadzących działalność obejmującą różne dyscypliny sportowe. 2 spośród nich to uczniowskie kluby sportowe. Ponadto mieszkańcy Gminy mają możliwość uprawiania sportu i rekreacji z wykorzystaniem następujących obiektów:

- boisk sportowych do piłki nożnej,
- boiska do piłki siatkowej,
- boiska do piłki koszykowej,
- kortów tenisowych,
- boisk uniwersalnych,
- Hal sportowej w Regionalnym Centrum Oświatowo-Sportowym³⁷.

4. Analiza wyników badania ilościowego

Niniejszy rozdział zawiera omówienie wyników badania ilościowego. Jak już wspomnieliśmy, pomiar został zrealizowany z wykorzystaniem techniki CAWI (Komputerowo Wspomagany Wywiad Internetowy) na kwotowej próbie N=539 mieszkańców Gminy Dobczyce.

Poniżej prezentujemy kluczowe informacje na temat struktury próby, która została zważona ze względu na płeć, wiek oraz miejsce zamieszkania, tj. według podziału na miasto i wieś. Kluczowe parametry społeczno-demograficzne zamieszczone w poniższej tabeli są istotne w kontekście analiz prezentowanych w tej części opracowania.

Tabela 22. Struktura próby - płeć (dane w %), N=539

PŁEĆ	%
kobieta	51
mężczyzna	49

Tabela 23. Struktura próby – wiek (dane w %), N=539

WIEK (PRZEDZIAŁ)	%
19 lat i młodszy	7
20-29 lat	14
30-39 lat	18
40-49 lat	20
50-59 lat	14
60-74 lata	21
75 lat i starsi	6

³⁶ „Raport o stanie Gminy Dobczyce za 2023 rok”, Dobczyce, 2024, str. 104-108

³⁷ Źródło: <https://www.dobczyce.pl/boiska-hale-korty.html>, data dostępu: 29.04.2025 r.

Tabela 24. Struktura próby – miejscowość zamieszkania (dane w %), N=539

MIEJSCE ZAMIESZKANIA (MIEJSCOWOŚĆ)	%
Dobczyce	40
Brzączowice	10
Kornatka	9
Stojowice	8
Brzezowa	7
Dziekanowice	4
Sieraków	4
Skrzynka	4
Nowa Wieś	4
Stadniki	3
Bieńkowice	3
Niezdów	3
Kędzierzynka	2
Rudnik	1

Tabela 25. Struktura próby – podział na miasto i wieś (dane w %), N=539

MIEJSCE ZAMIESZKANIA (WIELKOŚĆ MIEJSCOWOŚCI)	%
miasto	40
wieś	60

Tabela 26. Struktura próby - wykształcenie (dane w %), N=539

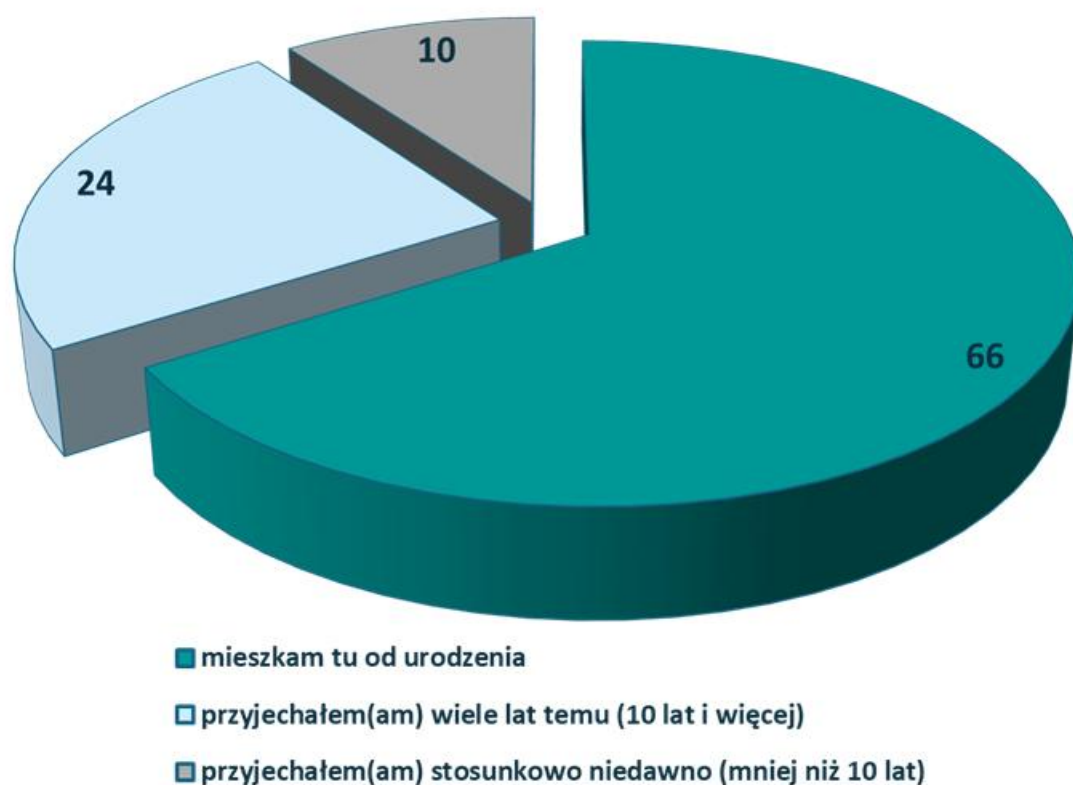
WYKSZTAŁCENIE	%
podstawowe (w tym gimnazjalne)	13
zawodowe	15
średnie	32
wyższe (w tym licencjackie)	40

Tabela 27. Struktura próby – sytuacja zawodowa (dane w %), N=539

SYTUACJA ZAWODOWA	%
pracownik(-nica) najemny(a) – umowa o pracę, umowa-zlecenie i inne	46
emeryt(ka), rencista(-ka)	24
uczeń, uczennica; student(ka)	12
własna działalność gospodarcza	7
bezrobotny(a) lub niepracujący(a)	5
rolnik, rolniczka	4
inna sytuacja	3

Jak już wspomnieliśmy, w zrealizowanej próbie kontrolowane były parametry płci, wieku oraz miejsca zamieszkania, pozostałe rozkłady zostały uzyskane w sposób wtórny, na podstawie uzyskanych odpowiedzi respondentów. Po zakończeniu realizacji pomiaru przeprowadzona została statystyczna procedura, zwana ważeniem danych, polegająca na dostosowaniu (wyrównaniu) struktury zrealizowanej próby (rozkładu podstawowych zmiennych społeczno-demograficznych) do parametrów badanej populacji (mieszkańców Gminy Dobczyce). Co istotne, kobiety przeważają nad mężczyznami, a 27 proc. badanych stanowią osoby w wieku 60 lat i starsze. 40 proc. ankietowanych stanowią osoby z wykształceniem wyższym, zaś 72 proc. ma wykształcenie co najmniej średnie. niespełna połowa badanych to osoby wykonujące pracę najemną, zaś blisko ¼ to emeryci lub renciści.

Wykres 28. Okres zamieszkiwania w Gminie Dobczyce (dane w %), N=539

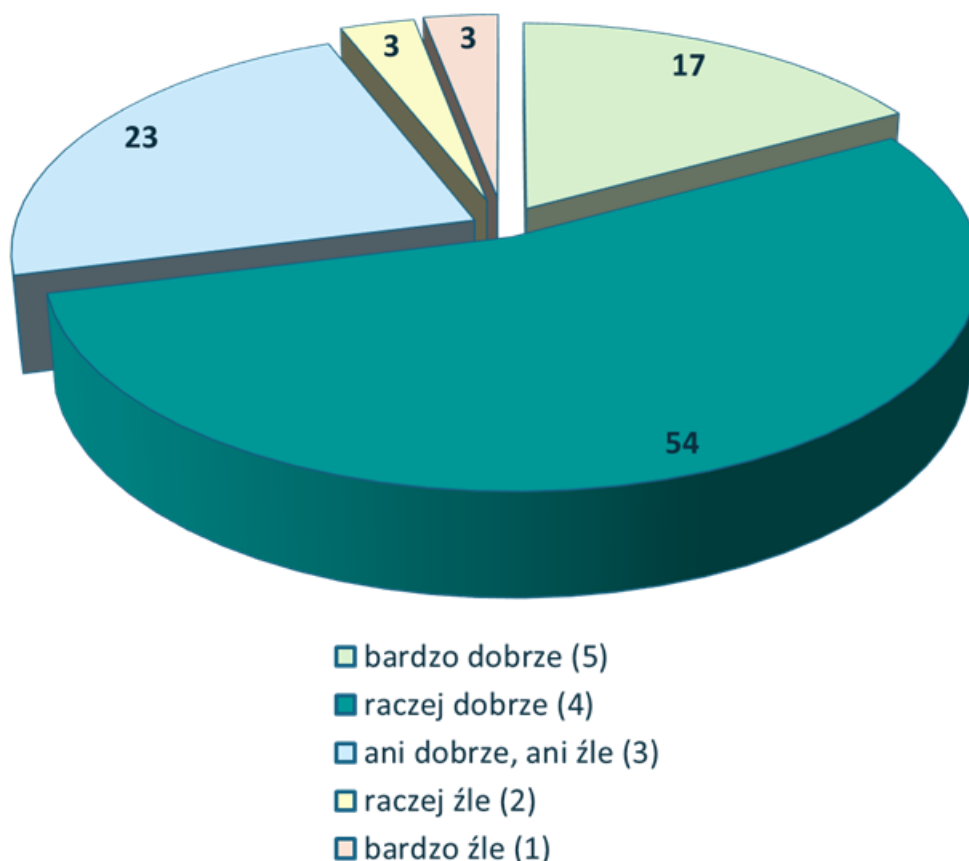

2/3 badanych deklaruje zamieszkiwanie w Gminie Dobczyce od urodzenia. Najczęściej są to osoby z rodzin wielopokoleniowych (78 proc. w tej grupie badanych), respondenci w wieku 19 lat i młodszy (77 proc.), uczniowie i studenci (82 proc.), jak również ankietowani z wykształceniem podstawowym (86 proc.). Mniej niż co czwarty uczestnik pomiaru osiedlił się w Gminie Dobczyce nie później niż 10 lat od daty realizacji badania – częściej niż inni są to osoby w wieku 40-59 lat (34 proc.). Co dziesiąty ankietowany to osoba zamieszkująca w Gminie krócej niż 10 lat – w tym przypadku na uwagę zasługuje wysoki wynik w grupie badanych z wykształceniem wyższym (14 proc.).

Powyższe różnice między zmiennymi są istotne statystycznie na poziomie 95 proc.

W dużym uproszczeniu – jest to miara wiarygodności rezultatu, a więc prawdopodobieństwo, z którym można stwierdzić, czy uzyskane wyniki, w tym zaobserwowane związki lub różnice, nie są rezultatem oddziaływania czynników przypadkowych. Analogiczną konwencję zastosowano w dalszej części opracowania.

Wykres 29. Ocena jakości życia w Gminie Dobczyce (dane w %), N=539

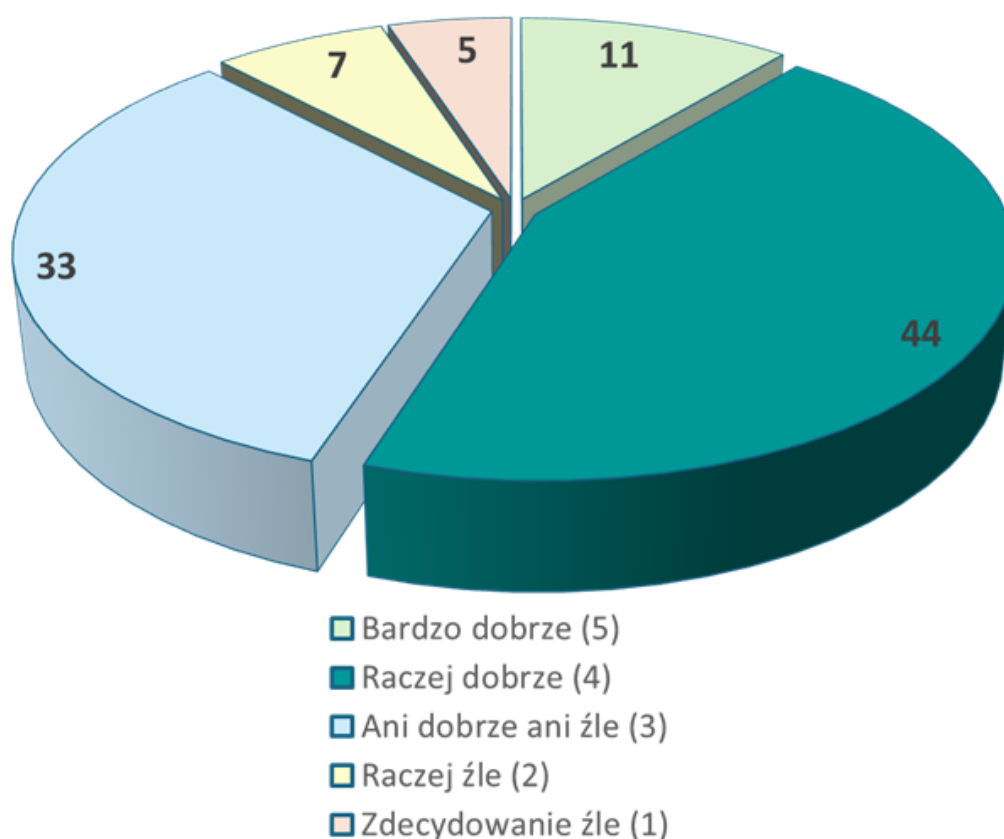
Pojęcie jakości życia nie jest jednoznacznie zdefiniowane w naukach społecznych.

W tym miejscu można przywołać wiele sposobów ujęcia tego terminu, które dość znacznie się różnią (choć nie zawsze są wzajemnie sprzeczne), np. nieco inne podejście do tego zagadnienia prezentują socjologowie, psychologowie, ekonomiści, przedstawiciele nauk medycznych, czy specjaliści z obszaru polityki społecznej. Na potrzeby tego opracowania można przyjąć, że pomiar jakości życia oznacza próbę odpowiedzi na pytanie o poziom rozwoju społeczno-ekonomicznego, a także ocenę zadowolenia z życia – w różnych aspektach, w tym w odniesieniu do stopnia zaspokojenia potrzeb lokalnych (np. poprzez świadczenie usług publicznych). Z jednej strony może oznaczać próbę poszukiwania możliwie obiektywnych wskaźników jakości życia (tj. na podstawie danych zastanych), z drugiej – odwołanie się do subiektywnych przekonań mieszkańców (mierzonych na podstawie badań deklaracyjnych).

W świetle badań ankietowych 71 proc. badanych uważa, że jakość życia w Gminie jest wysoka (ponad połowa wskazuje ocenę umiarkowanie pozytywną – „4”), natomiast 6 proc. mieszkańców formułuje ocenę negatywną. Średnia w skali pięciostopniowej wynosi 3,44, co jest równoznaczne z oceną nieco niższą od umiarkowanie pozytywnej kategorii oceny („4”). Co istotne, jest to wynik powyżej średniej z innych podobnych pomiarów, realizowanych przez wykonawcę. O wysokiej jakości życia częściej przekonane są kobiety (73 proc.) w porównaniu z mężczyznami (68 proc.), ponadto wysoki rezultat odnotowano w grupie uczniów i studentów (82 proc.).

Czas wolny

Wykres 30. Ocena oferty czasu wolnego w Gminie Dobczyce (dane w %), N=539

Przeszło połowa uczestników pomiaru pozytywnie ocenia możliwości spędzania czasu wolnego w Gminie Dobczyce, natomiast przeciwną opinię wyraża 12 proc. badanych. Średnia w skali 1-5 wynosi 3,48, a zatem jest ułożona między neutralną lub ambiwalentną („3”) a umiarkowanie pozytywną („4”) kategorią odpowiedzi. Na uwagę zasługuje niski stopień polaryzacji ww. wyników (tj. przewaga – pozytywnych lub negatywnych - opinii umiarkowanych nad skrajnymi).

Pozytywne oceny lokalnej oferty czasu wolnego najczęściej formułują osoby przekonane o wysokiej jakości życia w Gminie Dobczyce (69 proc.). W przypadku pozostałych parametrów nie odnotowano istotnych statystycznie różnic pomiędzy zmiennymi.

Tabela 31. Ocena możliwości spędzania czasu wolnego i rozwoju osobistego w Gminie Dobczyce (dane w %), N=539

FORMY AKTYWNOŚCI	Dostęp do sportowych obiektów „pod chmurką” (boiska, siłownia na otwartym powietrzu, itp.)	Dostęp do oferty kulturalnej (np. zajęcia w domu kultury, kino, teatr, imprezy muzyczne, itp.)	Dostęp do całorocznych obiektów sportowych (hala sportowa, basen, klub fitness, itp.)	Dostęp do oferty edukacyjnej (kursy, szkolenia, itp.)	Dostęp do ogólnodostępnych obiektów dla różnych grup wiekowych (kluby seniora, kluby młodzieżowe, kluby dziecka i rodzica)
bardzo zły dostęp (1)	4	8	11	12	13
raczej zły dostęp (2)	9	17	15	22	20
ani dobry, ani zły dostęp (3)	22	21	27	27	26
raczej dobry dostęp (4)	32	28	25	19	18
bardzo dobry dostęp (5)	21	14	9	8	8
nie mam zdania, nie korzystam	12	12	13	12	15
średnia w skali 1-5	3,66	3,27	3,05	2,89	2,86

Respondenci oceniali różne aspekty lokalnej oferty czasu wolnego z wykorzystaniem skali pięciostopniowej. Jako najbardziej rozpowszechnione oceniono plenerowe obiekty sportowe, natomiast na drugim miejscu wskazano ofertę kulturalną (m.in. możliwość korzystania z zajęć lub wydarzeń kulturalnych w MGOKIS. W opinii badanych największym deficytem jest natomiast zbyt mała liczba ogólnodostępnych obiektów dla różnych grup mieszkańców, jak również dostępność szeroko rozumianej oferty edukacyjnej i rozwojowej (w przypadku dwóch ostatnich wymienionych kategorii oceny odnotowano przewagę ocen negatywnych nad pozytywnymi, natomiast średnie w skali pięciostopniowej są na poziomie nieznacznie niższym od kategorii neutralnej lub ambiwalentnej).

Wykres 32. Czy odczuwa Pan(i) brak w naszej Gminie... (dane w %), N=539

Przeszło 4 na 10 uczestników pomiaru wskazuje na niewystarczające możliwości spędzania czasu wolnego w Gminie Dobczyce. Istotnie częściej są to kobiety (47 proc.) w porównaniu z mężczyznami (36 proc.), ponadto wysokie wyniki odnotowano również wśród ankietowanych w wieku 30-39 lat (56 proc.) oraz w grupie pracowników najemnych (47 proc.).

37 proc. badanych podziela przekonanie, że w Gminie Dobczyce występują deficyty w obszarze oferty edukacyjnej dla różnych grup mieszkańców (np. młodzieży lub seniorów). Tego rodzaju przekonanie częściej niż pozostali respondenci podzielają osoby żyjące w rodzinach wielopokoleniowych (55 proc.), kobiety (43 proc.) w porównaniu z mężczyznami (31 proc.) oraz osoby w wieku 30-39 lat (53 proc.).

Około 1/3 ankietowanych mieszkańców Gminy Dobczyce uważa, że lokalna oferta kulturalna jest niewystarczająca. Najczęściej są to osoby żyjące w rodzinach wielopokoleniowych (47 proc.), kobiety (40 proc.) w porównaniu z mężczyznami (28 proc.) oraz osoby w wieku 20-39 lat (51 proc.).

Odpłatność za usługi społeczne

Respondenci oceniali, czy, a jeśli tak, to w jakim stopniu lokalna oferta usług społecznych powinna być odpłatna dla mieszkańców Gminy Dobczyce. Największa grupa badanych podziela przekonanie, że usługi społeczne powinny być odpłatne, ale z możliwością zastosowania zwolnień dla różnych grup, na podstawie obiektywnych, mierzalnych i akceptowalnych społecznie kryteriów. Tego rodzaju przekonanie najczęściej podzielają osoby podejmujące przynajmniej jedną formę

aktywności społecznej (35 proc.), kobiety (37 proc.), pracownicy najemni (43 proc.) oraz respondenci z wykształceniem średnim (43 proc.).

24 proc. badanych uważa, że usługi społeczne powinny być bezpłatne i zostać w całości sfinansowane ze środków publicznych. Najczęściej są to osoby zamieszkujące samotnie (40 proc.).

Kolejnych 23 proc. uczestników pomiaru sądzi, że przynajmniej niektóre usługi społeczne powinny być częściowo odpłatne. Ten pogląd najczęściej reprezentują osoby w wieku 30-39 lat (33 proc.), jak również respondenci w wykształceniu wyższym (28 proc.).

6 proc. ankietowanych zgadza się z opinią, że wszystkie usługi społeczne powinny być częściowo odpłatne dla mieszkańców – w tym przypadku nie odnotowano istotnych statystycznie różnic między zmiennymi.

Aktywność społeczna

Tabela 33. Podejmowanie różnych form aktywności społecznej (dane w %), N=539

FORMY AKTYWNOŚCI	pomaganie najbliższym sąsiadom	udział w akcjach charytatywnych	zaangażowanie w działalność placówek oświatowych (przedszkola, szkoły)	zaangażowanie w pomoc społeczną	zaangażowanie w życie kulturalne	zaangażowanie w życie sportowe
nigdy (1)	17	33	38	41	48	50
od czasu do czasu (2)	55	48	38	47	44	37
często (3)	28	19	24	12	8	13

Przynajmniej jedną formę aktywności społecznej (spośród wymienionych w powyższej tabeli) podejmowało 89 proc. badanych. Najczęściej są to przedstawiciele rodzin z dziećmi (97 proc.), kobiety (94 proc.) w porównaniu z mężczyznami (84 proc.), osoby w wieku 30-59 lat (98 proc.), pracownicy najemni (98 proc.) oraz przedsiębiorcy (97 proc.), jak również respondenci z wykształceniem wyższym (96 proc.). Badani mieszkańcy najczęściej deklarują zaangażowanie w pomoc sąsiedzką, udział w akcjach dobroczynnych, a także aktywne wspieranie działalności miejscowych placówek edukacyjnych.

Tabela 34. Najważniejsze działania w kontekście wspierania aktywności społecznej w okresie najbliższych kilku lat (dane w %), N=539

działania wspierające aktywność społeczną	%
działania integrujące mieszkańców (wspólne wycieczki, pikniki...)	56
rozwój pomocy sąsiedzkiej	34
zwiększenie wpływu mieszkańców na lokalną politykę	30
rozwój wolontariatu wśród młodzieży	29
wzmocnienie współpracy z lokalnymi grupami działania	28
rozwój wolontariatu wśród osób dorosłych i seniorów	27
wsparcie liderów lokalnych i organizacji pozarządowych	24

W kontekście wspierania aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców kluczowe jest – zdaniem badanych – podejmowanie działań integrujących różne grupy mieszkańców. Na kolejnych miejscach wymieniano pomoc sąsiedzką, zwiększenie sprawczości mieszkańców w sferze lokalnej polityki, rozwój wolontariatu (wśród różnych grup mieszkańców), jak również współpracę z LGD oraz wspieranie organizacji „trzeciego sektora” i ich liderów.

49 proc. badanych deklaruje gotowość zaangażowania się w działalność społeczną, np. pomoc innym mieszkańcom Gminy, którzy tego potrzebują. Najczęściej są to przedstawiciele rodzin z dziećmi (55 proc.), osoby podejmujące przynajmniej jedną formę aktywności społecznej (54 proc.), mieszkańcy Dobczyc (56 proc.) w porównaniu do osób zamieszkujących na obszarach wiejskich (44 proc.), kobiety (57 proc.) w porównaniu z mężczyznami (41 proc.), ankietowani w wieku 30-39 lat (72 proc.), a także pracownicy najemni (57 proc.) oraz przedsiębiorcy (69 proc.).

Osoby, które deklarują gotowość zaangażowania się w działalność społeczną odpowiadały na kolejne pytanie o formy potencjalnej aktywności na rzecz innych mieszkańców Gminy. W tym kontekście najczęściej wymieniano:

- działalność lub aktywne wspieranie organizacji pozarządowych – 53 proc.,
- pomoc sąsiedzką – 47 proc.,
- wolontariat – 34 proc.

Respondenci deklarują, że mogliby poświęcić na tego rodzaju aktywność średnio 13,18 godzin miesięcznie.

Rodziny z dziećmi

Ankietowani przedstawiciele rodzin z dziećmi (N=226) odpowiadali na serię pytań dotyczących ich potrzeb, jak również możliwości ich zaspokojenia.

Tabela 35. Problemy i trudności życiowe rodzin z dziećmi w Gminie Dobczyce (dane w %), N=226

rodzaj problemu	%
choroba, problemy zdrowotne	38
brak lub niewystarczająca liczba placówek opieki dla dzieci do lat 3	30
niskie zarobki	30
niska jakość edukacji	23
uzależnienie członka rodziny (np. od alkoholu, narkotyków, internetu)	20
brak zajęć wspierających rozwój dzieci i młodzieży	19
zadłużenie rodziny (np. kredyty, pożyczki)	19
brak pieniędzy na bieżące wydatki	19
konflikty rodzinne, małżeńskie	17
brak lub niewystarczająca liczba miejsc przedszkolnych	17
trudności wychowawcze, konflikty z dzieckiem	14
opieka nad osobą starszą w rodzinie	14
brak stałego zatrudnienia	11
niepełnosprawność członka rodziny	11
złe warunki mieszkaniowe, brak własnego mieszkania	11
przemoc domowa	3
konflikty z prawem członka(-ów) rodziny	1

Tabela 36. Preferowane kierunki działań wspierających rodziny z dziećmi w Gminie Dobczyce (dane w %), N=226

rodzaj wsparcia	%
zajęcia wspierające rozwój dzieci i młodzieży	48
zapewnienie poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego	39
zapewnienie opieki dla dzieci do lat 3	35
działania w zakresie profilaktyki zdrowotnej dla rodziców i dzieci, badania profilaktyczne	34
pomoc w zapewnieniu opieki nad niesamodzielnym członkiem rodziny	27
działania edukacyjne służące wzmocnieniu kompetencji rodzicielskich	26
zapewnienie opieki przedszkolnej	25
prowadzenie stołówki (jadłodajni)	24
zajęcia integracyjno-edukacyjne dla rodzin	19
prowadzenie placówek wsparcia dziennego	18
grupy wsparcia (samopomocowe) i rodziny wspierające	13
realizacja kampanii społecznych	9
wsparcie asystenta rodziny	8

Najczęściej wymieniane problemy i wyzwania rodzin z dziećmi w Gminie Dobczyce dotyczą przede wszystkim kwestii zdrowotnych, związanych z organizacją opieki nad małymi dziećmi, a także niskimi zarobkami oraz jakością lokalnej oferty edukacyjnej. Warto dodać, że wspomniane trudności mogą mieć charakter wewnętrzny (tj. obejmować kwestie związane z funkcjonowaniem rodziny), jak również zewnętrzne, wynikające np. z kondycji lokalnego systemu usług społecznych.

Do szczególnie preferowanych kierunków działań w obszarze wsparcia rodziny należą: zajęcia rozwojowe dla dzieci i młodzieży, poradnictwo specjalistyczne (w tym zwłaszcza w obszarze kryzysu zdrowia psychicznego, co koresponduje z wynikami badania jakościowego, prezentowanymi w kolejnym rozdziale), pomoc w organizacji opieki dla małych dzieci, jak również szeroko rozumiana profilaktyka zdrowotna (w tym badania profilaktyczne).

Dzieci i młodzież

Badani przedstawiciele rodzin z dziećmi (N=226) odpowiadali również na kilka pytań dotyczących potrzeb dzieci i młodzieży.

Tabela 37. Problemy i trudności życiowe dzieci i młodzieży w Gminie Dobczyce (dane w %), N=226

rodzaj problemu	%
zagrożenie uzależnieniami od nowych technologii (smartfony, media społ., gry komp. itp.)	66
bezmisyłne (jałowe) spędzanie czasu wolnego	63
utrudniony start w dorosłe życie (brak perspektyw na podjęcie pracy)	40
zaniedbania wychowawcze (np. brak opieki rodziców nad dzieckiem)	38
uzależnienia (od alkoholu, papierosów, narkotyków, dopalaczy, hazardu itp.)	36
długa nieobecność rodziców (np. z powodu wyjazdu za granicę do pracy itp.)	22
przestępczość i chuligaństwo	12
zaniedbanie socjalne (niedożywienie, brak higieny)	6
przemoc ze strony rodziców, opiekunów	4
nie ma takich zjawisk	3

Tabela 38. Preferowane kierunki działań wspierających dzieci i młodzież w Gminie Dobczyce (dane w %), N=226

rodzaj wsparcia	%
wzbogacenie oferty zajęć sportowych i spędzania wolnego czasu	68
zajęcia edukacyjne wspierające rozwój dzieci i młodzieży	54
zapewnienie poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego	51
zapewnienie dostępu do placówek wspierających wychowanie dzieci (np. świetlic śródo	44
działania w zakresie profilaktyki zdrowotnej	39

rozwój wolontariatu	25
realizacja kampanii społecznych	20

Przedstawiciele rodzin z dziećmi jako 2 najważniejsze problemy społeczne dzieci i młodzieży postrzegają uzależnienia behawioralne (zwłaszcza w kontekście korzystania z nowoczesnych technologii cyfrowych), jak również bezproduktywne spędzanie czasu wolnego. W tym kontekście warto podkreślić, że kluczową potrzebą dla tej grupy odbiorców jest zapewnienie szeroko rozumianej oferty czasu wolnego (np. sportowej, kulturalnej). Do ważnych kierunków działań należy również – co wiąże się z poprzednim wskazaniem - rozbudowa oferty zajęć edukacyjnych i rozwojowych, jak również wsparcie specjalistyczne (szczególnie w obszarze kryzysu zdrowia psychicznego).

Rodzina wielopokoleniowa

Przedstawiciele rodzin wielopokoleniowych (N=120) odpowiadali na serię pytań dotyczących potrzeb różnych grup mieszkańców Gminy Dobczyce.

Tabela 39. Problemy i trudności życiowe rodzin z dziećmi w Gminie Dobczyce (dane w %), N=120

rodzaj problemu	%
niskie zarobki	47
choroba, problemy zdrowotne	34
opieka nad osobą starszą w rodzinie	27
brak lub niewystarczająca liczba placówek opieki dla dzieci do lat 3	25
brak pieniędzy na bieżące wydatki	25
złe warunki mieszkaniowe, brak własnego mieszkania	24
uzależnienie członka rodziny (np. od alkoholu, narkotyków, internetu)	22
konflikty rodzinne, małżeńskie	22
niska jakość edukacji	21
trudności wychowawcze, konflikty z dzieckiem	19
brak zajęć wspierających rozwój dzieci i młodzieży	18
zadłużenie rodziny (np. kredyty, pożyczki)	17
niepełnosprawność członka rodziny	16
przemoc domowa	10
brak stałego zatrudnienia	9
brak lub niewystarczająca liczba miejsc przedszkolnych	9
konflikty z prawem członka(-ów) rodziny	4

Tabela 40. Preferowane kierunki działań wspierających rodziny z dziećmi w Gminie Dobczyce (dane w %), N=120

rodzaj wsparcia	%
zajęcia wspierające rozwój dzieci i młodzieży	48
zapewnienie poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego	46
pomoc w zapewnieniu opieki nad niesamodzielnym członkiem rodziny	34
zapewnienie opieki dla dzieci do lat 3	32
profilaktyka zdrowotna dla rodziców i dzieci, programy, badania profilaktyczne	31
zajęcia integracyjno-edukacyjne dla rodzin	30
prowadzenie stołówki (jadłodajni)	30
zapewnienie opieki przedszkolnej	25
działania edukacyjne służące wzmocnieniu kompetencji rodzicielskich	21
prowadzenie placówek wsparcia dziennego	17
grupy wsparcia (samopomocowe) i rodziny wspierające	11
realizacja kampanii społecznych	11
wsparcie asystenta rodziny	10

Perspektywa badanych przedstawicieli rodzin wielodzietnych jest nieco inna niż w przypadku prezentowanych wyżej opinii rodzin z dziećmi (które nie spełniają kryterium wielodzietności). Do najważniejszych wyzwań społecznych zaliczono niskie zarobki (i trudną kondycję ekonomiczną gospodarstwa domowego), choroby i problemy zdrowotne, konieczność sprawowania opieki nad osobą starszą w rodzinie, jak również brak lub niewystarczającą liczbę placówek opieki dla dzieci do lat 3.

Do szczególnie preferowanych kierunków działań w obszarze wsparcia rodziny należą: zajęcia rozwojowe dla dzieci i młodzieży, poradnictwo specjalistyczne (w tym zwłaszcza w obszarze kryzysu zdrowia psychicznego), pomoc w zapewnieniu opieki nad niesamodzielnym członkiem rodziny lub dziećmi w wieku do lat 3.

Respondenci z tej grupy oceniali również, w jakim stopniu różne zjawiska społeczne wpływają na funkcjonowanie i sytuację życiową seniorów w Gminie Dobczyce. Oceny formułowano z wykorzystaniem pięciostopniowej skali („1” = „zdecydowanie mały problem/bariera”; „5” = „zdecydowanie duży problem/bariera”). W tym kontekście uzyskane zostały następujące rezultaty:

- dostęp do placówek rehabilitacyjnych: średnia w skali 1-5 $E=3,89$, duży problem – 55 proc., mały problem – 12 proc.,
- trudności finansowe: średnia w skali 1-5 $E=3,59$, duży problem – 50 proc., mały problem – 17 proc.,
- samotność: średnia w skali 1-5 $E=3,50$, duży problem – 47 proc., mały problem – 21 proc.,
- dostęp do usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych: średnia w skali 1-5 $E=3,47$, duży problem – 41 proc., mały problem – 22 proc.,

- możliwość korzystania ze środków transportu: średnia w skali 1-5 E=3,43, duży problem – 47 proc., mały problem – 24 proc.,
- brak poczucia bycia potrzebnym: średnia w skali 1-5 E=3,40, duży problem – 41 proc., mały problem – 23 proc.,
- brak oferty lub niewystarczająca oferta aktywności społecznej, kulturalnej, rekreacyjnej itp.: średnia w skali 1-5 E=3,23, duży problem – 40 proc., mały problem – 25 proc.,
- brak opieki lub niewystarczająca opieka ze strony rodziny: średnia w skali 1-5 E=3,04, duży problem – 32 proc., mały problem – 27 proc.,
- bariery architektoniczne: średnia w skali 1-5 E=2,94, duży problem – 28 proc., mały problem – 32 proc.

Tabela 41. Preferowane kierunki działań wspierających seniorów w Gminie Dobczyce (dane w %), N=120

rodzaj wsparcia	%
zwiększenie, ułatwienie dostępu do rehabilitacji	58
zapewnienie lepszego dostępu do lekarzy specjalistów	55
zapewnienie większego dostępu do usług opiekuńczych	35
zapewnienie opieki wytchnieniowej dla rodzin	34
organizacja różnorodnych form spędzania czasu wolnego	33
zapewnienie całodobowej opieki	28
ułatwienie dojazdu do miejsc świadczenia usług społecznych	27
zapewnienie poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego	26
zorganizowanie ogólnodostępnego miejsca spożywania ciepłego posiłku	24
prowadzenie placówek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi	24
integracja osób z niepełnosprawnościami i/lub starszych oraz ich rodzin ze środowiskiem	22
likwidacja barier architektonicznych	22
wsparcie asystentów osób z niepełnosprawnościami i/lub asystentów osób starszych	22
kursy i szkolenia dla opiekunów, w tym w zakresie pielęgnacji, dietetyki	21

Jako kluczowe potrzeby osób starszych w Gminie Dobczyce postrzegane są przede wszystkim wyzwania związane z zapewnieniem dostępu do usług rehabilitacyjnych, jak również usług w obszarze ochrony zdrowia (zwłaszcza możliwości skorzystania z usług lekarzy specjalistów). Na kolejnych miejscach wskazano usługi opiekuńcze, opiekę wytchnieniową, a także szeroko rozumianą ofertę czasu wolnego dla osób starszych.

Osoby z niepełnosprawnościami

Przedstawiciele rodzin, w których występuje przynajmniej jeden rodzaj niepełnosprawności fizycznej (np. narządu ruchu) lub intelektualnej (np. upośledzenie umysłowe) lub psychicznej (N=99)

odpowiadali na serię pytań dotyczących potrzeb osób z niepełnosprawnościami w Gminie Dobczyce.

Respondenci z tej grupy oceniali również, w jakim stopniu różne zjawiska społeczne wpływają na funkcjonowanie i sytuację życiową osób z niepełnosprawnościami w Gminie Dobczyce. Oceny formułowano z wykorzystaniem pięciostopniowej skali („1” = „zdecydowanie mały problem/bariera”; „5” = „zdecydowanie duży problem/bariera”). W tym kontekście uzyskane zostały następujące rezultaty:

- trudności finansowe: średnia w skali 1-5 $E=3,68$, duży problem – 51 proc., mały problem – 12 proc.,
- dostęp do placówek rehabilitacyjnych: średnia w skali 1-5 $E=3,66$, duży problem – 60 proc., mały problem – 19 proc.,
- możliwość korzystania ze środków transportu: średnia w skali 1-5 $E=3,55$, duży problem – 52 proc., mały problem – 21 proc.,
- dostęp do miejsc pracy: średnia w skali 1-5 $E=3,44$, duży problem – 45 proc., mały problem – 22 proc.,
- samotność: średnia w skali 1-5 $E=3,37$, duży problem – 46 proc., mały problem – 23 proc.,
- bariery architektoniczne: średnia w skali 1-5 $E=3,24$, duży problem – 36 proc., mały problem – 27 proc.,
- brak poczucia bycia potrzebnym: średnia w skali 1-5 $E=3,17$, duży problem – 43 proc., mały problem – 28 proc.,
- dostęp do aktywizacji zawodowej: średnia w skali 1-5 $E=3,13$, duży problem – 35 proc., mały problem – 27 proc.,
- dostęp do usług opiekuńczych: średnia w skali 1-5 $E=2,98$, duży problem – 32 proc., mały problem – 37 proc.,
- brak opieki lub niewystarczająca opieka ze strony rodziny: średnia w skali 1-5 $E=2,93$, duży problem – 29 proc., mały problem – 34 proc.,
- dostęp do oferty czasu wolnego, np. kulturalnej, rekreacyjnej: średnia w skali 1-5 $E=2,92$, duży problem – 32 proc., mały problem – 30 proc.,
- brak akceptacji w środowisku lokalnym: średnia w skali 1-5 $E=2,75$, duży problem – 25 proc., mały problem – 36 proc.,
- dostęp do edukacji: średnia w skali 1-5 $E=2,72$, duży problem – 22 proc., mały problem – 37 proc.

Tabela 42. Preferowane kierunki działań wspierających osoby z niepełnosprawnościami w Gminie Dobczyce (dane w %), N=99

rodzaj wsparcia	%
zapewnienie lepszego dostępu do lekarzy specjalistów	72
zwiększenie, ułatwienie dostępu do rehabilitacji	14
zapewnienie opieki wytchnieniowej dla rodzin	4
zapewnienie możliwości udziału w plac. przygotowujących do podjęcia zatrudnienia	3
zapewnienie poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego	2
likwidacja barier architektonicznych	2
zapewnienie całodobowej opieki	1
wsparcie asystentów osób z niepełnosprawnościami	1
organizacja różnych form spędzania czasu wolnego	1

Najważniejszym wyzwaniem społecznym związanym z funkcjonowaniem osób z niepełnosprawnościami w Gminie Dobczyce jest – w opinii badanych – rozbudowa oferty usług w obszarze ochrony zdrowia, w tym zapewnienie dostępu do lekarzy specjalistów. Ważną potrzebą jest również zwiększenie możliwości korzystania z usług rehabilitacyjnych.

Seniorzy

Przedstawiciele osób, których dotyczą problemy związane ze starzeniem się - osobiście lub w odniesieniu do najbliższych członków rodziny (N=71) - odpowiadali na serię pytań dotyczących potrzeb seniorów w Gminie Dobczyce.

Respondenci z tej grupy oceniali również, w jakim stopniu różne zjawiska społeczne wpływają na funkcjonowanie i sytuację życiową osób starszych w Gminie Dobczyce. Oceny formułowano z wykorzystaniem pięciostopniowej skali („1” = „zdecydowanie mały problem/bariera”; „5” = „zdecydowanie duży problem/bariera”). W tym kontekście uzyskane zostały następujące rezultaty:

- dostęp do placówek rehabilitacyjnych: średnia w skali 1-5 $E=4,04$, duży problem – 77 proc., mały problem – 12 proc.,
- trudności finansowe: średnia w skali 1-5 $E=4,03$, duży problem – 64 proc., mały problem – 7 proc.,
- możliwość korzystania ze środków transportu: średnia w skali 1-5 $E=3,50$, duży problem – 55 proc., mały problem – 24 proc.,
- dostęp do usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych: średnia w skali 1-5 $E=3,41$, duży problem – 54 proc., mały problem – 24 proc.,
- brak opieki lub niewystarczająca opieka ze strony rodziny: średnia w skali 1-5 $E=3,37$, duży problem – 45 proc., mały problem – 23 proc.,

- samotność: średnia w skali 1-5 E=3,25, duży problem – 38 proc., mały problem – 25 proc.,
- bariery architektoniczne: średnia w skali 1-5 E=3,19, duży problem – 50 proc., mały problem – 32 proc.,
- brak poczucia bycia potrzebnym: średnia w skali 1-5 E=3,18, duży problem – 40 proc., mały problem – 30 proc.,
- dostęp do oferty czasu wolnego, np. kulturalnej, rekreacyjnej: średnia w skali 1-5 E=3,15, duży problem – 43 proc., mały problem – 32 proc.

Tabela 43. Preferowane kierunki działań wspierających seniorów w Gminie

Dobczyce (dane w %), N=71

rodzaj wsparcia	%
zapewnienie lepszego dostępu do lekarzy specjalistów	80
zwiększenie, ułatwienie dostępu do rehabilitacji	9
zapewnienie większego dostępu do usług opiekuńczych	5
kursy i szkolenia dla opiekunów, w tym w zakresie pielęgnacji, dietetyki	5
zapewnienie opieki wytchnieniowej dla rodzin	2

W kontekście potrzeb seniorów – podobnie jak w przypadku osób z niepełnosprawnościami – kluczowym wyzwaniem jest zwiększenie dostępności usług ochrony zdrowia, w tym zwłaszcza dostępu do lekarzy specjalistów. Drugim wskazywanym przez respondentów kierunkiem działań na rzecz osób starszych jest zapewnienie oferty szeroko rozumianej rehabilitacji.

5. Analiza wyników badania jakościowego

Niniejszy rozdział zawiera omówienie wyników badania jakościowego z przedstawicielami wybranych grup interesariuszy. Ich opinie zostały pozyskane na podstawie 2 Zogniskowanych Wywiadów Grupowych (FGI) z udziałem lokalnych liderów, działaczy społecznych, przedstawicieli władz samorządowych, miejscowych instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej. Przeprowadzonych zostało również 5 warsztatów Service Design z przedstawicielami wybranych grup odbiorców usług społecznych: osobami starszymi, osobami z niepełnosprawnościami, osobami w kryzysie bezdomności, osobami z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie psychicznym, jak również przedstawicielami rodzin z dziećmi, w tym dziećmi z niepełnosprawnościami.

Badanie miało na celu zidentyfikowanie kluczowych wyzwań i potrzeb różnych grup mieszkańców w kontekście istniejącej oferty usług społecznych. Analiza stanowi podstawę do dalszych działań mających na celu rozwój i integrację usług społecznych, w szczególności w ramach koncepcji Centrum Usług Społecznych (CUS), postrzeganej jako szansa na przezwyciężenie obecnych barier i stworzenie bardziej kompleksowego, uniwersalnego i odpowiadającego na realne potrzeby systemu wsparcia.

Analiza jakości życia w Gminie Dobczyce

Na podstawie przeprowadzonych wywiadów możliwe było zidentyfikowanie zarówno mocnych, jak i słabych stron życia w Gminie, w tym również w kontekście planowanego przekształcenia Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (MGOPS) w Centrum Usług Społecznych (CUS).

Mocne strony życia w Gminie Dobczyce

- **Walory lokalizacji i dostępności komunikacyjnej.** Jednym z najczęściej podkreślanych atutów Gminy Dobczyce jest jej korzystne położenie w bezpośrednim sąsiedztwie aglomeracji krakowskiej. Bliskość Krakowa umożliwia mieszkańcom swobodne korzystanie z rynku pracy, oferty edukacyjnej wyższego szczebla, usług specjalistycznych oraz szeroko pojętej infrastruktury aglomeracji krakowskiej. Respondenci zauważają, że przy jednoczesnym zachowaniu spokojnego, bardziej kameralnego charakteru Dobczyc, ich gmina oferuje łatwy dostęp do zasobów dużego miasta, co jest szczególnie istotne dla młodych rodzin oraz osób aktywnych zawodowo.
- **Infrastruktura edukacyjna na wysokim poziomie.** W ocenie uczestników badań Gmina Dobczyce wyróżnia się dobrze rozwiniętą infrastrukturą edukacyjną, szczególnie w obszarze szkolnictwa średniego. Szczególne znaczenie przypisuje się funkcjonowaniu Zespołu Szkół im. Józefa Tischnera, który jest największą szkołą ponadpodstawową w powiecie, a jego oferta edukacyjna (w tym profil robotyczny) postrzegana jest jako nowoczesna i odpowiadająca na potrzeby rynku pracy. Dodatkowo pozytywnie oceniane jest funkcjonowanie szkoły muzycznej oraz szeroka oferta edukacji pozaszkolnej, w tym korepetycji i zajęć dodatkowych, choć w sferze zajęć nieformalnych dostrzegalne są również niedobory.
- **Aktywność kulturalna i oferta spędzania czasu wolnego.** Kultura, wydarzenia artystyczne i rekreacja to kolejne obszary pozytywnie oceniane przez respondentów. Mieszkańcy zwracają uwagę na funkcjonowanie Centrum Kultury, które oferuje różnorodne zajęcia artystyczne, sportowe i edukacyjne, dostępne dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Wskazywane są również wydarzenia plenerowe, koncerty, kino letnie oraz działalność zespołów artystycznych, takich jak zespół pieśni i tańca, które łączą pokolenia i wzmacniają lokalną tożsamość.
- **Infrastruktura turystyczna i krajobrazowa.** Gmina Dobczyce, ze względu na swoje położenie geograficzne i walory krajobrazowe, postrzegana jest jako atrakcyjna turystycznie. Respondenci pozytywnie oceniają obecność Jeziora Dobczyckiego, zamku, zapory wodnej oraz szlaków spacerowych i rowerowych, choć wskazują również na ograniczony dostęp do samego akwenu. Niemniej jednak samo istnienie tych zasobów jest źródłem dumy mieszkańców i stanowi potencjał rozwojowy.
- **Bezpieczeństwo i jakość życia codziennego.** Kwestia bezpieczeństwa osobistego oraz ogólnej jakości życia codziennego została wskazana jako ważny atut Dobczyc. Mieszkańcy podkreślają brak istotnych zagrożeń przestępczością, relatywnie spokojną atmosferę, a także

przyjazne, stosunkowo bliskie relacje sąsiedzkie. Te elementy budują subiektywne poczucie komfortu życia w gminie.

- **Rozwój gospodarczy i lokalne przedsiębiorstwa.** Respondenci dostrzegają pozytywne zmiany w obszarze rozwoju gospodarczego gminy. Zwracają uwagę na obecność lokalnych przedsiębiorstw, w tym rodzinnych firm produkcyjnych i usługowych, które generują miejsca pracy oraz wpływają na wzrost aktywności ekonomicznej w regionie. Dostępność usług oraz potencjał zatrudnienia w sektorze prywatnym są oceniane jako czynniki podnoszące atrakcyjność Dobczyc dla nowych mieszkańców.
- **Aktywność społeczna i potencjał organizacji pozarządowych.** Wśród mocnych stron życia w gminie wymieniana jest również działalność lokalnych organizacji pozarządowych, w tym stowarzyszeń zajmujących się aktywnością ruchową, klubów seniora, grup nieformalnych oraz innych inicjatyw społecznych. Aktywność społeczna jest postrzegana jako ważny element wzmacniający więzi międzyludzkie, integrację mieszkańców oraz budujący kapitał społeczny.
- **Przywiązanie do lokalności i tożsamości kulturowej.** Z wypowiedzi uczestników wyłania się także silne przywiązanie do miejsca zamieszkania, tradycji oraz lokalnej tożsamości. Mieszkańcy wyrażają dumę z dziedzictwa kulturowego Dobczyc, historycznego charakteru miejscowości oraz z pielęgnowania zwyczajów, takich jak tradycje kulinarne czy wydarzenia historyczno-kulturalne.

Na podstawie przeprowadzonych wywiadów grupowych można jednoznacznie stwierdzić, iż Gmina Dobczyce jest postrzegana przez swoich mieszkańców jako miejsce o relatywnie wysokim poziomie jakości życia, wynikającym z synergii korzystnego położenia, dostępności usług, walorów przyrodniczych, infrastruktury edukacyjnej, aktywności kulturalnej i kapitału społecznego. Te czynniki stanowią istotny potencjał rozwojowy, który przy odpowiednim wsparciu polityk publicznych, w tym rozwoju usług społecznych, może zostać wykorzystany do dalszej poprawy warunków życia mieszkańców.

Wybrane cytaty:

- „Bliskość Krakowa to ogromny atut, można korzystać z miasta, a żyje się spokojniej.”
- „Nasza szkoła średnia jest naprawdę mocna, mamy robotykę i dobre zaplecze.”
- „Dużo się dzieje kulturalnie, koncerty, zajęcia dla dzieci, jest z czego korzystać.”
- „Mamy piękne tereny, jezioro, zamek – to powód do dumy, choć dostęp mógłby być lepszy.”
- „Ma być uruchomiony statek połączony ze zwiedzaniem zamku.”
- „Czuję się tu bezpiecznie, nie ma takich zagrożeń jak w większych miastach.”
- „Sporo ludzi tu pracuje, mamy swoje firmy, widać, że gmina się rozwija.”
- „Nasze stowarzyszenie działa już kilka lat, ludzie chcą się angażować.”
- „Lubię Dobczyce za to, że to takie nasze, z tradycją, z historią.”
- „Kultura się rozwija, fajne koncerty, kino pod chmurką – tego wcześniej nie było.”
- „Zajęcia dla dzieci są, ale przydałoby się jeszcze więcej takich ofert.”

„Nie muszę się bać wieczorem wracać do domu, to dla mnie ważne.”
„Widzę, że młodzież też ma tutaj co robić, choć wiadomo, że zawsze może być lepiej.”
„Jest tu spokojnie, czysto, dobrze się mieszka.”
„Mam poczucie, że społeczność jest zgrana, jak trzeba to się ludzie mobilizują.”
„Nie zamieniłabym Dobczyc na inne miejsce, mimo że Kraków kusi.”

Słabe strony życia w Gminie Dobczyce

- **Problemy komunikacyjne i wykluczenie transportowe.** Jednym z najczęściej podkreślanych problemów jest niewystarczająca komunikacja publiczna, szczególnie w sołectwach i na obszarach wiejskich. Mieszkańcy skarżą się na ograniczoną liczbę połączeń, brak dogodnych godzin kursów oraz utrudnienia w dostępie do Dobczyc (dla mieszkańców obszarów wiejskich) i Krakowa, zwłaszcza poza godzinami szczytu, wieczorami oraz w weekendy. Seniorzy i osoby z niepełnosprawnościami szczególnie odczuwają wykluczenie transportowe, co ogranicza ich mobilność i utrudnia korzystanie z usług oraz uczestnictwo w życiu społecznym. Jednocześnie część mieszkańców wskazuje, że w Gminie Dobczyce odczuwalny jest zbyt duży ruch samochodowy, ponadto przy niektórych ulicach Dobczyc, a szczególnie na obszarach wiejskich brakuje chodników, co wpływa na poczucie komfortu i bezpieczeństwa mieszkańców.
- **Brak miejsc spotkań i przestrzeni publicznej dla młodzieży.** Młodzież wskazuje na deficyt dostępnych, atrakcyjnych i bezpiecznych miejsc do spędzania czasu wolnego. Brakuje przestrzeni integracyjnych, klubów młodzieżowych, świetlic oraz plenerowych miejsc spotkań. Respondenci podkreślają, że w innych miejscowościach takie przestrzenie funkcjonują, co wpływa na migrację młodych ludzi do sąsiednich gmin.
- **Możliwości rozwojowe i zbyt uboga oferta czasu wolnego.** Ogólnie rzecz biorąc – część badanych (nie tylko młodzież) wskazuje, że w Gminie Dobczyce brakuje możliwości rozwojowych (np. zawodowych, edukacyjnych), a także niewystarczająco rozwinięta jest oferta czasu wolnego dla różnych grup mieszkańców. W tym kontekście respondenci zwracają uwagę na proces starzenia się społeczności lokalnej.
- **Płytka rynek pracy i niska jakość istniejących miejsc pracy.** Uczestnicy badania formułują krytyczne uwagi na temat sytuacji na lokalnym rynku pracy. W ich ocenie możliwości rozwoju zawodowego są ograniczone, a istniejące miejsca pracy często są niskiej jakości (np. ze względu na zarobki). Co istotne, dotyczy to również warunków zatrudnienia w podmiotach gospodarczych prowadzących działalność w pobliskiej strefie przemysłowej.
- **Ograniczony dostęp do Jeziora Dobczyckiego i niewykorzystany potencjał turystyczny.** Choć Jezioro Dobczyckie jest jednym z głównych walorów krajobrazowych, mieszkańcy krytycznie oceniają brak pełnego dostępu do akwenu oraz ograniczenia wynikające z jego funkcji jako zbiornika wody pitnej. Wskazywane są niewystarczające możliwości rekreacyjne nad jeziorem oraz brak infrastruktury turystycznej porównywalnej do innych zbiorników wodnych w regionie, a tym samym potencjał rozwoju gminy w tym obszarze jest niewykorzystany.

- **Problemy z dostępem do specjalistycznych usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych.** Respondenci zwracają uwagę na trudności w dostępie do usług zdrowia psychicznego, w tym deficyt psychologów, psychiatrów i terapeutów, a także długie terminy oczekiwania na rehabilitację. Szczególnie dotkliwe jest to dla osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz w kryzysie zdrowia psychicznego, co negatywnie wpływa na ich dobrostan i samodzielność.
- **Niedobory w infrastrukturze dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami.** Seniorzy wskazują na bariery architektoniczne, trudności w korzystaniu z komunikacji publicznej oraz brak rozwiązań takich jak transport na telefon czy asystentura w codziennym funkcjonowaniu. Niewystarczające są również działania integracyjne, oferty aktywizacyjne oraz dostępne przestrzenie sprzyjające spotkaniom międzypokoleniowym.
- **Ograniczona oferta kulturalna i edukacyjna poza szkołami.** Pomimo pozytywnej oceny instytucji formalnych, mieszkańcy zwracają uwagę na niewystarczającą ofertę zajęć edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach gminy. Zbyt mało jest inicjatyw nieformalnych, stowarzyszeń edukacyjnych oraz zajęć rozwijających kompetencje społeczne i zawodowe. Niewystarczająco rozwinięta jest również oferta edukacyjna dla osób dorosłych, np. brakuje kształcenia ustawicznego.
- **Zróznicowany poziom zaangażowania społecznego i trudności w mobilizacji mieszkańców.** Przedstawiciele organizacji pozarządowych wskazują na problem bierności części społeczności, niską gotowość do angażowania się w działania społeczne oraz trudności w pozyskiwaniu wolontariuszy. Zauważalna jest także obawa mniejszych stowarzyszeń przed profesjonalizacją i konkurencją z większymi podmiotami spoza gminy.
- **Problemy przestrzenne i urbanistyczne.** Mieszkańcy wskazują na nadmierne zagęszczenie zabudowy, niewystarczającą ilość zieleni oraz brak odpowiednio zaplanowanych przestrzeni publicznych. Problemem jest także niewystarczająca liczba miejsc parkingowych w centrum Dobczyc oraz niedostateczna infrastruktura dla pieszych i rowerzystów.
- **Utrudnienia w zakresie organizacji usług społecznych.** Respondenci dostrzegają trudności związane z fragmentaryzacją systemu usług społecznych, niewystarczającą koordynacją działań oraz niedobory w zakresie informacji o dostępnych formach wsparcia. Brakuje zintegrowanego systemu, który kompleksowo odpowiadałby na potrzeby różnych grup społecznych.
- **Różnice rozwojowe między miastem a wsią.** Część badanych podziela przekonanie o nierównomiernym poziomie rozwoju Gminy, a ściślej – różnicach pomiędzy miastem a wsią. Tego rodzaju uwagi dotyczyły m.in. rozwoju infrastruktury, transportu i komunikacji, ale również możliwości spędzania czasu wolnego, oferty kulturalnej czy edukacyjnej.
- **Wyzwania związane z integracją „starych” i „nowych” mieszkańców.** Gmina Dobczyce jest obszarem atrakcyjnym dla nowych mieszkańców, którzy kupują tutaj nieruchomości i osiedlają się, lecz nie zawsze mają poczucie przynależności i więzi z lokalną społecznością. Ważnym wyzwaniem jest zatem integracja „nowych” i dotychczasowych mieszkańców. Część rozmówców uważa, że nowi przybysze, często niedawni mieszkańcy Krakowa, preferują zupełnie inny, miejski styl życia, co zmienia tradycyjny charakter niektórych

społeczności wiejskich („wioski zamykają się w swoim świecie, ginie życie sąsiedzkie, bo jest dużo przyjezdnych z Krakowa, którzy przenoszą inny styl życia, (...) żyją sami sobie, (...) zniszczone jest życie wspólnotowe i rolnicze”).

Analiza wykazuje, iż mieszkańcy Gminy Dobczyce dostrzegają szereg wyzwań i barier, które wpływają na jakość życia oraz ograniczają dostęp do usług społecznych. Najistotniejsze problemy dotyczą transportu, przestrzeni publicznej, dostępu do usług zdrowotnych, integracji społecznej oraz infrastruktury sprzyjającej aktywności mieszkańców. Wskazane obszary wymagają interwencji w ramach lokalnej polityki społecznej oraz rozwoju usług zintegrowanych, odpowiadających na zróżnicowane potrzeby społeczności.

Wybrane cytaty:

„Wieczorem nie ma jak wrócić, komunikacja praktycznie nie istnieje.”
„Młodzież nie ma się gdzie spotykać, brak przestrzeni, wszystko zamknięte.”
„Mamy jezioro, ale nie mamy do niego dostępu, to absurd.”
„Na rehabilitację czeka się miesiącami, a jak się ktoś źle czuje, to co?”
„Dla starszych nie ma transportu, ciężko się poruszać, jak ktoś sam.”
„Poza szkołą brakuje zajęć, młodzież wyjeżdża, bo tu nie ma co robić.”
„Po godzinie 18:00 nie ma co robić, bo wszystko jest zamknięte.”
„Ludzie są bierni, nie chcą się angażować, trudno zorganizować cokolwiek.”
„Boimy się, że duże organizacje z zewnątrz wyprą nasze stowarzyszenia.”
„W centrum ciasno, brak zieleni, nie ma gdzie odpocząć.”
„Usługi społeczne są rozproszone, nie wiadomo, gdzie szukać pomocy.”
„Strefa przemysłowa to wyzysk, zwolnienia grupowe, umowy śmieciowe, a etat to najniższa krajowa.”

Postrzegane korzyści z powstania Centrum Usług Społecznych (CUS) w Gminie Dobczyce

Wprowadzenie modelu Centrum Usług Społecznych (CUS) w Gminie Dobczyce zostało ocenione przez respondentów jako rozwiązanie przynoszące istotne korzyści na trzech poziomach: administracyjnym, społecznym i systemowym. Respondenci dostrzegają potencjał CUS w zakresie koordynacji usług, poprawy dostępności, integracji działań lokalnych oraz budowania kapitału społecznego. Poniższa analiza porządkuje korzyści z perspektywy trzech kluczowych kategorii: (1) gminy jako jednostki administracyjnej, (2) mieszkańców i społeczności lokalnej, (3) lokalnego systemu polityki i pomocy społecznej.

Korzyści dla gminy jako jednostki administracyjnej

Respondenci podkreślają, że CUS stanowi narzędzie umożliwiające bardziej efektywne zarządzanie usługami społecznymi na poziomie lokalnym. Do najważniejszych korzyści administracyjnych zaliczono:

- Zintegrowanie rozproszonych dotąd działań instytucji gminnych i organizacji pozarządowych w jednym systemie, co ułatwia planowanie i monitorowanie usług.
- Zwiększenie skuteczności interwencji społecznych dzięki lepszemu rozpoznaniu potrzeb mieszkańców i możliwościom szybkiego reagowania.
- Wzrost profesjonalizacji usług społecznych oraz poprawa jakości obsługi mieszkańców.
- Usprawnienie przepływu informacji pomiędzy jednostkami organizacyjnymi gminy a instytucjami zewnętrznymi.
- Ułatwienie pozyskiwania środków zewnętrznych i projektowych dzięki spójnej strategii działania CUS.

Korzyści dla mieszkańców i społeczności lokalnej

Z perspektywy mieszkańców Gminy Dobczyce powstanie CUS wiąże się z szeregiem oczekiwanych usprawnień, w tym:

- Łatwiejszy dostęp do informacji o dostępnych usługach społecznych i możliwościach wsparcia.
- Lepsze dopasowanie usług do zindywidualizowanych potrzeb mieszkańców, w tym osób z grup szczególnie wrażliwych, takich jak seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami czy rodziny z dziećmi.
- Możliwość szybszego uzyskania pomocy dzięki stworzeniu jednego, centralnego punktu kontaktowego.
- Budowanie poczucia bezpieczeństwa społecznego poprzez systematyczną diagnozę potrzeb i integrację działań.
- Wzmocnienie więzi społecznych i solidarności poprzez działania integracyjne, informacyjne i aktywizujące.

Korzyści dla lokalnego systemu polityki społecznej i pomocy społecznej

W opinii uczestników badań CUS wnosi istotną wartość dodaną do lokalnego systemu polityki społecznej, w szczególności poprzez:

- Uporządkowanie i koordynację działań w sferze usług społecznych, eliminację dublowania się kompetencji i chaosu informacyjnego.
- Zwiększenie dostępności usług również dla osób dotychczas wykluczonych lub zagrożonych marginalizacją.
- Wzmocnienie współpracy międzysektorowej, zwłaszcza pomiędzy administracją publiczną, organizacjami pozarządowymi i podmiotami ekonomii społecznej.
- Rozwój nowych form wsparcia, takich jak asystentura, transport socjalny czy lokalne centra aktywności.

- Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów ludzkich i finansowych poprzez centralizację i optymalizację procesów.

Zebrane w trakcie badań jakościowych opinie wskazują jednoznacznie, że mieszkańcy i przedstawiciele instytucji w Gminie Dobczyce dostrzegają potrzebę istnienia zintegrowanego systemu usług społecznych, którego rolę ma pełnić CUS. Funkcjonowanie tej jednostki postrzegane jest jako odpowiedź na zdiagnozowane w gminie deficyty, takie jak rozproszenie działań, trudności w dostępie do usług, brak koordynacji czy niewystarczające wsparcie dla osób w sytuacji kryzysowej.

Wybrane cytaty:

„CUS ma być takim informatorem, żeby każdy wiedział, gdzie iść po pomoc.”
„Dzięki CUS usługi będą bardziej dopasowane do tego, czego naprawdę potrzebujemy.”
„W jednym miejscu załatwię wszystko, nie będę musiała biegać po urzędach.”
„Gmina skorzysta, bo wreszcie wszystko będzie uporządkowane i skoordynowane.”
„Ludzie często nie wiedzą, co im się należy, CUS to zmieni.”
„Będzie lepiej, jak różne instytucje zaczną ze sobą współpracować przez CUS.”
„Dla osób starszych to duża szansa, żeby ktoś w końcu się nimi zajął kompleksowo.”
„Dzięki CUS łatwiej będzie o pieniądze z projektów i funduszy.”
„Potrzebujemy takiego centrum, co będzie koordynowało wszystkie działania.”
„CUS to nie nowe urzędy, tylko lepsza organizacja tego, co już jest.”

Obawy, wyzwania i postrzegane trudności związane z powstaniem CUS w Gminie Dobczyce

Wdrożenie Centrum Usług Społecznych (CUS) w Gminie Dobczyce, choć postrzegane przez mieszkańców jako szansa na poprawę jakości i dostępności usług społecznych, budzi jednocześnie szereg wątpliwości, obaw i zastrzeżeń. W trakcie przeprowadzonych wywiadów grupowych respondenci zwracali uwagę na konkretne wyzwania, bariery oraz potencjalne trudności, jakie mogą towarzyszyć funkcjonowaniu CUS na poziomie lokalnym.

Poniższa analiza prezentuje główne zagrożenia i niepokoje identyfikowane przez uczestników badań, koncentrując się na aspektach organizacyjnych, społecznych i praktycznych.

- **Obawa przed biurokratyzacją i powielaniem struktur.** Respondenci wyrażali obawy, że utworzenie CUS doprowadzi do rozrostu administracji, dublowania kompetencji istniejących instytucji lub powstania kolejnego szczebla biurokratycznego, co w praktyce nie przełoży się na poprawę dostępności i jakości usług.
- **Zagrożenie brakiem realnej koordynacji i współpracy międzyinstytucjonalnej.** Wątpliwości budzi skuteczność współpracy pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w system usług społecznych. Mieszkańcy obawiają się, że CUS może nie być w stanie efektywnie

zintegrować działań różnych instytucji, co utrwali obecne problemy fragmentaryzacji i rozproszenia usług.

- **Niedostateczne zasoby kadrowe i finansowe.** Część respondentów wskazuje, że CUS, aby spełnić swoją rolę, wymaga odpowiedniego zaplecza kadrowego oraz stabilnego finansowania. W obliczu ograniczonych zasobów gminnych istnieje ryzyko, że CUS będzie funkcjonował jedynie formalnie, bez realnej możliwości świadczenia kompleksowych usług.
- **Utrudnienia w dostępie dla mieszkańców z terenów wiejskich i peryferyjnych.** Obawy dotyczą także nierównomiernego dostępu do usług CUS, zwłaszcza dla osób zamieszkujących wsie i bardziej oddalone części gminy. Problemy komunikacyjne i brak transportu mogą wykluczać te osoby z możliwości pełnego korzystania z oferty CUS.
- **Ryzyko braku zaufania społecznego i słabej rozpoznawalności CUS.** Respondenci zwracają uwagę, że skuteczne funkcjonowanie CUS wymaga zbudowania zaufania społecznego oraz odpowiedniej promocji nowej jednostki. W przeciwnym razie mieszkańcy mogą nie korzystać z usług z braku wiedzy lub z powodu negatywnych doświadczeń z administracją.
- **Ograniczone kompetencje CUS w zakresie wpływu na inne instytucje.** Wątpliwości budzi zakres realnego wpływu CUS na działania innych podmiotów, takich jak organizacje pozarządowe, instytucje kultury czy służby zdrowia. Brak formalnych narzędzi egzekwowania współpracy może ograniczać skuteczność koordynacji działań.
- **Zagrożenie marginalizacją mniejszych organizacji lokalnych.** Istnieje ryzyko, że duże instytucje lub zewnętrzne podmioty zdominują system usług społecznych, co doprowadzi do marginalizacji mniejszych, lokalnych inicjatyw i osłabi potencjał oddolnego zaangażowania społeczności.
- **Obawa przed formalizacją i utratą elastyczności działań społecznych.** Część uczestników badań zwraca uwagę, że nadmierna formalizacja i standaryzacja działań w ramach CUS może prowadzić do utraty elastyczności i indywidualnego podejścia, które są niezbędne w skutecznej pomocy społecznej.

Choć idea Centrum Usług Społecznych znajduje wśród mieszkańców Gminy Dobczyce poparcie, wdrożenie tego modelu wiąże się z licznymi wyzwaniami organizacyjnymi, finansowymi i społecznymi. Zgłaszane obawy dotyczą zarówno kwestii praktycznej skuteczności, jak i ryzyka pogłębienia istniejących problemów fragmentaryzacji, nierówności w dostępie do usług czy biurokratyzacji. Kluczowym elementem sukcesu CUS będzie zatem skuteczne zarządzanie, realna koordynacja międzyinstytucjonalna, budowanie zaufania społecznego oraz zapewnienie odpowiednich zasobów.

Wybrane cytaty:

„Nie chcemy, żeby CUS był kolejnym urzędem, co nic nie zmienia.”

„Będzie tak, że każdy sobie, a CUS nie ogarnie tego bałaganu.”

„Jak nie będzie ludzi i pieniędzy, to CUS zostanie tylko na papierze.”

„Co z tego, że powstanie CUS, jak na wieś i tak nie dojedziesz.”

„Ludzie muszą zaufać, inaczej nikt tam nie pójdzie.”
„Bez współpracy z innymi instytucjami to będzie tylko tabliczka.”
„Obawiam się, że duże organizacje z zewnątrz wszystko przejmą.”
„CUS to musi być elastyczny, a nie same procedury i papiery.”
„Trzeba będzie się starać, żeby to nie była tylko zmiana na papierze.”
„Bez dobrej promocji ludzie nawet nie będą wiedzieć, że coś się zmieniło.”

Pożądana rola i zadania Centrum Usług Społecznych (CUS) w Gminie Dobczyce

W trakcie przeprowadzonych wywiadów grupowych respondenci nie tylko identyfikowali potrzeby i obawy związane z funkcjonowaniem systemu usług społecznych, ale również formułowali oczekiwania wobec roli i zadań, jakie powinno realizować Centrum Usług Społecznych (CUS) w Gminie Dobczyce. Z wypowiedzi uczestników badań wyłania się spójna wizja CUS jako instytucji o charakterze koordynacyjnym, integrującym, informacyjnym i aktywizującym, która powinna łączyć kompetencje organizacyjne z elastycznym, spersonalizowanym podejściem do mieszkańców.

- **Funkcja informacyjna i dostęp do usług.** Respondenci oczekują, że CUS będzie pełnić rolę pierwszego punktu kontaktu dla mieszkańców poszukujących wsparcia. Kluczowe jest stworzenie czytelnego, zintegrowanego systemu informacji o dostępnych usługach społecznych, instytucjach pomocowych, organizacjach pozarządowych oraz inicjatywach oddolnych.
- **Koordynacja działań instytucji i organizacji społecznych.** CUS powinien stać się platformą współpracy międzysektorowej, łączącą administrację publiczną, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej, instytucje kultury, służby zdrowia oraz edukację. Koordynacja powinna obejmować zarówno planowanie, jak i realizację działań odpowiadających na potrzeby mieszkańców.
- **Indywidualizacja wsparcia i personalizacja usług.** Ważnym elementem funkcjonowania CUS ma być dostosowanie oferty do zindywidualizowanych potrzeb mieszkańców, w szczególności osób z niepełnosprawnościami, seniorów, rodzin w kryzysie, młodzieży oraz osób zmagających się z trudnościami zdrowotnymi. Respondenci podkreślają konieczność kompleksowego podejścia do diagnozy sytuacji życiowej i dostosowania adekwatnego pakietu wsparcia.
- **Wsparcie dla osób z grup o szczególnych potrzebach.** CUS powinien rozwijać i koordynować usługi skierowane do osób z niepełnosprawnościami, seniorów, osób samotnych, osób w kryzysie zdrowotnym oraz rodzin z dziećmi, w tym wsparcie asystenckie, transport socjalny, działania integracyjne i aktywizacyjne.
- **Rozwój inicjatyw społecznych i wolontariatu.** Respondenci oczekują, że CUS będzie stymulował rozwój kapitału społecznego poprzez wspieranie inicjatyw oddolnych, animację lokalnych środowisk, organizację wolontariatu oraz współpracę z młodzieżą, seniorami i organizacjami społecznymi.

- **Ułatwianie dostępu do wsparcia dla mieszkańców terenów wiejskich i peryferyjnych.** Szczególnie istotnym zadaniem CUS powinno być przeciwdziałanie wykluczeniu transportowemu i przestrzennemu poprzez rozwój form mobilnego wsparcia, transportu na telefon, punktów kontaktowych w sołectwach oraz usług świadczonych w miejscu zamieszkania.
- **Budowanie zaufania i promocja usług społecznych.** Kluczową funkcją CUS powinno być budowanie zaufania społecznego do systemu usług, aktywna promocja oferty, prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych zwiększających świadomość mieszkańców o dostępnych możliwościach wsparcia.

Respondenci formułują spójne oczekiwania wobec CUS jako instytucji nowoczesnej, elastycznej i zorientowanej na mieszkańca, która nie tylko koordynuje i integruje istniejący system usług społecznych, ale również inicjuje nowe formy wsparcia, przeciwdziała wykluczeniu społecznemu i wzmacnia zaangażowanie obywatelskie. Skuteczność CUS zależeć będzie od poziomu współpracy międzysektorowej, kompetencji kadry, dostępności usług oraz zdolności do budowania relacji i zaufania wśród mieszkańców.

Wybrane cytaty:

"CUS to powinno być miejsce, gdzie każdy znajdzie pomoc, niezależnie od sytuacji".

"Chodzi o to, żeby CUS zebrał wszystko w jednym miejscu, żeby nie błądzić".

"CUS musi współpracować z innymi, inaczej nie ma sensu".

"Najważniejsze, żeby to było dla ludzi, a nie kolejny urząd".

"CUS powinien pomagać indywidualnie, każdy ma inne potrzeby".

"Seniorzy, niepełnosprawni, rodziny – to dla nich musi być priorytet".

"Wolontariat i lokalne inicjatywy to powinno się rozwijać przez CUS".

"Na wsiach też mieszkają ludzie, CUS musi do nich dotrzeć".

"Trzeba promować usługi, ludzie muszą wiedzieć, co im się należy".

"CUS to szansa na to, żebyśmy się lepiej zorganizowali jako społeczność".

Największe problemy i wyzwania społeczne dla mieszkańców Gminy Dobczyce

Na podstawie przeprowadzonych wywiadów grupowych z różnorodnymi środowiskami mieszkańców Gminy Dobczyce, możliwe było zidentyfikowanie katalogu najpoważniejszych problemów i wyzwań społecznych, z jakimi zmagają się lokalna społeczność. Poniższa analiza prezentuje syntetyczne ujęcie tych zjawisk, wskazując ich przyczyny, konsekwencje oraz zakres społeczny.

- **Wykluczenie transportowe i ograniczona mobilność mieszkańców.** Respondenci jednomyślnie wskazują na poważny problem wykluczenia transportowego, zwłaszcza na terenach wiejskich i peryferyjnych. Niedostateczna liczba połączeń komunikacji publicznej,

brak dogodnych kursów poza godzinami szczytu, a także utrudniony dostęp do Dobczyc i Krakowa ograniczają mobilność mieszkańców, pogłębiając izolację społeczną.

- **Ograniczony dostęp do usług zdrowotnych i specjalistycznych.** Mieszkańcy zwracają uwagę na niewystarczającą dostępność usług zdrowia psychicznego, rehabilitacji oraz wsparcia specjalistycznego. Długie kolejki, brak wykwalifikowanej kadry, a także ograniczenia finansowe i transportowe dodatkowo potęgują problemy zdrowotne wśród osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz w kryzysach zdrowotnych.
- **Brak infrastruktury i oferty dla młodzieży.** Młodzi mieszkańcy Dobczyc sygnalizują deficyt atrakcyjnych, bezpiecznych i łatwo dostępnych przestrzeni do spędzania czasu wolnego. Brakuje klubów młodzieżowych, świetlic, wydarzeń dedykowanych młodym ludziom oraz oferty wspierającej rozwój kompetencji społecznych i obywatelskich.
- **Problemy integracji społecznej i bierność części mieszkańców.** W opinii respondentów w gminie występuje niski poziom integracji sąsiedzkiej, brak zaangażowania społecznego części mieszkańców oraz trudności w aktywizacji środowisk lokalnych. Problemy te nasilają się zwłaszcza w kontekście mniejszych miejscowości i wsi.
- **Bariery dla osób z niepełnosprawnościami i seniorów.** Istotnym wyzwaniem pozostają bariery architektoniczne, brak dostosowanej infrastruktury oraz niewystarczające formy wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i seniorów. Utrudnienia w poruszaniu się, brak transportu socjalnego i ograniczona oferta aktywizacyjna wpływają negatywnie na ich jakość życia.
- **Nierównomierny rozwój przestrzenny i deficyt zieleni.** Respondenci zwracają uwagę na chaotyczną zabudowę, niedostatek przestrzeni publicznych sprzyjających integracji oraz zbyt małą ilość terenów zielonych, zwłaszcza w centrum Dobczyc. Problemy te wpływają na estetykę przestrzeni i komfort życia.
- **Fragmentaryzacja systemu usług społecznych i brak koordynacji.** Mieszkańcy wskazują na rozproszenie działań pomocowych, brak spójnego systemu informacji o dostępnych formach wsparcia oraz trudności w koordynacji działań różnych instytucji i organizacji.
- **Ograniczenia w dostępie do rekreacji i aktywności kulturalnej.** Pomimo pozytywnej oceny niektórych wydarzeń, mieszkańcy dostrzegają deficyt ogólnodostępnej, regularnej oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej, zwłaszcza w miejscowościach poza centrum gminy.

Problemy społeczne zidentyfikowane przez mieszkańców Gminy Dobczyce dotyczą przede wszystkim kwestii wykluczenia transportowego, dostępu do usług zdrowotnych, integracji społecznej, niedoborów infrastruktury dla młodzieży, barier dla osób wrażliwych oraz braku spójnej koordynacji usług społecznych. Rozwiązanie tych wyzwań wymaga kompleksowych działań w ramach lokalnej polityki społecznej, zintegrowanego systemu usług oraz aktywizacji społeczności lokalnej.

Wybrane cytaty:

"Bez auta nie wyjedziesz z wioski, autobusy jeżdżą jak chcą".

"Na psychologa czeka się miesiącami, a ludzie potrzebują pomocy tu i teraz".

"Młodzież nie ma się gdzie podziać, poza szkołą jest pustka".

"Ludzie zamykają się w domach, nikt się nie zna, nikt się nie angażuje".

"Dla osób starszych i niepełnosprawnych brakuje transportu, wsparcia".

"Zabudowują wszystko, a zieleni jak na lekarstwo".

"Nie wiadomo, gdzie szukać pomocy, każdy mówi co innego".

"Poza centrum życie kulturalne praktycznie nie istnieje".

"Brakuje miejsca, żeby się spotkać, pogadać, posiedzieć".

"W Dobczycach jest potencjał, ale potrzeba lepszej organizacji".

Aktywność społeczna mieszkańców Gminy Dobczyce

W ramach przeprowadzonych wywiadów grupowych z przedstawicielami różnych środowisk lokalnych Gminy Dobczyce dokonano rozpoznania poziomu aktywności społecznej mieszkańców, identyfikując zarówno przykłady pozytywnego zaangażowania, jak i obszary deficytowe. Poniższa analiza prezentuje zróżnicowane oceny respondentów, katalog aktywności społecznych oraz obszary, w których zauważalny jest brak inicjatyw obywatelskich.

Respondenci wskazują na szereg przejawów zaangażowania społecznego, w tym:

- działalność organizacji pozarządowych (stowarzyszenia sportowe, kulturalne, nordic walking, koła gospodyń wiejskich),
- inicjatywy nieformalne mieszkańców, np. lokalne wydarzenia, festyny, akcje pomocowe,
- aktywność seniorów w ramach klubów i organizacji,
- wydarzenia kulturalne i rekreacyjne organizowane przez MGOKIS,
- współpracę środowisk szkolnych, np. wydarzenia integracyjne, inicjatywy uczniowskie.

Pomimo wymienionych przykładów, respondenci zwracają uwagę na:

- niski poziom zaangażowania części mieszkańców, zwłaszcza osób młodych,
- trudności w mobilizacji społeczności do działań oddolnych,
- bierność w społecznościach wiejskich, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach gminy,
- brak wystarczającej liczby inicjatyw międzypokoleniowych i integracyjnych,
- obawy mniejszych stowarzyszeń przed profesjonalizacją i konkurencją z zewnętrznymi podmiotami.

Wśród barier wskazywanych przez uczestników badań znajdują się:

- brak informacji o możliwościach zaangażowania,
- niskie zaufanie do instytucji i struktur formalnych,
- ograniczenia komunikacyjne i transportowe,

- poczucie braku sprawczości.

Aktywność społeczna w Gminie Dobczyce ma charakter zróżnicowany, punktowy i nierównomierny. Choć istnieją liczne przykłady zaangażowania mieszkańców w działania społeczne, kulturalne i obywatelskie, występują również istotne deficyty w mobilizacji społeczności, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach i wśród osób młodych. Zwiększenie poziomu aktywności wymaga kompleksowych działań animacyjnych, poprawy dostępności informacji oraz wzmacniania lokalnego kapitału społecznego.

Wybrane cytaty:

"Mamy stowarzyszenia, kluby, ale nie wszyscy chcą się angażować".

"Na wsiach to ciężko, ludzie zamknęci, każdy sobie".

"Jak coś się dzieje, to starsi przychodzą, młodzieży mało".

"Nie ma informacji, gdzie się zgłosić, co można zrobić".

"Ludzie się boją, że to tylko papierologia i formalności".

"Seniorzy się spotykają, ale reszta siedzi w domach".

"Jakby było więcej imprez, to ludzie by wyszli".

"Mniejsze organizacje boją się dużych, że ich wyprą".

"Są osoby chętne do działania, ale brakuje koordynacji".

"Widać, że jak się zmobilizujemy, to potrafimy coś razem zrobić".

Ocena współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej w Gminie Dobczyce

Współpraca międzyinstytucjonalna i międzysektorowa stanowi jeden z kluczowych elementów sprawnego funkcjonowania systemu usług społecznych oraz lokalnej polityki społecznej. Analiza wypowiedzi respondentów pozwala zidentyfikować zarówno pozytywne przykłady współpracy w Gminie Dobczyce, jak i wskazuje obszary deficytowe, które utrudniają efektywność działań w sferze społecznej.

Respondenci dostrzegają następujące przejawy dobrej współpracy na poziomie lokalnym:

- współdziałanie szkół, przedszkoli i instytucji kultury przy organizacji wydarzeń edukacyjnych i kulturalnych,
- inicjatywy podejmowane przez organizacje pozarządowe we współpracy z gminą,
- zaangażowanie niektórych przedsiębiorców w sponsorowanie wydarzeń i wsparcie inicjatyw lokalnych,
- partnerstwo między MGOKIS a niektórymi organizacjami społecznymi,
- przypadki skutecznej współpracy w sytuacjach kryzysowych lub przy organizacji dużych wydarzeń społecznych.

Pomimo pozytywnych przykładów, respondenci wskazują na szereg problemów utrudniających efektywną współpracę, w tym:

- brak systematycznej i sformalizowanej platformy koordynacyjnej dla różnych sektorów,
- ograniczoną wymianę informacji między instytucjami,
- konkurencję o środki i zasoby pomiędzy niektórymi organizacjami,
- obawy mniejszych podmiotów przed dominacją dużych organizacji zewnętrznych,
- niewystarczające włączenie przedsiębiorców w działania społeczne,
- brak trwałych mechanizmów współpracy z podmiotami ekonomii społecznej.

Wśród wyzwań kluczowych dla poprawy współpracy mieszkańcy i lokalni liderzy wymieniają:

- potrzebę stworzenia zintegrowanego systemu komunikacji międzysektorowej,
- rozwój partnerstw opartych na zaufaniu i równoprawności,
- animację środowisk lokalnych i budowanie kultury współpracy,
- większą przejrzystość w dystrybucji środków i podejmowaniu decyzji,
- wzmacnianie potencjału lokalnych organizacji i stowarzyszeń.

Współpraca międzyinstytucjonalna i międzysektorowa w Gminie Dobczyce ma charakter punktowy i niesystematyczny. Choć widoczne są pozytywne przykłady współdziałania różnych podmiotów, brakuje kompleksowych mechanizmów koordynacyjnych, co wpływa na ograniczoną efektywność działań społecznych. Rozwój usług społecznych, w tym planowane funkcjonowanie CUS, wymaga znaczącego wzmocnienia współpracy między sektorem publicznym, organizacjami społecznymi i lokalnym biznesem.

Wybrane cytaty:

"Jak jest jakaś impreza, to szkoła, dom kultury i inni się dogadują".

"Organizacje coś robią, ale każdy trochę osobno".

"Małe stowarzyszenia boją się dużych graczy z zewnątrz".

"Brakuje takiego miejsca, gdzie by się wszyscy spotykali i planowali razem".

"Nie wszyscy wiedzą, co kto robi, nie ma przepływu informacji".

"Czasem przedsiębiorcy coś dorzucają, ale to raczej wyjątek niż zasada".

"Bez współpracy z innymi instytucjami to każdy robi swoje".

"Dobrze byłoby, żeby gmina to jakoś koordynowała".

"Jak się coś dzieje, to widać, że potrafimy działać razem, ale na co dzień tego brakuje".

"Brakuje systemu, który by to wszystko spiął i uporządkował".

Realizatorzy usług społecznych w Gminie Dobczyce

W ramach przeprowadzonych wywiadów grupowych z mieszkańcami i przedstawicielami lokalnych środowisk zidentyfikowano funkcjonujących w Gminie Dobczyce realizatorów usług społecznych, a także zdiagnozowano obszary, w których obserwowany jest deficyt podmiotów świadczących wsparcie społeczne. Poniższa analiza porządkuje tę wiedzę, uwzględniając instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej oraz nieformalne inicjatywy mieszkańców.

Respondenci wskazują, że w Gminie Dobczyce działalność usługową i pomocową prowadzą między innymi:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, jako kluczowa instytucja odpowiedzialna za świadczenie usług socjalnych,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Dobczycach, organizujący wydarzenia kulturalne, edukacyjne i integracyjne,
- Zespół Szkół im. Józefa Tischnera oraz inne placówki oświatowe,
- wybrane organizacje pozarządowe, m.in. stowarzyszenia sportowe, kulturalne, senioralne, grupy nordic walking,
- Koła Gospodyń Wiejskich w niektórych miejscowościach,
- lokalne inicjatywy nieformalne mieszkańców,
- podmioty prywatne świadczące wybrane usługi rehabilitacyjne lub zdrowotne.

Pomimo istniejących inicjatyw, respondenci zwracają uwagę na niedobory w zakresie:

- specjalistycznych usług zdrowotnych, zwłaszcza z zakresu zdrowia psychicznego i rehabilitacji,
- usług skierowanych do osób z niepełnosprawnościami, w tym asystenckich i transportowych,
- oferty wsparcia dla seniorów w codziennym funkcjonowaniu,
- organizacji młodzieżowych i przestrzeni dla młodych ludzi,
- podmiotów koordynujących integrację i aktywizację społeczną,
- lokalnych inicjatyw w mniejszych miejscowościach i sołectwach,
- podmiotów ekonomii społecznej oferujących usługi społeczne,
- zintegrowanych działań międzysektorowych.

W opinii mieszkańców Gminy Dobczyce rozwój lokalnego systemu usług społecznych wymaga:

- wzmocnienia obecnych instytucji i organizacji,
- przyciągnięcia nowych realizatorów, w tym podmiotów ekonomii społecznej,
- wsparcia oddolnych inicjatyw i lokalnych liderów,

- rozwoju usług mobilnych i zdecentralizowanych,
- integracji działań w ramach planowanego Centrum Usług Społecznych.

Wybrane cytaty:

"Jest OPS, ale nie wszystko ogarną, potrzebne są inne organizacje".

"Dobrze, że mamy Centrum Kultury, bo coś się dzieje".

"Szkoła Tischnera to plus, ale brakuje wsparcia poza szkołą".

"Seniorzy mają swoje kluby, ale nie wszędzie, są miejsca, gdzie nic nie ma".

"Na wsiach nie ma żadnych stowarzyszeń, ludzie zostają sami ze swoimi problemami".

"Niepełnosprawni mają trudno, nie ma transportu, nie ma pomocy".

"Psycholog, psychiatra? Trzeba czekać, nie ma ich tutaj na miejscu".

"Młodzież nie ma swojej przestrzeni, nie ma gdzie się spotkać".

"Brakuje ludzi, którzy by to wszystko koordynowali".

"CUS powinien to wszystko spiąć, teraz jest rozproszenie".

Młodzież

Jakość życia młodzieży w Gminie Dobczyce – oceny, wyzwania, potrzeby

Respondenci dostrzegają następujące mocne strony życia młodzieży w gminie:

- możliwość nauki w dobrze ocenianym Zespole Szkół im. Józefa Tischnera,
- relatywnie bezpieczne i spokojne środowisko lokalne,
- wydarzenia kulturalne organizowane przez MGOKIS,
- bliskość Krakowa, umożliwiającą dostęp do zasobów metropolitalnych,
- aktywność sportowa i rekreacyjna w wybranych miejscowościach,
- silne więzi rówieśnicze i znajomość środowiska.

Pomimo dostrzegalnych atutów, młodzież i pozostali respondenci wskazują na liczne trudności:

- brak ogólnodostępnych, bezpiecznych i atrakcyjnych przestrzeni spotkań młodzieży,
- niedostateczna oferta zajęć pozalekcyjnych i rozwoju osobistego,
- deficyt organizacji młodzieżowych i form partycypacji obywatelskiej,
- ograniczenia komunikacyjne utrudniające mobilność,
- brak systemowych działań integracyjnych i międzypokoleniowych,
- niewystarczające wsparcie psychologiczne i doradcze,
- ograniczone perspektywy rozwoju w gminie po zakończeniu edukacji.

Do najistotniejszych wyzwań społecznych wpływających na jakość życia młodzieży należą:

- zagrożenie depopulacją młodych ludzi wyjeżdżających do większych miast,
- niska aktywność społeczna młodzieży i bierność części środowiska,
- ograniczenia finansowe młodych rodzin i brak dostępnego mieszkalnictwa,
- deficyty w dostępie do nowoczesnej infrastruktury edukacyjnej i rekreacyjnej,
- niewystarczająca oferta wsparcia w sytuacjach kryzysowych.

Jakość życia młodzieży w Gminie Dobczyce jest zróżnicowana i w dużej mierze zależna od indywidualnej sytuacji rodzinnej oraz miejsca zamieszkania. Mimo pozytywnych elementów takich jak dobre szkoły i bezpieczne otoczenie, młodzi mieszkańcy doświadczają szeregu barier ograniczających ich rozwój, integrację społeczną i uczestnictwo w życiu gminy. Istnieje potrzeba rozwoju infrastruktury, oferty aktywizacyjnej oraz wzmocnienia partycypacji młodzieży w procesach decyzyjnych.

Wybrane cytaty:

"Szkoła Tischnera jest spoko, daje możliwości, ale to nie wystarcza".

"Poza szkołą nie ma gdzie się spotkać, tylko ławki na rynku".

"Wiezorami nie ma autobusów, ciężko gdzieś pojechać".

"Jak ktoś chce coś zrobić, to nie ma wsparcia ani miejsca".

"Młodzi wyjeżdżają, bo tu nie widzą przyszłości".

"Nie ma organizacji młodzieżowych, nie ma klubów".

"Bezpieczeństwo jest, ale brakuje atrakcji i rozwoju".

"Młodzież się nie angażuje, bo nikt jej nie zaprasza".

"Psychologa czy doradcy to ze świecą szukać".

"Jakby było więcej ofert, to byśmy zostali tutaj".

Zaspokojone potrzeby młodzieży w Gminie Dobczyce

Poniższa analiza przedstawia zidentyfikowane w trakcie badań jakościowych obszary, w których potrzeby młodzieży w Gminie Dobczyce są w ocenie samych młodych ludzi oraz przedstawicieli innych środowisk w znacznym stopniu zaspokojone. Diagnoza uwzględnia pozytywne aspekty życia młodzieży, elementy infrastruktury, oferty instytucjonalnej i przestrzeni społecznej, które stanowią źródło zadowolenia i wzmacniają jakość życia młodych mieszkańców.

- **Dostęp do edukacji na poziomie ponadpodstawowym.** Respondenci zwracają uwagę, że młodzież w Gminie Dobczyce ma możliwość kontynuowania nauki w dobrze ocenianym Zespole Szkół im. Józefa Tischnera, który oferuje różnorodne profile kształcenia, w tym kierunki techniczne i zawodowe odpowiadające na potrzeby rynku pracy.
- **Bezpieczeństwo i spokojne środowisko lokalne.** W ocenie młodych ludzi oraz ich rodzin, Gmina Dobczyce zapewnia relatywnie wysoki poziom bezpieczeństwa, co pozwala młodzieży

swobodnie funkcjonować w przestrzeni publicznej, a rodzicom odczuwać większy komfort związany z wychowaniem dzieci.

- **Wydarzenia kulturalne i rekreacyjne.** Młodzież wskazuje, że w Gminie Dobczyce, szczególnie za sprawą MGOKIS, organizowane są wydarzenia kulturalne i rekreacyjne, które stanowią atrakcyjną formę spędzania czasu wolnego, integracji i rozwijania zainteresowań.
- **Bliskość Krakowa i dostęp do zasobów metropolitalnych.** Ważnym atutem z perspektywy młodzieży jest bliskość Krakowa, co umożliwia dostęp do wyższej edukacji, bogatej oferty kulturalnej, rekreacyjnej i zawodowej, przy jednoczesnym zamieszkiwaniu w spokojniejszym, bardziej kameralnym środowisku.
- **Integracja rówieśnicza i relacje społeczne.** Respondenci podkreślają, że młodzież w Dobczycach dobrze zna swoje środowisko, buduje trwałe relacje rówieśnicze i korzysta z sieci znajomości, co sprzyja integracji społecznej oraz poczuciu przynależności.
- **Dostępność podstawowej infrastruktury sportowej.** W wybranych lokalizacjach gminy dostępne są boiska, siłownie plenerowe oraz infrastruktura sportowa, która umożliwia młodym ludziom aktywność fizyczną i spędzanie czasu na świeżym powietrzu.

Mimo zidentyfikowanych deficytów w ofercie dla młodzieży, respondenci dostrzegają szereg zaspokojonych potrzeb, w tym w obszarze edukacji, bezpieczeństwa, kultury, relacji rówieśniczych oraz integracji społecznej. Istniejące pozytywne przykłady stanowią fundament, na którym można budować dalszy rozwój usług i oferty skierowanej do młodych mieszkańców Gminy Dobczyce.

Wybrane cytaty:

"Szkoła Tischnera daje możliwości, jest na miejscu, nie trzeba daleko jeździć".

"W Dobczycach jest spokojnie, rodzice się mniej martwią".

"Mamy koncerty, kino letnie, to się ludziom podoba".

"Dobrze, że Kraków jest blisko, można tam studiować, pracować".

"Znamy się tutaj wszyscy, łatwiej o znajomych".

"Na boisku zawsze ktoś gra, nie trzeba siedzieć w domu".

"Jak coś się dzieje, to przychodzimy, jest z kim pogadać".

"Bezpiecznie się tu czuję, to ważne dla młodych".

"Można iść na siłownię na świeżym powietrzu, to fajne".

"Tu jest klimat mniejszego miasta, ale blisko do dużego".

Najważniejsze problemy i wyzwania społeczne młodzieży w Gminie Dobczyce

- **Brak atrakcyjnej i dostępnej przestrzeni publicznej dla młodzieży.** Respondenci zwracają uwagę, że w gminie brakuje miejsc spotkań, klubów młodzieżowych, świetlic oraz bezpiecznych przestrzeni integracyjnych. Młodzież nie ma gdzie spędzać czasu wolnego poza szkołą, co sprzyja izolacji społecznej lub przebywaniu w przypadkowych miejscach.

- **Niedostateczna oferta zajęć pozalekcyjnych i rozwoju osobistego.** Młodzi ludzie wskazują na ograniczony dostęp do zajęć dodatkowych, warsztatów rozwijających kompetencje, wydarzeń edukacyjnych i kulturalnych. Deficyt ten wpływa negatywnie na ich rozwój, motywację i poczucie przynależności.
- **Ograniczenia komunikacyjne utrudniające mobilność.** Problemy z transportem publicznym, zwłaszcza poza godzinami szczytu i w weekendy, skutecznie ograniczają mobilność młodzieży. Utrudnia to uczestnictwo w życiu społecznym, wydarzeniach oraz dostęp do zasobów edukacyjnych i kulturalnych.
- **Brak organizacji młodzieżowych i partycypacji obywatelskiej.** W Gminie Dobczyce zauważalny jest deficyt formalnych struktur umożliwiających młodzieży zaangażowanie społeczne, udział w podejmowaniu decyzji czy realizację własnych inicjatyw. Młodzi czują się wykluczeni z procesów decyzyjnych.
- **Niewystarczające wsparcie psychologiczne i doradcze.** Respondenci podkreślają brak dostępnych specjalistów, takich jak psycholodzy, doradcy zawodowi czy pedagodzy, co negatywnie wpływa na zdrowie psychiczne i możliwość poradzenia sobie z problemami rozwojowymi.
- **Niska aktywność społeczna części środowiska młodzieżowego.** Mimo pozytywnych przykładów, zauważalna jest bierność części młodych mieszkańców, brak motywacji do angażowania się w działania społeczne oraz deficyt inicjatyw budujących aktywność obywatelską.
- **Zagrożenie depopulacją i emigracją młodzieży.** Ograniczone perspektywy rozwoju, brak atrakcyjnych ofert zatrudnienia oraz deficyty w infrastrukturze mieszkaniowej skutkują wyjazdami młodych ludzi do większych ośrodków miejskich i osłabieniem potencjału społecznego gminy.

Sytuacja młodzieży w Gminie Dobczyce charakteryzuje się szeregiem niezaspokojonych potrzeb i wyzwań rozwojowych. Kluczowe problemy dotyczą braku przestrzeni dla młodzieży, ograniczeń komunikacyjnych, niskiego poziomu aktywności obywatelskiej, deficytów wsparcia psychologicznego oraz ryzyka emigracji młodych ludzi. Wymaga to kompleksowych działań w ramach lokalnej polityki społecznej, rozwoju oferty usług oraz wzmocnienia roli młodzieży w społeczności lokalnej.

Wybrane cytaty:

"Nie ma gdzie się spotkać, siedzimy po domach albo na przystanku".

"Brakuje zajęć pozalekcyjnych, coś by się chciało robić, ale nie ma".

"Po szkole nie ma nic dla nas, trzeba sobie samemu radzić".

"Wieczorami nie ma autobusów, ciężko się gdzieś ruszyć".

"Nie ma żadnej organizacji młodzieżowej, nikt nas nie słucha".

"Psychologa czy pedagoga to jak szukać igły w stogu siana".

"Młodzi się nie angażują, bo nie mają jak".

"Jak ktoś chce działać, to nie ma wsparcia".

"Wszyscy wyjeżdżają do Krakowa, tu nie ma przyszłości".

"Gmina powinna coś zrobić, żebyśmy tu zostali".

Usługi społeczne dla młodzieży w Gminie Dobczyce – istniejąca oferta

Poniższa analiza prezentuje zidentyfikowaną w trakcie badań jakościowych ofertę usług społecznych skierowanych do młodzieży w Gminie Dobczyce oraz obszary, w których oferta ta jest niewystarczająca lub nie odpowiada na potrzeby młodego pokolenia. Diagnoza uwzględnia zarówno formalne usługi instytucjonalne, jak i nieformalne działania środowiskowe.

Respondenci wskazują, że młodzież w Gminie Dobczyce może obecnie korzystać z:

- edukacji formalnej w Zespole Szkół im. Józefa Tischnera,
- wydarzeń organizowanych przez MGOKIS (np. kino letnie, koncerty, warsztaty artystyczne),
- oferty sportowej (boiska, siłownie plenerowe, zajęcia sportowe w wybranych miejscowościach),
- okazjonalnych inicjatyw integracyjnych i kulturalnych,
- nieformalnych spotkań w przestrzeni publicznej.

Pomimo istniejącej oferty, młodzież wskazuje na:

- brak klubów młodzieżowych i bezpiecznych przestrzeni spotkań,
- niedostateczną liczbę zajęć rozwijających kompetencje społeczne i zawodowe,
- brak formalnych organizacji młodzieżowych,
- niewystarczającą ofertę wsparcia psychologicznego i doradczego,
- trudności w dostępie do oferty z uwagi na ograniczenia komunikacyjne,
- niską dostępność inicjatyw poza centrum gminy.

W opinii respondentów poprawa sytuacji młodzieży wymaga:

- utworzenia klubów młodzieżowych i świetlic środowiskowych,
- zwiększenia oferty zajęć pozalekcyjnych i warsztatów kompetencyjnych,
- rozwoju form partycypacji i aktywności obywatelskiej młodzieży,
- wzmocnienia wsparcia psychologicznego dostępnego lokalnie,
- poprawy mobilności i dostępności usług w sołectwach,
- integracji istniejącej oferty w ramach systemu usług społecznych.

Wybrane cytaty:

"Są koncerty, jest kino, ale to za mało dla młodych".

"Nie ma świetlicy, klubu, gdzie moglibyśmy być po szkole".
"Jak chcesz się rozwijać, to musisz sam szukać możliwości".
"Nie mamy żadnej organizacji młodzieżowej, nikt nas nie reprezentuje".
"Na wsiach to w ogóle nic nie ma dla młodzieży".
"Jak coś się dzieje, to trzeba się jakoś zorganizować, ale to trudne".
"Szkoda, że nie ma doradcy, psychologa, kogoś, kto by pomógł".
"W Dobczycach jest kilka fajnych wydarzeń, ale to kropla w morzu".
"Nie ma oferty dla młodzieży, która by nas tu zatrzymała".
"Fajnie, jakby powstał klub młodzieżowy, bo teraz to tylko przystanek".

Deficyty w obszarze usług społecznych dla młodzieży w Gminie Dobczyce

Na podstawie przeprowadzonych wywiadów z młodzieżą i innymi grupami respondentów zidentyfikowano kluczowe braki i niedostatki w zakresie usług społecznych skierowanych do młodych mieszkańców. Poniższa analiza prezentuje katalog niezrealizowanych usług społecznych oraz obszary, w których oferta ta jest zdecydowanie niewystarczająca.

- **Brak klubów młodzieżowych i świetlic środowiskowych.** Respondenci jednogłośnie wskazują na deficyt ogólnodostępnych, bezpiecznych przestrzeni przeznaczonych dla młodzieży, gdzie mogliby się spotykać, integrować i rozwijać swoje zainteresowania.
- **Niewystarczająca oferta zajęć rozwijających kompetencje społeczne i osobiste.** Brakuje regularnych warsztatów, kursów i programów skierowanych do młodzieży, wspierających rozwój umiejętności miękkich, obywatelskich, zawodowych i społecznych.
- **Brak formalnych organizacji młodzieżowych i mechanizmów partycypacji.** W gminie nie funkcjonują struktury umożliwiające młodzieży wpływ na życie społeczne i uczestnictwo w podejmowaniu decyzji dotyczących ich środowiska.
- **Niedobory wsparcia psychologicznego, pedagogicznego i doradczego.** Respondenci podkreślają brak lokalnych specjalistów, takich jak psycholodzy czy doradcy zawodowi, co utrudnia młodym osobom radzenie sobie z wyzwaniami emocjonalnymi i rozwojowymi.
- **Brak oferty usług społecznych dla młodzieży w sołectwach i mniejszych miejscowościach.** Oferta usług społecznych dla młodzieży skupiona jest głównie w centrum Dobczyc, co powoduje wykluczenie komunikacyjne i brak równych szans dla młodych ludzi z terenów wiejskich.
- **Niska dostępność mobilnych lub zdecentralizowanych form wsparcia.** Brakuje rozwiązań takich jak mobilne punkty konsultacyjne, zajęcia wyjazdowe czy usługi realizowane bezpośrednio w społecznościach lokalnych.
- **Niedostateczna liczba inicjatyw integracyjnych i międzypokoleniowych.** Młodzi mieszkańcy mają ograniczone możliwości uczestnictwa w wydarzeniach budujących więzi społeczne, współpracę pokoleniową i tożsamość lokalną.

Niedobory w zakresie usług społecznych dla młodzieży w Gminie Dobczyce dotyczą zarówno braku podstawowej infrastruktury (klubów, świetlic), jak i niewystarczającej oferty rozwijającej potencjał młodych ludzi, wspierającej ich zdrowie psychiczne oraz umożliwiającej aktywność obywatelską. Zidentyfikowane deficyty pogłębiają wykluczenie społeczne, utrudniają integrację oraz wpływają na migrację młodzieży do innych ośrodków.

Wybrane cytaty:

"Nie ma gdzie pójść, nie ma klubu, świetlicy, nic".

"Jak chcesz się rozwijać, to nie ma jak, tylko szkoła i dom".

"Nie ma żadnej organizacji młodzieżowej, nikt nas nie zaprasza".

"Brakuje doradcy, psychologa, kogoś do pogadania".

"Na wsiach to w ogóle nic nie ma dla młodych".

"Przystanek to jedyne miejsce, gdzie można się spotkać".

"Fajnie by było, gdyby ktoś przyjechał z zajęciami na wieś".

"Brakuje wydarzeń, gdzie młodzi i starsi mogliby się integrować".

"Nie ma zajęć, warsztatów, kótek zainteresowań".

"CUS powinien ogarnąć coś konkretnego dla młodych, bo teraz jest pustka".

Rodziny z dziećmi

Jakość życia rodzin z dziećmi w Gminie Dobczyce

Poniższa analiza przedstawia ogólną ocenę jakości życia rodzin z dziećmi w Gminie Dobczyce, sformułowaną na podstawie wyników wywiadu grupowego z przedstawicielami tego środowiska, a także uzupełnioną o perspektywę innych uczestników badań. Diagnoza uwzględnia zarówno aspekty pozytywne, jak i zidentyfikowane ograniczenia wpływające na sytuację rodzin.

Respondenci zwracają uwagę, że życie rodzin z dziećmi w Gminie Dobczyce cechuje się m.in.:

- relatywnie wysokim poziomem bezpieczeństwa publicznego,
- spokojnym, kameralnym charakterem gminy,
- dostępem do edukacji przedszkolnej i szkolnej,
- funkcjonowaniem MGOKIS z ofertą wydarzeń rodzinnych,
- bliskością Krakowa, co ułatwia korzystanie z oferty stolicy regionu,
- rozwiniętą siecią znajomości i więzi sąsiedzkich w lokalnych społecznościach,
- dostępnością podstawowych usług handlowych i usługowych.

Pomimo wskazanych zalet, rodziny z dziećmi w Gminie Dobczyce napotykają na istotne trudności:

- niedobory infrastruktury rekreacyjnej, placów zabaw i terenów zielonych,

- niewystarczającą ofertę zajęć i wydarzeń dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym,
- ograniczenia transportowe utrudniające mobilność rodzin bez samochodu,
- wysokie koszty życia i brak dostępnego mieszkalnictwa dla młodych rodzin,
- problemy z dostępem do specjalistów (psychologów, logopedów, terapeutów),
- deficyt inicjatyw integrujących rodziny i budujących lokalną wspólnotę,
- niewystarczające wsparcie dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami.

Ogólna jakość życia rodzin z dziećmi w Gminie Dobczyce oceniana jest jako umiarkowanie pozytywna, z zauważalnymi atutami w zakresie bezpieczeństwa, edukacji i lokalnych relacji społecznych. Jednocześnie zidentyfikowane bariery, takie jak deficyty infrastruktury, usług specjalistycznych i integracji społecznej, znacząco ograniczają komfort życia rodzin oraz ich możliwości rozwojowe.

Wybrane cytaty:

"Dobrze, że jest spokojnie i bezpiecznie, dzieci mogą same wyjść na dwór".

"Szkoly i przedszkola są, ale brakuje zajęć poza lekcjami".

"Na wsiach to ciężko, nie ma gdzie z dziećmi pójść, ani placów zabaw".

"Jak nie masz auta, to z dzieckiem ciężko gdziekolwiek się dostać".

"Mieszkania drogie, młodzi nie mają gdzie mieszkać".

"Brakuje psychologa, logopedy, a kolejki są długie".

"Nie ma takich inicjatyw, żeby rodziny się integrowały".

"W centrum coś się dzieje, ale poza Dobzycami jest pustka".

"Dzieci z niepełnosprawnościami mają pod górkę, brakuje wsparcia".

"Fajnie, że blisko Krakowa, ale tu też powinno być więcej dla rodzin".

Zaspokojone potrzeby rodzin z dziećmi w Gminie Dobczyce

Poniższa analiza koncentruje się na obszarach życia rodzin z dziećmi w Gminie Dobczyce, w których, zdaniem respondentów, potrzeby tej grupy są w znacznym stopniu zaspokojone. Zidentyfikowane zostały zarówno elementy infrastrukturalne, jak i społeczne oraz instytucjonalne, które stanowią źródło satysfakcji i pozytywnego postrzegania warunków życia rodzin.

- **Poczucie bezpieczeństwa i spokojny charakter gminy.** Respondenci podkreślają, że Gmina Dobczyce cechuje się relatywnie wysokim poziomem bezpieczeństwa publicznego, co przekłada się na komfort wychowywania dzieci. Spokojne, niewielkie środowisko lokalne daje rodzicom poczucie kontroli nad otoczeniem i zmniejsza obawy związane z bezpieczeństwem najmłodszych.
- **Dostępność edukacji przedszkolnej i szkolnej.** Zaspokojenie potrzeb edukacyjnych, w szczególności na poziomie przedszkoli i szkół podstawowych, zostało wskazane jako jeden

z istotnych atutów życia w gminie. Placówki są dostępne, a ich oferta postrzegana jest jako satysfakcjonująca w zakresie podstawowej edukacji.

- **Bliskość Krakowa i dostęp do oferty stolicy regionu.** Mieszkańcy zwracają uwagę na korzystne położenie Dobczyc w sąsiedztwie Krakowa. Ułatwia to dostęp do zasobów edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych i rekreacyjnych dużego miasta, co podnosi ogólną jakość życia rodzin z dziećmi.
- **Funkcjonowanie MGOKIS i wydarzenia rodzinne.** Istotnym źródłem zadowolenia jest oferta miejscowego ośrodka kultury, które organizuje wydarzenia, warsztaty, koncerty oraz inicjatywy skierowane do rodzin z dziećmi, sprzyjające integracji i spędzaniu czasu w gronie rodzinnym.
- **Sieci znajomości i relacje sąsiedzkie.** Wielu respondentów pozytywnie ocenia istniejącą w gminie sieć nieformalnych relacji sąsiedzkich i środowiskowych, która ułatwia wychowanie dzieci, zapewnia wsparcie społeczne i buduje poczucie przynależności.
- **Podstawowa dostępność usług handlowych i usługowych.** Rodziny z dziećmi wskazują, że w Dobczycach i najbliższej okolicy funkcjonują sklepy, punkty usługowe i podstawowa infrastruktura handlowa, co umożliwia zaspokojenie codziennych potrzeb bez konieczności częstych wyjazdów.

Choć w Gminie Dobczyce zidentyfikowano istotne braki i ograniczenia, w opinii mieszkańców istnieje szereg obszarów, w których potrzeby rodzin z dziećmi są zaspokojone. Dotyczy to przede wszystkim kwestii bezpieczeństwa, dostępu do edukacji, korzystnego położenia geograficznego oraz dostępności podstawowych usług i oferty kulturalnej.

Wybrane cytaty:

"Spokojnie, bezpiecznie, dzieci mogą same wyjść na dwór".

"Szkoly i przedszkola są na miejscu, nie trzeba daleko jeździć".

"Blisko do Krakowa, jak coś trzeba załatwić, to się da".

"Centrum Kultury organizuje fajne rzeczy dla dzieci".

"Znamy się wszyscy, można liczyć na sąsiadów".

"Sklepy są, podstawowe rzeczy się kupi".

"Jest spokojnie, to najważniejsze przy dzieciach".

"Oferta dla dzieci nie jest zła, choć mogłaby być lepsza".

"Dobrze, że można pójść z dzieckiem na jakieś wydarzenie".

"Nie jest idealnie, ale podstawa jest zrobiona".

Najważniejsze problemy i wyzwania społeczne dla rodzin z dziećmi w Gminie Dobczyce

- **Niedobory infrastruktury rekreacyjnej i placów zabaw.** Respondenci podkreślają brak nowoczesnych, bezpiecznych i dostępnych placów zabaw, terenów zielonych oraz przestrzeni rekreacyjnych dla dzieci, szczególnie poza centrum Dobczyc i w sołectwach.

- **Niewystarczająca oferta zajęć dodatkowych i rozwoju dzieci.** Rodziny z dziećmi wskazują na niedobór zajęć pozalekcyjnych, warsztatów rozwijających zainteresowania, aktywności sportowych i wydarzeń kulturalnych dostosowanych do potrzeb dzieci w różnym wieku.
- **Problemy transportowe i ograniczona mobilność rodzin.** Brak dogodnej komunikacji publicznej, zwłaszcza poza godzinami szczytu i w weekendy, utrudnia rodzinom bez samochodu dostęp do usług, placówek edukacyjnych i wydarzeń społecznych.
- **Deficyty w dostępie do specjalistów i usług zdrowotnych dla dzieci.** Rodzice zgłaszają trudności w dostępie do psychologów, logopedów, terapeutów oraz specjalistycznych usług zdrowotnych niezbędnych dla prawidłowego rozwoju dzieci.
- **Wysokie koszty życia i brak dostępnego mieszkalnictwa dla rodzin.** Rosnące ceny nieruchomości i brak dostępnych mieszkań dla młodych rodzin ograniczają możliwości usamodzielnienia się i planowania przyszłości w gminie.
- **Brak inicjatyw integracyjnych i wsparcia społecznego dla rodzin.** Respondenci wskazują na potrzebę organizacji wydarzeń i programów budujących wspólnotę lokalną, wzmacniających relacje międzysąsiedzkie i integrujących rodziny z dziećmi.
- **Niewystarczające wsparcie dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami.** Rodziny wychowujące dzieci z niepełnosprawnościami doświadczają deficytu usług, wsparcia specjalistycznego oraz barier utrudniających pełne uczestnictwo w życiu społecznym.
- **Niewykorzystany potencjał profilaktyki uzależnień.** W opinii badanych brakuje skutecznych, systemowych działań profilaktycznych, a w tym obszarze realizowane są głównie aktywności o charakterze akcyjnym (np. wydarzenia plenerowe). Chodzi tu nie tylko o profilaktykę uzależnień od alkoholu, ale również od innych substancji psychoaktywnych. Część badanych zgłasza, że w gminie brakuje klubu abstynenta, a także ośrodka profilaktyki społecznej i rodzinnej.

Sytuacja rodzin z dziećmi w Gminie Dobczyce wymaga poprawy w wielu kluczowych obszarach, w tym w zakresie infrastruktury rekreacyjnej, oferty edukacyjnej, dostępności usług zdrowotnych, mobilności oraz wsparcia społecznego. Zidentyfikowane problemy istotnie ograniczają komfort życia rodzin oraz możliwości rozwoju dzieci.

Wybrane cytaty:

"Brakuje placów zabaw, a te co są, to często stare i niebezpieczne".

"Po lekcjach nie ma gdzie pójść z dzieckiem, brakuje zajęć".

"Jak nie masz auta, to z dzieckiem nie ruszysz się nigdzie".

"Czekamy miesiącami na logopedę, psychologa, nie ma specjalistów".

"Młode rodziny nie mają gdzie mieszkać, wszystko drogie".

"Rodziny się nie integrują, każdy zamknięty w swoim świecie".

"Z dzieckiem z niepełnosprawnością to same schody, nie ma wsparcia".

"Na wsiach nie ma nic dla dzieci, tylko w centrum coś się dzieje".

"Fajnie by było, jakby coś organizowali dla rodzin, wspólne wydarzenia".

"Gmina powinna zadbać o dzieciaki, bo teraz to wszystko na barkach rodziców".

Usługi społeczne dla rodzin z dziećmi w Gminie Dobczyce – istniejąca oferta

Poniższa analiza prezentuje dostępne usługi społeczne skierowane do rodzin z dziećmi w Gminie Dobczyce, wskazując zarówno przykłady istniejącej oferty, jak i zidentyfikowane przez respondentów braki ilościowe i jakościowe w tym zakresie.

- **Edukacja przedszkolna i szkolna.** Rodziny z dziećmi mogą korzystać z funkcjonujących na terenie gminy placówek przedszkolnych i szkolnych, zapewniających podstawową opiekę i edukację dzieci w wieku wczesnoszkolnym.
- **Oferta kulturalna i rekreacyjna.** Centrum Kultury w Dobczycach organizuje wydarzenia, warsztaty, zajęcia artystyczne i kulturalne skierowane do rodzin z dziećmi, co stanowi istotny element lokalnej oferty integracyjnej i rozwojowej.
- **Infrastruktura rekreacyjna i sportowa.** W wybranych lokalizacjach dostępne są place zabaw, boiska, siłownie plenerowe oraz tereny rekreacyjne, z których mogą korzystać dzieci wraz z rodzinami.
- **Programy i inicjatywy o charakterze rodzinnym.** Okazjonalnie organizowane są wydarzenia plenerowe, festyny rodzinne, animacje oraz inicjatywy mające na celu integrację mieszkańców, w tym rodzin z dziećmi.
- **Usługi podstawowe w zakresie zdrowia i opieki.** Dostępne są podstawowe usługi zdrowotne, w tym opieka lekarza rodzinnego i pediatry, choć w ograniczonym zakresie.
- **Wsparcie społeczne w sytuacjach kryzysowych.** MGOPS realizuje wybrane działania pomocowe dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, choć zakres tego wsparcia jest postrzegany jako niewystarczający.

Oferta usług społecznych dla rodzin z dziećmi w Gminie Dobczyce obejmuje głównie działania edukacyjne, kulturalne i podstawowe formy wsparcia zdrowotnego. Zidentyfikowano jednak istotne braki w zakresie usług specjalistycznych, infrastruktury rekreacyjnej, integracji społecznej oraz wsparcia dla rodzin w szczególnej sytuacji.

Wybrane cytaty:

"Są przedszkola i szkoły, to na plus".

"Jak coś się dzieje w centrum kultury, to jest fajnie, ale mogłoby być częściej".

"Plac zabaw jest, ale przydałoby się więcej".

"Są boiska, ale nie zawsze są w dobrym stanie".

"Jak są festyny rodzinne, to ludzie chętnie przychodzą".

"Podstawowy lekarz jest, ale specjalistów brakuje".

"Jak ktoś ma problem, to idzie do OPS, ale oni wszystkiego nie załatwią".

"Dobrze, że są jakieś zajęcia dla dzieci, choć nie we wszystkich miejscowościach".

"Dzieci mogą korzystać z zajęć, ale tylko w Dobczycach, dalej to już ciężko".

"Jak coś jest organizowane, to rodziny się pojawiają, ludzie chcą takich inicjatyw".

Deficyty w obszarze usług społecznych dla rodzin z dziećmi w Gminie Dobczyce

Poniższa analiza prezentuje katalog usług społecznych skierowanych do rodzin z dziećmi, które w opinii respondentów nie są realizowane w Gminie Dobczyce lub są realizowane w zbyt małym zakresie. Diagnoza uwzględnia zarówno potrzeby infrastrukturalne, jak i społeczne, zdrowotne oraz integracyjne.

- **Niedobory nowoczesnej i bezpiecznej infrastruktury rekreacyjnej.** Respondenci podkreślają brak nowoczesnych, dobrze wyposażonych i bezpiecznych placów zabaw, terenów zielonych oraz przestrzeni rekreacyjnych dostępnych dla dzieci i rodzin, zwłaszcza poza centrum Dobczyc.
- **Brak szerokiej oferty zajęć dodatkowych i rozwojowych dla dzieci.** Zajęcia pozalekcyjne, warsztaty rozwijające kompetencje i zainteresowania dzieci są organizowane sporadycznie, w zbyt małym wymiarze i głównie w centrum Dobczyc, co ogranicza ich dostępność dla rodzin z sołectw.
- **Niewystarczające wsparcie zdrowotne i specjalistyczne dla dzieci.** Rodziny wskazują na poważne braki w dostępie do specjalistów, takich jak psychologowie, logopedzi, terapeuci czy specjaliści wczesnego wspomagania rozwoju dzieci.
- **Ograniczony dostęp do usług społecznych w mniejszych miejscowościach gminy.** Większość oferty społecznej skupiona jest w Dobczycach, co prowadzi do wykluczenia rodzin mieszkających na terenach wiejskich z dostępu do usług, zajęć i wsparcia.
- **Brak zintegrowanych działań integracyjnych i międzypokoleniowych.** Respondenci zauważają brak systematycznych inicjatyw budujących więzi sąsiedzkie, integrujących rodziny i wspierających tworzenie wspólnoty lokalnej.
- **Niedostateczne wsparcie dla rodzin w sytuacjach kryzysowych i z niepełnosprawnościami.** Rodziny wychowujące dzieci z niepełnosprawnościami oraz osoby w trudnej sytuacji życiowej zgłaszają deficyt kompleksowego wsparcia, specjalistycznych usług i rozwiązań ułatwiających funkcjonowanie.

W Gminie Dobczyce istnieją istotne braki w zakresie infrastruktury rekreacyjnej, oferty zajęć dla dzieci, wsparcia zdrowotnego i społecznego oraz inicjatyw integracyjnych. Zidentyfikowane niedostatki w usługach społecznych ograniczają jakość życia rodzin z dziećmi oraz ich możliwości rozwoju i uczestnictwa w życiu społecznym.

Wybrane cytaty:

"Brakuje nowoczesnych placów zabaw, dzieci nie mają gdzie się bawić".

"Zajęcia dla dzieci są, ale tylko w Dobczycach, na wsiach nie ma nic".
"Jak dziecko potrzebuje specjalisty, to czeka się miesiącami albo trzeba jeździć do Krakowa".
"Na wioskach rodziny są zostawione same sobie, nie ma żadnych inicjatyw".
"Brakuje takich spotkań, żeby rodziny mogły się integrować".
"Dzieci z niepełnosprawnościami mają pod górkę, nie ma wsparcia".
"Jak coś się dzieje, to jest okazjonalnie, a powinno być systematycznie".
"Fajnie by było, gdyby była świetlica albo klub rodzinny".
"Na wsiach nie ma ani placów zabaw, ani zajęć, dzieci się nudzą".
"Bez pomocy specjalistów trudno sobie poradzić, a tutaj tego nie ma".

Seniorzy

Jakość życia seniorów w Gminie Dobczyce

Analiza przedstawia syntetyczną ocenę jakości życia osób starszych w Gminie Dobczyce, sformułowaną na podstawie wypowiedzi seniorów oraz innych uczestników badań. Diagnoza uwzględnia zarówno pozytywne aspekty sytuacji osób starszych, jak i zidentyfikowane problemy, bariery i wyzwania.

Respondenci wskazują, że pozytywnymi elementami wpływającymi na jakość życia seniorów są:

- spokojny, bezpieczny charakter gminy, sprzyjający seniorom,
- dobrze rozwinięte więzi sąsiedzkie i środowiskowe,
- relatywnie bliska odległość do Krakowa,
- funkcjonowanie klubów seniora i wybranych inicjatyw skierowanych do osób starszych,
- poczucie stabilizacji i znajomość lokalnego środowiska,
- dostęp do podstawowych usług handlowych i usługowych,
- możliwość korzystania z wydarzeń organizowanych przez MGOKIS.

Pomimo pozytywnych aspektów, respondenci sygnalizują szereg trudności:

- bariery architektoniczne w przestrzeni publicznej,
- problemy z komunikacją publiczną, ograniczające mobilność seniorów,
- deficyt wsparcia opiekuńczego i asystenckiego,
- niewystarczające działania integracyjne i aktywizujące seniorów,
- ograniczony dostęp do usług zdrowotnych i specjalistycznych,
- brak systematycznego wsparcia dla samotnych osób starszych,
- deficyt działań międzypokoleniowych.

Jakość życia seniorów w Gminie Dobczyce wywołuje rozbieżne opinie uczestników badania. Z jednej strony osoby starsze doceniają spokojne środowisko i lokalne więzi społeczne, z drugiej – zmagają

się z barierami architektonicznymi, problemami transportowymi oraz ograniczonym dostępem do usług zdrowotnych i społecznych.

Wybrane cytaty:

"Tu jest spokojnie, seniorzy mogą czuć się bezpiecznie".

"Znamy się wszyscy, sąsiedzi pomagają, to ważne".

"Dobrze, że są kluby seniora, ale powinno być ich więcej".

"Ciężko się dostać do lekarza, szczególnie specjalisty".

"Jak nie masz auta, to z wioski się nie wydostaniesz".

"Chodniki i ulice nieprzystosowane dla starszych".

"Samotne osoby starsze są zostawione same sobie".

"Brakuje takich spotkań, gdzie starsi mogliby się integrować".

"Na wsiach dla seniorów nie ma nic, tylko w Dobczycach coś się dzieje".

"Dobrze, że są wydarzenia w Centrum Kultury, ale nie wszyscy mogą tam dotrzeć".

Zaspokojone potrzeby seniorów w Gminie Dobczyce

Poniższa analiza przedstawia zidentyfikowane w trakcie badań jakościowych potrzeby seniorów, które w opinii osób starszych oraz innych respondentów są zaspokojone w Gminie Dobczyce. Wskazano również pozytywne aspekty życia seniorów oraz elementy lokalnej oferty, które stanowią źródło zadowolenia.

- **Bezpieczeństwo i spokojny charakter gminy.** Seniorzy doceniają spokojne, kameralne środowisko lokalne, w którym czują się bezpiecznie. Niewielka skala gminy sprzyja poczuciu stabilizacji i zmniejsza obawy związane z zagrożeniami społecznymi.
- **Rozwinięte relacje sąsiedzkie i środowiskowe.** Wielu respondentów wskazuje na dobrze rozwinięte więzi międzyludzkie, sąsiedzką pomoc i znajomość lokalnego środowiska, co przekłada się na poczucie wspólnoty i wzajemnego wsparcia.
- **Funkcjonowanie klubów seniora i inicjatyw społecznych.** W Dobczycach działają kluby seniora oraz wybrane inicjatywy dedykowane osobom starszym, które umożliwiają integrację, aktywność społeczną i rozwijanie zainteresowań.
- **Bliskość Krakowa i dostęp do zasobów metropolitalnych.** Relatywnie niewielka odległość do Krakowa umożliwia seniorom korzystanie z oferty zdrowotnej, kulturalnej i usługowej dużego miasta.
- **Podstawowa dostępność usług handlowych i usługowych.** Seniorzy pozytywnie oceniają dostępność podstawowych punktów handlowych i usługowych, co pozwala im zaspokajać codzienne potrzeby bez konieczności pokonywania dużych odległości.
- **Możliwość uczestnictwa w wydarzeniach organizowanych przez MGOKIS.** Osoby starsze mogą korzystać z oferty kulturalnej i integracyjnej MGOKIS, co stanowi istotny element aktywizacji i integracji społecznej seniorów.

Wybrane cytaty:

- "Spokojnie tu jest, starszy człowiek nie musi się bać".
"Znamy się wszyscy, jak potrzeba, sąsiedzi pomogą".
"Kluby seniora to dobre miejsce, żeby wyjść z domu".
"Blisko Kraków, można tam coś załatwić jak trzeba".
"Sklepy są na miejscu, wszystko pod ręką".
"Fajnie, że w centrum kultury coś się dzieje dla starszych".
"Nie jest źle, jak ktoś chce, to znajdzie coś dla siebie".
"Tutaj człowiek czuje się u siebie, zna ludzi, zna okolice".
"Jak jest spotkanie w klubie seniora, to chętnie przychodzimy".
"Spokój, cisza, to ważne dla ludzi w naszym wieku".

Najważniejsze problemy i wyzwania społeczne seniorów w Gminie Dobczyce

Poniższa analiza prezentuje katalog najistotniejszych problemów i niezaspokojonych potrzeb, które w opinii seniorów oraz innych respondentów wpływają negatywnie na jakość życia osób starszych w Gminie Dobczyce. Diagnoza obejmuje zarówno aspekty infrastrukturalne, społeczne, zdrowotne, jak i organizacyjne.

- **Bariery architektoniczne i brak dostosowania przestrzeni publicznej.** Respondenci wskazują na utrudnienia w poruszaniu się osób starszych, wynikające z niedostosowania chodników, przejść dla pieszych, budynków i przestrzeni publicznej do potrzeb seniorów.
- **Problemy z komunikacją publiczną i mobilnością seniorów.** Brak dogodnych połączeń komunikacyjnych, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach i sołectwach, skutecznie ogranicza mobilność seniorów i dostęp do usług.
- **Deficyt usług zdrowotnych i specjalistycznych.** Seniorzy podkreślają problemy z dostępem do lekarzy specjalistów, rehabilitacji, opieki geriatrycznej oraz profilaktyki zdrowotnej na poziomie lokalnym.
- **Niedostateczne wsparcie opiekuńcze i asystenckie.** W Gminie Dobczyce brakuje kompleksowych usług opiekuńczych, asystenckich i wspierających osoby starsze w codziennym funkcjonowaniu, zwłaszcza tych o ograniczonej samodzielności.
- **Ograniczona liczba inicjatyw integracyjnych i aktywizujących seniorów.** Respondenci wskazują, że działania integracyjne, spotkania i zajęcia dla seniorów odbywają się sporadycznie i są dostępne głównie w Dobczycach, co ogranicza ich zasięg i systematyczność.
- **Samotność i izolacja społeczna starszych mieszkańców.** Szczególnie osoby starsze mieszkające samotnie lub w oddalonych sołectwach doświadczają izolacji społecznej, braku kontaktu z innymi oraz trudności w integracji.

- **Niewystarczające działania międzypokoleniowe i wspólnotowe.** Respondenci podkreślają brak inicjatyw budujących relacje międzypokoleniowe, współpracę i więzi społeczne, co dodatkowo potęguje wykluczenie osób starszych.

Wybrane cytaty:

"Chodniki nierówne, ciężko się chodzi, szczególnie z laską".

"Jak nie masz auta, to z wioski nigdzie się nie dostaniesz".

"Na lekarza specjalistę czeka się miesiącami".

"Brakuje pomocy, jak ktoś jest sam i schorowany".

"Spotkania są, ale tylko w Dobczycach, a nie wszyscy mogą dojechać".

"Na wsiach starsi ludzie zostają sami, nikt się nimi nie zajmuje".

"Brakuje takich akcji, żeby młodzi i starsi mogli się lepiej poznać".

"Potrzeba więcej zajęć, warsztatów, aktywności dla seniorów".

"Nie ma opieki dla osób, co już nie mogą sami funkcjonować".

"Człowiek siedzi w domu, nikt nie przyjdzie, nie zaprosi".

Usługi społeczne dla seniorów w Gminie Dobczyce – istniejąca oferta

Poniższa analiza prezentuje zidentyfikowaną w trakcie badań jakościowych ofertę usług społecznych skierowanych do seniorów w Gminie Dobczyce, wskazując zarówno przykłady istniejących działań, jak i ograniczenia w ich dostępności, zasięgu oraz systematyczności.

- **Kluby seniora i działania integracyjne.** Respondenci wskazują na funkcjonowanie klubów seniora w Dobczycach, które stanowią przestrzeń integracji, aktywności i spotkań osób starszych.
- **Oferta kulturalna organizowana przez MGOKIS.** Miejscowy ośrodek kultury realizuje wydarzenia, warsztaty, koncerty i spotkania, w których mogą uczestniczyć seniorzy, co stanowi istotny element lokalnej oferty społecznej i integracyjnej.
- **Wybrane działania okazjonalne i inicjatywy społeczne.** Organizowane są pojedyncze wydarzenia, pikniki, spotkania okolicznościowe oraz działania aktywizujące, skierowane również do osób starszych.
- **Podstawowe usługi zdrowotne i opiekuńcze.** Dostępne są podstawowe usługi zdrowotne, w tym opieka lekarza rodzinnego, choć w ograniczonym zakresie w odniesieniu do potrzeb osób starszych.
- **Nieformalne wsparcie sąsiedzkie i środowiskowe.** Seniorzy korzystają z pomocy sąsiedzkiej, wsparcia rodziny i nieformalnych relacji w środowisku lokalnym, co w pewnym stopniu rekompensuje niedostatki w formalnych usługach społecznych.

Oferta usług społecznych dla seniorów w Gminie Dobczyce obejmuje działalność klubów seniora, wybrane wydarzenia kulturalne, podstawowe usługi zdrowotne oraz nieformalne wsparcie

środowiskowe. Zidentyfikowano jednak istotne braki w zakresie specjalistycznych usług zdrowotnych, wsparcia asystenckiego, systematycznych działań integracyjnych i aktywizujących, szczególnie poza centrum Dobczyc.

Wybrane cytaty:

- "Są kluby seniora, można się spotkać, porozmawiać".
- "Jak coś się dzieje w centrum kultury, to chętnie przychodzimy".
- "Na festynie czy pikniku to jest okazja, żeby się zobaczyć".
- "Podstawowy lekarz jest, ale specjalistów brakuje".
- "Jak się ma sąsiadów, to można na nich liczyć".
- "Dobrze, że są kluby seniora, ale nie wszyscy mają jak dojechać".
- "W Dobczycach coś się dzieje, ale na wsiach to pustka".
- "Jak jest spotkanie, to starsi chętnie przychodzą".
- "Pomoc sąsiedzka to często jedyna forma wsparcia".
- "Potrzeba więcej takich inicjatyw, żeby wyciągnąć starszych z domu".

Deficyty w obszarze usług społecznych dla seniorów w Gminie Dobczyce

Poniższa analiza prezentuje katalog usług społecznych skierowanych do seniorów w Gminie Dobczyce, które w opinii respondentów nie są realizowane lub są realizowane w zbyt małym wymiarze. Diagnoza uwzględnia zarówno potrzeby infrastrukturalne, jak i zdrowotne, opiekuńcze oraz integracyjne.

- **Niedobór specjalistycznych usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych.** Seniorzy zgłaszają poważny deficyt w zakresie dostępu do lekarzy specjalistów, rehabilitacji, opieki geriatrycznej oraz profilaktyki zdrowotnej adekwatnej do potrzeb osób starszych.
- **Brak systematycznego wsparcia opiekuńczego i asystenckiego.** W Gminie Dobczyce brakuje rozwiniętych usług opiekuńczych i asystenckich, wspierających seniorów o ograniczonej samodzielności, szczególnie osoby mieszkające samotnie lub z niepełnosprawnościami.
- **Niedostateczna oferta integracyjna i aktywizująca poza Dobzczycami.** Działania skierowane do seniorów koncentrują się głównie w Dobczycach, co prowadzi do wykluczenia osób starszych mieszkających w sołectwach z życia społecznego.
- **Brak mobilnych usług społecznych dla seniorów.** Respondenci podkreślają potrzebę rozwoju mobilnych form wsparcia, takich jak wizyty asystentów, mobilne punkty poradnictwa czy usługi realizowane bezpośrednio w środowisku zamieszkania seniorów.
- **Deficyt działań międzypokoleniowych i budujących więzi społeczne.** W Gminie Dobczyce brakuje systematycznych inicjatyw integrujących różne grupy wiekowe, co pogłębia izolację społeczną seniorów i utrudnia budowę solidarności międzypokoleniowej.

Wybrane cytaty:

- "Do specjalistów trzeba jeździć daleko, a nie każdy może".
- "Brakuje pomocy w domu, dla tych co już sami nie dają rady".
- "Na wioskach starsi są zostawieni sami sobie".
- "Nie ma takich osób, co by przyjechali, pomogli, zapytali".
- "Dla młodych coś się dzieje, ale starsi często siedzą w domach".
- "Potrzebne są takie akcje, żeby połączyć młodszych i starszych".
- "Na wsiach to tylko sąsiad pomoże, instytucji nie ma".
- "Brakuje rehabilitacji na miejscu, trzeba daleko jeździć".
- "Dobrze by było, jakby ktoś starszym czasem coś zorganizował".
- "Starszy człowiek sam nie pójdzie na wydarzenie, trzeba go wyciągnąć".

Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Jakość życia osób w kryzysie zdrowia psychicznego w Gminie Dobczyce

Poniższa analiza przedstawia ocenę jakości życia osób doświadczających kryzysów zdrowia psychicznego w Gminie Dobczyce, uwzględniając zarówno głosy osób z tego środowiska, jak i innych uczestników badań. Diagnoza wskazuje na pozytywne aspekty sytuacji tej grupy, ale przede wszystkim ujawnia poważne problemy i deficyty w zakresie wsparcia.

Respondenci wskazują nieliczne pozytywne elementy, w tym:

- pojedyncze przykłady wsparcia środowiskowego i sąsiedzkiego,
- funkcjonowanie wybranych organizacji pozarządowych podejmujących temat zdrowia psychicznego,
- rosnącą świadomość części mieszkańców w zakresie problematyki zdrowia psychicznego.

Respondenci podkreślają liczne trudności i niezaspokojone potrzeby:

- stygmatyzację i wykluczenie osób w kryzysie zdrowia psychicznego,
- brak systemowego, łatwo dostępnego wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego,
- długie kolejki do specjalistów i ograniczony dostęp do terapii,
- deficyt działań profilaktycznych i edukacyjnych,
- brak grup wsparcia i inicjatyw integrujących osoby z problemami psychicznymi,
- poczucie osamotnienia i marginalizacji w środowisku lokalnym,
- niewystarczające wsparcie instytucjonalne i społeczne dla rodzin osób w kryzysie.

Jakość życia osób w kryzysie zdrowia psychicznego w Gminie Dobczyce oceniana jest jako niska, z wyraźną dominacją negatywnych doświadczeń, takich jak np. stygmatyzacja, izolacja społeczna

oraz ograniczony dostęp do profesjonalnego wsparcia. Istnieje potrzeba rozwoju kompleksowych, zintegrowanych działań na rzecz tej grupy.

Wybrane cytaty:

- "Z depresją to lepiej się nie przyznawać, bo ludzie zaraz oceniają".
- "Psychologa nie ma, a jak jest, to terminy na kilka miesięcy".
- "Nie ma gdzie pójść, pogadać, nikt nie organizuje wsparcia".
- "Osoby z problemami psychicznymi są odsuwane, wykluczane".
- "Jak ktoś ma problem, to zostaje z tym sam, rodzina też nie wie, co robić".
- "Brakuje grup wsparcia, takich spotkań dla ludzi w kryzysie".
- "Zdrowie psychiczne to temat tabu, nikt o tym nie mówi".
- "W małej miejscowości każdy wszystko wie, a potem tylko plotki".
- "Człowiek zostaje w domu, zamyka się, bo się wstydzi".
- "Pomocy szuka się w Krakowie, bo tutaj nie ma jej na miejscu".

Zaspokojone potrzeby osób w kryzysie zdrowia psychicznego w Gminie Dobczyce

Respondenci podkreślają, że mimo trudności, w wybranych przypadkach osoby doświadczające kryzysów psychicznych mogą liczyć na wsparcie sąsiedzkie, pomoc znajomych oraz nieformalne relacje w środowisku lokalnym.

- **Funkcjonowanie wybranych organizacji pozarządowych.** W Dobczycach działają pojedyncze organizacje pozarządowe, które podejmują temat zdrowia psychicznego, organizują działania edukacyjne lub wspierające, co stanowi punkt wyjścia do dalszego rozwoju usług.
- **Rosnąca świadomość części mieszkańców.** Zauważalny jest powolny wzrost świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego, potrzeby wspierania osób z problemami psychicznymi oraz przełamywania stereotypów.
- **Bliskość Krakowa jako źródło dostępnych usług.** Część osób w kryzysie zdrowia psychicznego korzysta z usług dostępnych w Krakowie, co mimo niedoskonałości lokalnego systemu, częściowo zaspokaja potrzeby w zakresie profesjonalnego wsparcia.
- **Zaangażowanie rodzin w wybranych przypadkach.** W niektórych rodzinach osoby doświadczające problemów psychicznych mogą liczyć na wsparcie bliskich, co odgrywa istotną rolę w radzeniu sobie z kryzysem.

Wybrane cytaty:

- "Niektórzy sąsiedzi rozumieją i pomogą, jak trzeba".
- "Są organizacje, które się tym zajmują, ale to kropla w morzu".
- "Ludzie powoli zaczynają rozumieć, że to nie jest wstyd mieć problem".
- "Dobrze, że blisko Kraków, tam można dostać fachową pomoc".

"Nie wszyscy odwracają się plecami, niektórzy wspierają".
"Wiadomo, rodzina nie zawsze rozumie, ale czasem jest pomoc".
"Coraz częściej słyhać o zdrowiu psychicznym, to ważne".
"Człowiek nie jest zupełnie sam, są osoby, co pomogą".
"Jak ktoś ma siłę i znajdzie kontakt, to może się leczyć w Krakowie".
"Nie jest łatwo, ale zdarza się, że ludzie pomagają, jak ktoś prosi".

Najważniejsze problemy i wyzwania społeczne osób w kryzysie zdrowia psychicznego w Gminie Dobczyce

Poniższa analiza przedstawia najistotniejsze problemy, wyzwania oraz niezaspokojone potrzeby osób doświadczających kryzysów zdrowia psychicznego w Gminie Dobczyce, zidentyfikowane na podstawie wypowiedzi uczestników badań jakościowych.

- **Stygmatyzacja i wykluczenie społeczne.** Respondenci podkreślają, że osoby w kryzysie zdrowia psychicznego spotykają się z niezrozumieniem, ocenianiem i społecznym wykluczeniem. Temat zdrowia psychicznego jest nadal tabuizowany, a osoby potrzebujące wsparcia często ukrywają swoje problemy w obawie przed stygmatyzacją.
- **Brak systemowego wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego.** Na terenie Gminy Dobczyce nie funkcjonuje rozwinięty system lokalnego wsparcia psychologicznego, terapeutycznego i psychiatrycznego. Dostęp do specjalistów jest utrudniony, a terminy wizyt są odległe.
- **Deficyt działań profilaktycznych i edukacyjnych.** Brakuje szerokich kampanii informacyjnych i edukacyjnych skierowanych do mieszkańców, mających na celu przełamywanie stereotypów oraz budowanie świadomości w zakresie zdrowia psychicznego.
- **Ograniczony dostęp do grup wsparcia i inicjatyw integracyjnych.** W Gminie Dobczyce nie funkcjonują regularne grupy wsparcia, punkty konsultacyjne ani inicjatywy, które integrowałyby osoby w kryzysie zdrowia psychicznego i ich rodziny.
- **Izolacja i samotność osób doświadczających kryzysów psychicznych.** Osoby doświadczające problemów zdrowia psychicznego często pozostają zamknięte w domach, zmagają się z samotnością i brakiem kontaktu ze środowiskiem lokalnym.
- **Brak wsparcia dla rodzin osób w kryzysie.** Rodziny osób doświadczających kryzysów zdrowia psychicznego pozostają często bez odpowiedniej pomocy, informacji i narzędzi umożliwiających im adekwatne wsparcie bliskich.

Wybrane cytaty:

"Jak ktoś powie, że ma depresję, to od razu plotki, oceny, wykluczenie".
"Psychologa szuka się miesiącami, a jak już jest, to tylko na chwilę".
"Nie ma gdzie pójść, porozmawiać, nie ma wsparcia".
"Ludzie z problemami psychicznymi zamykają się w domach, bo się wstydzą".
"Rodzina nie wie, co robić, jak pomóc, zostają sami z problemem".

"Zdrowie psychiczne to nadal temat tabu, nikt o tym nie mówi".

"Jak ktoś potrzebuje pomocy, to musi jechać do Krakowa, bo tu nie ma".

"Brakuje takich miejsc, gdzie można by się spotkać i porozmawiać".

"Są organizacje, ale to za mało, potrzeba systemowego wsparcia".

"Człowiek zostaje sam, zamyka się w czterech ścianach".

Usługi społeczne dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego w Gminie Dobczyce – dostępna oferta

- **Wybrane działania organizacji pozarządowych.** Respondenci wskazują na funkcjonowanie pojedynczych organizacji pozarządowych, które podejmują tematykę zdrowia psychicznego, organizują działania edukacyjne lub wspierające.
- **Wsparcie środowiskowe i nieformalne.** Osoby doświadczające kryzysów psychicznych mogą liczyć w niektórych przypadkach na pomoc sąsiedzką, znajomych lub nieformalne wsparcie w środowisku lokalnym.
- **Bliskość Krakowa jako źródło usług specjalistycznych.** Część osób w kryzysie zdrowia psychicznego korzysta z usług dostępnych w Krakowie, co częściowo uzupełnia niedoskonałości lokalnego systemu wsparcia.

W opinii badanych w Gminie Dobczyce występują następujące graniczenia dostępności usług społecznych dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego.

- Brak systemowego i lokalnego wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego,
- Ograniczona liczba organizacji zajmujących się zdrowiem psychicznym,
- Deficyt grup wsparcia i inicjatyw integracyjnych,
- Niewystarczające działania edukacyjne i profilaktyczne,
- Trudności w dostępie do specjalistów oraz długie terminy oczekiwania.

Wybrane cytaty:

"Są jakieś organizacje, ale to za mało, temat zdrowia psychicznego jest przemilczany".

"Jak ktoś się otworzy, to znajdą się osoby, które pomogą, ale nie zawsze".

"Blisko Krakowa, tam można się leczyć, ale tu na miejscu to niewiele".

"Człowiek często zostaje sam, nie ma grup wsparcia".

"Dobrze, że niektóre organizacje o tym mówią, ale potrzeba więcej".

"Nie ma gdzie pójść, porozmawiać z kimś, co przeżył podobne rzeczy".

"Wszyscy liczą na rodzinę, ale ona nie zawsze daje radę".

"Psychiatra w Krakowie, a w Dobczycach cisza".

"Sąsiedzi czasem pomagają, ale nie zastąpią systemowego wsparcia".

"Dobrze, że są organizacje, ale to kropla w morzu potrzeb".

Deficyty w obszarze usług społecznych dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego w Gminie Dobczyce

- Brak lokalnego, ogólnodostępnego wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego,
- Brak stałych grup wsparcia, miejsc samopomocowych i inicjatyw integracyjnych,
- Niedostateczna liczba działań profilaktycznych, edukacyjnych i antydyskryminacyjnych,
- Brak systemowego wsparcia dla rodzin osób z problemami zdrowia psychicznego,
- Ograniczony dostęp do terapii, konsultacji psychologicznych i pomocy środowiskowej,
- Brak mobilnych form wsparcia i działań w terenie,
- Deficyt współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie zdrowia psychicznego,
- Brak działań uwrażliwiających społeczność lokalną na potrzeby tej grupy.

Wybrane cytaty:

"Nie ma psychologa na miejscu, jak ktoś ma problem, to szuka na własną rękę".

"Brakuje grup wsparcia, takich miejsc, gdzie można pogadać".

"O zdrowiu psychicznym się nie mówi, a ludzie cierpią w ciszy".

"Rodziny zostają same, nie wiedzą, jak sobie radzić".

"Nikt nie organizuje spotkań, warsztatów, wszystko trzeba szukać poza gminą".

"Jak ktoś ma depresję, to zostaje zamknięty w czterech ścianach".

"Nie ma psychologa, psychiatry, trzeba jechać do Krakowa".

"Brakuje pomocy w terenie, ktoś powinien przyjść, zapytać, jak pomóc".

"Instytucje nie współpracują, każdy działa osobno, efektów brak".

"Społeczność udaje, że problem nie istnieje, a cierpią ludzie".

Osoby z niepełnosprawnościami

Jakość życia osób z niepełnosprawnościami w Gminie Dobczyce

Poniższa analiza przedstawia ocenę jakości życia osób z niepełnosprawnościami w Gminie Dobczyce, sformułowaną na podstawie wypowiedzi mieszkańców, przedstawicieli rodzin oraz ekspertów lokalnych. Diagnoza uwzględnia zarówno pozytywne aspekty sytuacji tej grupy, jak i zidentyfikowane bariery, deficyty i wyzwania społeczne.

Respondenci wskazują na następujące atuty:

- obecność środowisk lokalnych i sąsiedzkich relacji wspierających osoby z niepełnosprawnościami,
- pojedyncze przykłady działań organizacji pozarządowych oraz inicjatyw ukierunkowanych na wsparcie tej grupy,
- rosnącą świadomość społeczną w zakresie potrzeb osób z niepełnosprawnościami,

- dostęp do podstawowych usług edukacyjnych i zdrowotnych w ograniczonym zakresie,
- bliskość Krakowa jako źródło specjalistycznych usług medycznych i rehabilitacyjnych.

Respondenci wskazują również na wiele występujących trudności:

- brak systemowego, lokalnego wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin,
- niedostosowaną przestrzeń publiczną i bariery architektoniczne,
- ograniczony dostęp do specjalistycznych usług rehabilitacyjnych i zdrowotnych,
- deficyt usług asystenckich i wsparcia środowiskowego,
- niską dostępność zajęć integracyjnych, aktywizujących i budujących samodzielność,
- stygmatyzację, stereotypy i wykluczenie społeczne tej grupy.

Wybrane cytaty:

"Jak ktoś ma niepełnosprawność, to jest mu tu trudno".

"Nie ma zajęć, rehabilitacji, trzeba jeździć do Krakowa".

"Na wsiach osoby z niepełnosprawnościami są zamknięte w domach".

"Sąsiedzi czasem pomogą, ale to nie zastąpi systemu".

"Potrzeba więcej wsparcia, bo rodziny zostają z problemem same".

"Bariery architektoniczne to codzienność, trudno się poruszać".

"Społeczność nie zawsze akceptuje osoby z niepełnosprawnościami".

"Fajnie, że rośnie świadomość, ale to wciąż za mało".

"Jak ktoś chce, to do Krakowa dojedzie, ale nie każdy ma możliwość".

"Brakuje wsparcia środowiskowego, nikt nie przyjdzie, nie zapyta".

Zaspokojone potrzeby osób z niepełnosprawnościami w Gminie Dobczyce

- **Wsparcie środowiskowe i relacje sąsiedzkie.** Respondenci podkreślają, że w wybranych przypadkach osoby z niepełnosprawnościami mogą liczyć na pomoc sąsiedzką, życzliwość i wsparcie ze strony lokalnego środowiska.
- **Działalność organizacji pozarządowych.** Na terenie gminy funkcjonują pojedyncze organizacje i inicjatywy wspierające osoby z niepełnosprawnościami, co umożliwia częściowe zaspokojenie ich potrzeb oraz integrację społeczną.
- **Rosnąca świadomość społeczna.** Respondenci zauważają stopniowy wzrost akceptacji i zrozumienia dla problemów oraz potrzeb osób z niepełnosprawnościami w lokalnym społeczeństwie.
- **Dostęp do podstawowych usług edukacyjnych i zdrowotnych.** Osoby z niepełnosprawnościami mają możliwość korzystania z edukacji oraz podstawowych usług zdrowotnych w ograniczonym, ale istotnym dla nich zakresie.

- **Bliskość Krakowa i dostęp do specjalistycznych usług medycznych.** Bliskość dużego ośrodka miejskiego umożliwia osobom z niepełnosprawnościami i ich rodzinom dostęp do bardziej specjalistycznych usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i terapeutycznych.

Wybrane cytaty:

"Jak sąsiedzi są w porządku, to można liczyć na pomoc".

"Są organizacje, które działają na rzecz niepełnosprawnych, choć tego za mało".

"Coraz więcej ludzi rozumie, że niepełnosprawność to nie wina".

"Do lekarza się dostaniesz, chociaż z bardziej skomplikowanymi sprawami trzeba do Krakowa".

"Na miejscu jest szkoła, to już coś".

"Fajnie, że rośnie świadomość, ludzie trochę inaczej patrzą".

"Nie jest łatwo, ale są osoby, które pomagają, jak ktoś poprosi".

"Jak ktoś ma rodzinę, co się zaangażuje, to jakoś sobie radzą".

"Do Krakowa blisko, tam jest większy wybór specjalistów".

"Człowiek nie jest zupełnie sam, jak dobrze trafi, to znajdzie pomoc".

Najważniejsze problemy i wyzwania społeczne osób z niepełnosprawnościami w Gminie Dobczyce

- **Brak systemowego i lokalnego wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.** Respondenci wskazują na deficyt zorganizowanych, kompleksowych form pomocy, zarówno dla osób z niepełnosprawnościami, jak i ich bliskich. Rodziny często pozostają bez realnego wsparcia.
- **Niedostosowana przestrzeń publiczna i bariery architektoniczne.** Osoby z niepełnosprawnościami napotykają na codzienne trudności w poruszaniu się po gminie, wynikające z braku dostosowanych chodników, przejść, budynków i infrastruktury. Między innymi brakuje windy w budynku Urzędu Gminy i Miasta, toalet dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami niedostosowane (np. są zbyt wysokie), miejsc parkingowych, dogodnego wejścia do kościoła, a także – w wielu miejscach – krawężników i chodników.
- **Ograniczony dostęp do usług rehabilitacyjnych.** W Gminie Dobczyce brakuje dostępnych lokalnie usług rehabilitacyjnych, terapii i opieki specjalistycznej. Istnieją wprawdzie pewne możliwości skorzystania z rehabilitacji w miejscowej przychodni, jednak jest to oferta o niewystarczającym wymiarze godzinowym. Część badanych wspomina również, że w przeszłości świadczone były mobilne usługi rehabilitacyjne, które obecnie nie są dostępne. W rezultacie większość badanych osób zmuszona jest korzystać z tego rodzaju oferty w Krakowie.
- **Brak dostępu do lekarzy specjalistów.** Dużym problemem jest również brak dostępu do lekarzy specjalistów (np. do endokrynologa). Brakuje również – podobnie jak w przypadku pozostałych grup objętych badaniem – możliwości skorzystania z usług psychologa, psychiatry czy terapeuty.

- **Deficyt usług asystenckich i wsparcia środowiskowego.** Osoby z niepełnosprawnościami nie mogą liczyć na systemowe wsparcie asystenckie, pomoc w codziennym funkcjonowaniu czy działania w środowisku lokalnym. W tym kontekście część badanych pozytywnie reagowała na potencjalną możliwość wdrażania Kręgów Wsparcia w Gminie Dobczyce.
- **Niska dostępność zajęć integracyjnych, aktywizujących i budujących samodzielność.** Respondenci podkreślają brak regularnych inicjatyw, warsztatów i programów wzmacniających aktywność społeczną, integrację i samodzielność osób z niepełnosprawnościami.
- **Stygmatyzacja, stereotypy i wykluczenie społeczne.** Osoby z niepełnosprawnościami wciąż doświadczają negatywnych stereotypów, izolacji społecznej oraz braku akceptacji w środowisku lokalnym.

Wybrane cytaty:

"Nie ma wsparcia dla rodzin, wszystko na barkach bliskich".

"Z wózkiem inwalidzkim to tu ciężko, chodniki krzywe, schody wszędzie".

"Jak ktoś potrzebuje rehabilitacji, to zostaje tylko Kraków".

"Kiedyś była rehabilitacja domowa, przyjeżdżała pani z Myślenic".

"Nie ma asystenta, nie ma pomocy, rodziny same sobie radzą".

"Osoby z niepełnosprawnościami siedzą w domach, bo nie ma dla nich zajęć".

"Ciągłe pokutują stereotypy, że niepełnosprawność to wstyd".

"Do endokrynologa trzeba czekać 1,5 roku w kolejce".

"Nie ma takich inicjatyw, żeby osoby z niepełnosprawnościami się integrowały".

"Rodzice zostają sami z problemem, nikt im nie pomaga".

"Chodniki, ulice, budynki – wszystko utrudnia życie".

"Jak nie masz auta, to niepełnosprawność to podwójna bariera".

Usługi społeczne dla osób z niepełnosprawnościami w Gminie Dobczyce – istniejąca oferta

- **Jednostkowe inicjatywy organizacji pozarządowych.** Respondenci wskazują, że w Dobczycach działają pojedyncze organizacje, które podejmują tematykę wsparcia osób z niepełnosprawnościami, organizują okazjonalne wydarzenia lub oferują ograniczoną pomoc.
- **Możliwość korzystania z podstawowych usług edukacyjnych i zdrowotnych.** Osoby z niepełnosprawnościami mają możliwość korzystania z podstawowych usług edukacyjnych w placówkach lokalnych oraz z podstawowej opieki zdrowotnej, choć w ograniczonym zakresie.
- **Wsparcie środowiskowe i pomoc sąsiedzka.** W środowisku lokalnym funkcjonują nieformalne relacje i wsparcie sąsiedzkie, z których mogą korzystać osoby z niepełnosprawnościami.

- **Bliskość Krakowa jako źródło dostępu do usług specjalistycznych.** Mieszkańcy Gminy Dobczyce mają możliwość korzystania ze specjalistycznych usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i terapeutycznych w Krakowie, co stanowi uzupełnienie lokalnej oferty.

Uczestnicy badania wskazują również następujące ograniczenia i niedostatki lokalnej oferty usług społecznych.

- Brak systemowego wsparcia asystenckiego,
- Ograniczona liczba inicjatyw lokalnych,
- Deficyt działań integracyjnych i aktywizujących,
- Problemy z dostępnością usług dla osób z terenów wiejskich,
- Niska dostępność usług na poziomie specjalistycznym w samej gminie.

Wybrane cytaty:

"Jak ktoś się postara, to znajdzie organizację, która pomoże".

"Są zajęcia, ale mało i nie dla wszystkich".

"Podstawowy lekarz jest, ale jak coś poważniejszego, to trzeba szukać dalej".

"Rodzina i sąsiedzi czasem pomogą, ale to nie rozwiązuje problemu".

"Blisko Krakowa, jak ktoś ma transport, to sobie poradzi".

"Nie ma wsparcia systemowego, tylko okazjonalne akcje".

"Na wsiach niepełnosprawność to jeszcze większy problem".

"Brakuje takich zajęć, żeby osoby z niepełnosprawnościami się integrowały".

"Pomoc jest, ale za mało i nie wszędzie".

"Każdy sobie radzi, jak potrafi, ale łatwo nie jest".

Deficyty w obszarze usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami w Gminie Dobczyce

Poniższa analiza prezentuje katalog usług społecznych skierowanych do osób z niepełnosprawnościami w Gminie Dobczyce, które w opinii respondentów nie są realizowane lub są realizowane w zbyt małym zakresie, co negatywnie wpływa na jakość życia tej grupy mieszkańców.

- Brak rozwiniętego, systemowego wsparcia asystenckiego i opiekuńczego, niewystarczający wymiar usług asystenckich i wytchnieniowych,
- Niedostateczna liczba lokalnych inicjatyw integracyjnych, aktywizujących i wspierających samodzielność oraz niezależne życia osób z niepełnosprawnościami,
- Brak kompleksowych usług rehabilitacyjnych dostępnych w gminie,
- Deficyt programów edukacyjnych i działań zmniejszających społeczną stygmatyzację,
- Brak regularnych działań skierowanych do rodzin osób z niepełnosprawnościami,
- Brak mieszkań wspomaganych,
- Niedostosowanie przestrzeni publicznej i budynków do potrzeb tej grupy,

- Niska dostępność usług na poziomie specjalistycznym w sołectwach,
- Brak mobilnych form wsparcia i usług realizowanych w miejscu zamieszkania osób z niepełnosprawnościami,
- Sytuacja dorosłych osób z niepełnosprawnościami, które mogą mieć trudności z funkcjonowaniem w przyszłości, po śmierci swoich rodziców czy opiekunów (w tym kontekście warto rozważyć możliwość wdrożenia Kręgów Wsparcia),
- Ograniczenia transportowe utrudniające korzystanie z dostępnych usług,
- Oferta czasu wolnego i budowanie relacji społecznych, w gminie funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy, jednak posiada on zbyt małą liczbę miejsc (dla ok. 40 osób), niewystarczająco rozwinięta jest oferta czasu wolnego dla osób z niepełnosprawnościami (np. w sferze kultury czy zajęć ruchowych), co powoduje, że wiele z tych osób pozostaje w izolacji i osamotnieniu,
- Niewystarczające współdziałanie międzyinstytucjonalne w zakresie polityki na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Wybrane cytaty:

"Nie ma asystenta, nie ma pomocy, rodziny same muszą sobie radzić".

"Zajęć dla osób z niepełnosprawnościami praktycznie nie ma, poza pojedynczymi przypadkami".

"Rehabilitacja jest, ale tylko w Krakowie, tutaj nic nie ma".

"Ludzie boją się mówić o niepełnosprawności, wstyd, stereotypy".

"Rodzice zostają sami z problemem, nie ma żadnego wsparcia".

"Wózek nie przejedzie po tych chodnikach, wszędzie bariery".

"Jak mieszkasz na wsi, to problem podwójny, niepełnosprawność i brak dojazdu".

"Brakuje takich zajęć, gdzie osoby z niepełnosprawnościami mogłyby się spotkać".

"Nie ma pomocy w domu, nie ma nikogo, kto by przyjechał".

"Instytucje nie współpracują, każdy działa osobno, efektów nie widać".

6. Wnioski i rekomendacje

Niniejszy rozdział zawiera podsumowanie całości materiału, zebranego podczas realizacji wszystkich etapów badawczych. Poniżej przedstawiamy wnioski i rekomendacje z badania, z uwzględnieniem proponowanych kierunków działań, a także sposobu ich wdrożenia.

Podsumowując rozważania zamieszczone w niniejszym raporcie, warto zwrócić uwagę na następujące wyzwania, które będą mieć istotne znaczenie w kontekście procesu tworzenia CUS:

- zapewnienie spójności społecznej, w tym zwłaszcza integracja międzypokoleniowa, mieszkańców miasta i obszarów wiejskich, „starych” i „nowych mieszkańców”,
- usługi transportowe dla mieszkańców (różnych części) Gminy, w tym zwłaszcza obszarów wiejskich,

- tworzenie rozproszonej oferty usług społecznych (np. mobilnej, rotacyjnej), w oparciu o świetlice wiejskie oraz tworzenie miejsc spotkań, rozbudowa infrastruktury/bazy lokalowej,
- tworzenie oferty czasu wolnego dla różnych grup mieszkańców,
- zapewnienie trwałego, regularnego i stabilnego systemu usług społecznych, pozbawionego znamion akcyjności czy projektowości,
- wsparcie dla różnych grup mieszkańców, w tym m.in. rodzin z dziećmi, młodzieży, seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami,
- wykorzystanie potencjału turystycznego Gminy jako narzędzia rozwoju i budowania wysokiej jakości życia mieszkańców (również w kontekście usług społecznych),
- plan komunikacji społecznej, dotarcie do mieszkańców z informacją o CUS i ofercie usług społecznych.

Tabela 44. Wnioski i rekomendacje z badania

Wniosek (strona w raporcie)	Rekomendacja	Sposób wdrożenia rekomendacji	Adresat rekomendacji	Termin realizacji
Z perspektywy społecznych aspektów rozwoju Gminy Dobczyce kluczowe znaczenie mają niekorzystne trendy i perspektywy demograficzne, a więc starzenie się społeczeństwa (zwiększanie się liczby seniorów w populacji). Jednocześnie liczba mieszkańców Gminy od lat pozostaje na zbliżonym poziomie.	Usługi społeczne w Gminie Dobczyce powinny odpowiadać na wyzwania związane z niekorzystnymi trendami demograficznymi. W związku ze starzeniem się społeczności lokalnej koniecznym staje się opracowanie i wdrożenie polityki senioralnej – opracowanej przez Gminę lub CUS we współpracy ze wszystkimi jednostkami organizacyjnymi Gminy i realizatorami usług społecznych, w tym podmiotami ekonomii społecznej oraz poddanej konsultacjom społecznym.	W opracowanej polityce senioralnej (w formie dokumentu programowego) widoczne miejsce powinny zajmować podmioty ekonomii społecznej jako kluczowi realizatorzy usług społecznych, a dotychczasowe działania w tym obszarze, świadczone doraźnie przez każdą z instytucji gminnych, powinny zostać zastąpione spójnym i kompleksowym planem, w którym instytucje publiczne oraz podmioty ekonomii społecznej efektywnie ze sobą współpracują, a każda z nich działa na rzecz dobra wspólnego. Usługi senioralne to również możliwość tworzenia miejsc pracy	UGiM Dobczyce, CUS, pozostałe instytucje lokalne, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej	2026

		dla mieszkańców Gminy i wzmocnienia lokalnej gospodarki. Tworzenie nowych miejsc pracy (w tym dla osób ze szczególnymi potrzebami), reintegracja społeczno-zawodowa mieszkańców oraz tworzenie atrakcyjnej oferty usług dla innych grup odbiorców, w tym m.in. młodzieży czy rodzin z dziećmi, wpłynie na wzrost jakości życia w Gminie Dobczyce.		
Nadrzędną rolę Centrum Usług Społecznych w Gminie Dobczyce powinno być koordynowanie i integracja usług społecznych oraz tworzenie lokalnego rynku usług społecznych, którego podstawą jest współpraca międzysektorowa. Kreatorem owej współpracy międzysektorowej będzie CUS, natomiast strategiczne decyzje w przedmiotowej kwestii powinny być podejmowane przez władze lokalne.	Rekomenduje się opracowanie i wdrożenie przez CUS modelu skutecznej koordynacji i integracji usług społecznych. Zarządzanie ww. modelem powinno być oparte m.in. o cykliczne spotkania, cyfrowe narzędzia służące komunikacji społecznej czy mapę zasobów.	Zakłada się, że model skutecznej koordynacji i integracji usług społecznych będzie oparty o następujące filary: - Cykliczne spotkania realizatorów usług społecznych (instytucji samorządowych, podmiotów ekonomii społecznych oraz podmiotów komercyjnych), które umożliwią wymianę informacji o realizowanych usługach społecznych oraz ich monitorowanie i ewaluację. - Cyfrowa platforma komunikacyjna, która umożliwiłaby: ✓ publikację informacji	UGiM Dobczyce, CUS	2026

		o wykorzystaniu zasobów i usług, ✓ opublikowanie dokumentów i materiałów, ✓ narzędzia do wideokonferencji, ✓ kalendarz wydarzeń. • Mapa zasobów: należy rozważyć udostępnienie interaktywnej mapy zasobów, wskazującej, jakie organizacje i instytucje wsparcia są dostępne w różnych jednostkach miasta i powiatu. Mapa ta byłaby dostępna dla instytucji, jak i dla mieszkańców.		
Aby zbudować profesjonalny rynek usług społecznych w Gminie Dobczyce, konieczne jest wzmocnienie i wsparcie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej – potencjalnych realizatorów usług społecznych, m.in. poprzez opracowanie i wdrożenie efektywnego systemu zlecania usług społecznych,	Rekomenduje się utworzenie kompleksowego systemu wsparcia realizatorów usług społecznych przez CUS, uwzględniającego odpowiednie mechanizmy współpracy (w tym finansowej), jak również inne formy wsparcia, np. edukacyjne czy doradcze.	Współpraca instytucji z podmiotami ekonomii społecznej oznacza możliwość zlecenia im usług społecznych, co odciążą CUS organizacyjnie, a finansowo wzmocni podmioty ekonomii społecznej. Zlecenie usług społecznych jest możliwe w następujących trybach: • ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1491),	UGiM Dobczyce, CUS	2026- 2028

który będzie dopasowany do rodzaju usługi i potencjału lokalnych usługodawców.		- ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1320), - ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 113), - ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 802 ze zmianami). Outsourcing usług jest pożądaný i możliwy do realizacji pod warunkiem dobrej znajomości sektora ekonomii społecznej. W tym kontekście niezbędne stają się częste organizowanie regularnych spotkań z podmiotami ekonomii społecznej w celu poznania ich potencjału usługowego, możliwości ekonomizacji i realizacji usług w ww. trybach. Wymiernym rezultatem podejmowanych działań będzie zwiększenie udziału podmiotów ekonomii społecznej w realizacji usług społecznych.		
W związku z fundamentalnym założeniem, iż	Rekomenduje się stworzenie systemu monitorowania jakości	System monitorowania jakości usług społecznych powinien obejmować:	CUS	2026-2027

znaczna część usług oferowanych przez CUS będzie realizowana przez partnerów, wyzwaniem dla CUS jest monitorowanie jakości usług społecznych i ich standaryzacja.	realizowanych usług społecznych oraz poziomu satysfakcji klientów CUS. Dzięki temu będzie można wprowadzić rozwiązania standaryzujące jakość realizowanych usług społecznych. Równocześnie system monitorowania powinien obejmować model i wysokość finansowania, które umożliwiają wykonanie usług na oczekiwanym poziomie.	• prowadzenie ilościowych badań opinii mieszkańców korzystających z usług, • regularne wywiady z odbiorcami, • platformę internetową do zbierania opinii i sugestii. Zebrane dane posłużyłyby do opracowania wskaźników jakości usług oraz ich standardów, a także ich cyklicznej ewaluacji. Na podstawie wyników monitoringu możliwe byłoby bieżące dostosowywanie oferty usług do zmieniających się potrzeb mieszkańców. Ponadto: • System monitorowania powinien być zintegrowany z systemem finansowania usług społecznych. Dzięki temu środki finansowe byłyby przeznaczane na te usługi, które są najbardziej efektywne i przynoszą największe korzyści mieszkańcom.		
--	---	--	--	--

		Należy zapewnić przejrzystość i dostępność danych dotyczących jakości i finansowania usług społecznych.		
Gmina Dobczyce dysponuje zasobami (w tym lokalowymi), które mogą być przeznaczone na potrzeby świadczenia usług społecznych. Respondenci z różnych grup społecznych podzielają przekonanie, że istniejący potencjał w tym obszarze nie jest w pełni wykorzystany.	W świetle uzyskanych wyników rekomenduje się prowadzenie polityki opartej na zrównoważonym rozwoju usług społecznych na całym obszarze gminy, a więc tworzenie zdecentralizowanego rynku usług, w oparciu o sołectwa oraz rozproszone miejsca aktywności lokalnej, jak np. świetlice wiejskie.	Tego rodzaju podejście wymaga świadczenia (w miarę możliwości) istotnej puli usług w społecznościach lokalnych, bez konieczności czasochłonnych dojazdów. Oznacza to również bardziej efektywne wykorzystanie istniejącej sieci świetlic wiejskich. Przypomnijmy, że respondenci podczas badań jakościowych wspominali, że tego rodzaju infrastruktura nie jest optymalnie zagospodarowana. Ważnym miejscem świadczenia usług społecznych w Gminie może być również siedziba MGOPS/CUS. W związku z powyższym zaleca się tworzenie lokalnych miejsc spotkań, otwartych dla społeczności (różnych grup mieszkańców) i partycypacyjnie zarządzanych. W tym kontekście ważne jest również zapewnienie profesjonalnej animacji społecznej, która powinna być realizowana w ramach Organizowania Społeczności Lokalnej.	UGiM Dobczyce, CUS	2026- 2028

Różne grupy odbiorców usług społecznych wyrażają odmienne potrzeby i oczekiwania względem usług społecznych, z jakich chcieliby skorzystać, co jest stwierdzeniem socjologicznie banalnym. Na podstawie przeprowadzonych badań określono zasięg korzystania i poziom zadowolenia z dotychczasowych usług społecznych, jak również zapotrzebowanie na tego rodzaju usługi w przyszłości.	Rekomenduje się wykorzystanie ww. informacji do skonstruowania optymalnej oferty usług społecznych, dopasowanej do precyzyjnie zdiagnozowanych potrzeb mieszkańców. Wspomniana oferta powinna uwzględniać również inne aspekty, jak np. wiedzę ekspercką oraz możliwości finansowe Gminy. W celu zaspokojenia potrzeb mieszkańców rekomenduje się tworzenie dopasowanych do indywidualnych potrzeb odbiorców, możliwie rozbudowanych pakietów usług społecznych.	Kompleksowość oferty oznacza również zaspokajanie zróżnicowanych oczekiwań (różnych grup) odbiorców. Tego rodzaju pakiety usług powinny być szerokie i zaspokajać różne kategorie potrzeb odbiorców (podstawowe i bardziej zaawansowane). Warto podkreślić, że dotyczy to wszystkich grup odbiorców, w tym mieszkańców korzystających z pomocy społecznej, którzy – oprócz świadczeń z systemu pomocy społecznej – mogliby otrzymywać w pakiecie np. usługę edukacyjną lub kulturalną. Dodajmy, że wspomniane pakiety usług nie powinny być stosowane obligatoryjnie, a jedynie w przypadkach uzasadnionych, na podstawie indywidualnie zdiagnozowanych potrzeb mieszkańców.	CUS	2026
Realizacja procesu zmiany społecznej, związanej z utworzeniem CUS wymaga profesjonalizacji kadry MGOPS/CUS, w szczególności w zakresie usług społecznych, poprzez działania o charakterze edukacyjnym.	Rekomenduje się wdrożenie wielowymiarowego i interdyscyplinarnego systemu wsparcia pracowników MGOPS/ CUS, obejmującego m.in.: • Udział w szkoleniach kompetencyjnych, wynikających z ustawy o CUS pracowników obejmujących kluczowe	System wsparcia zespołu CUS powinien zapewnić: • Możliwość udziału pracowników w różnorodnych formach edukacyjnych, tj.: warsztaty, szkolenia, kursy, wizyty studyjne, seminaria, konferencje, doradztwo, coaching	CUS	2026

	stanowiska w CUS, tj. Dyrektor CUS, Organizator Usług Społecznych, Organizator Społeczności Lokalnej i Koordynatorzy Indywidualnych Planów Usług Społecznych oraz innych osób, posiadających predyspozycje na wymienione stanowiska, co będzie gwarantowało zastępowalność na danym stanowisku pracy oraz budowało atmosferę zrozumienia i akceptacji pozostałych pracowników instytucji. Innymi słowy udział w szkoleniach kompetencyjnych, wynikających z Ustawy o CUS ułatwi wdrożenie zmiany społecznej w CUS. • Udział pracowników w szkoleniach podnoszących kompetencje w planowaniu wsparcia i realizacji usług społecznych dla różnych grup społecznych, tj. osób starszych, z niepełnosprawnościami, w kryzysie zdrowia psychicznego, rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, osób bezdomnych lub	i superwizję. Szczególnie istotna wydaje się superwizja, często niesłusznie ograniczana wyłącznie do pracy socjalnej. • Organizację zajęć edukacyjnych w formule dostosowanej do potrzeb pracowników, w tym: w formule stacjonarnej, hybrydowej lub łączonej. Współpraca międzyinstytucjonalna: • Wdrażany system powinien być przestrzenią do współpracy z lokalnymi uczelniami i organizacjami pozarządowymi w celu zapewnienia interdyscyplinarnego charakteru szkoleń i innych form edukacyjnych. • Wdrożenie systemu wsparcia zespołu CUS powinno również zostać oparte na współpracy z następującymi podmiotami w regionie:		
--	--	--	--	--

	zagrożonych bezdomnością.	✓ Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Krakowie, w szczególności w zakresie szkoleń kompetencyjnych, wynikających z ustawy o CUS, ✓ właściwym terytorialnie OWES.		
Bardzo istotnym wyzwaniem jest włączanie mieszkańców w proces projektowania i organizacji usług społecznych, tym bardziej, że – jak pokazują badania - aktywność i kapitał społeczny w Gminie Dobczyce znajdują się na niskim lub średnim, „przeciętnym” poziomie (w zależności od analizowanego wskaźnika).	Zgodnie z ideą CUS, usługi społeczne powinny zostać uspołecznione, czy obudowane aktywnością mieszkańców. Tworzenie profesjonalnego rynku usług i sieci usługodawców nie może jednak pozostawać w sprzeczności z misją i wrażliwością społeczną. Podobnie jak w poprzednich latach, szczególnie istotną rolę pełnić będą Organizatorzy Społeczności Lokalnej, działający na zmotywowania i włączania (różnych grup) mieszkańców.	W kontekście planowanych działań, które będą realizowane w ramach OSL konieczne jest m.in. prowadzenie systematycznych mikro-diagnoz (w ujęciu przestrzennym lub kategorialnym) i ich praktyczne zastosowanie, tj. prowadzenie działań animacyjnych, dopasowanych do precyzyjnie zidentyfikowanych potrzeb. Proponuje się również wzmocnienie innych instrumentów uspołeczniania usług społecznych, jak np. wolontariatu, działań sąsiedzkich, integracji międzypokoleniowej czy innych rozwiązań o charakterze wzajemnościowym.	CUS	2026